

δελτίο
συνδέσμου
έλληνίδων
έπιστημόνων

8

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1981

ΟΚΤΩΒΡΗΣ 1981 - ΤΕΥΧΟΣ 8 ΔΡΧ. 40

Συνδεσμος Ελληνιδων Επιστημονων

ΒΟΥΛΗΣ 44 - ΑΘΗΝΑ 118 - ΤΗΛ. 5244262

Τά ένυπόγραφα άρθρα άπηχούν τίς γνώμες τών συντακτών τους

Συντάσσεται από 'Επιτροπή.

'Υπεύθυνη μέ τόν Νόμο 'Αμαλία Φλέμιγκ Πρόεδρος Σ.Ε.Ε.
(Κανάρη 23 'Αθήνα).

'Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ GRAPHIC - PRESS Ε. Λαμπρινός
'Εμμ. Μπενάκη 82 - ΤΤ. 145 - Τηλ. 3634306

Τό γράμμα τῆς Σύνταξης

Μετά από αρκετούς μήνες επανεκδίδεται τό Δελτίο τοῦ Σ.Ε.Ε. Μήνες στούς όποιους μεσόλάβησαν γεγονότα πού έκαναν δύσκολη τήν έκδοση του.

Μ' αυτό τό Δελτίο κάνουμε μιά νέα άρχή. 'Επιδίωξη καί θέληση μας είναι από δώ και πέρα νά έχουμε τακτική έπαφή μ' όλες τίς επιστήμονες - μέλη τοῦ Σ.Ε.Ε. μέσω τοῦ Δελτίου μας. 'Ακόμη νά βελτιώσουμε τήν ὕλη του βασισμένες στίς γνώμες στίς προτάσεις, στίς συνεργασίες σας. Γι' αυτό θά είναι καλοδεχούμενη κάθε επικοινωνία σας μέ τήν Συντακτική έπιτροπή.

Πιστεύουμε ότι έμείς οί γυναίκες επιστήμονες, πού έχουμε τό «προνόμιο» άπέναντι σέ άλλες γυναίκες τῆς μόρφωσης κι επιστημονικής κατάρτισης, πρέπει νά τό αξιοποιήσουμε στη κατεύθυνση τῆς μεγαλύτερης συμμετοχής στίς αναζητήσεις κι επεξεργασίες γύρω από τό γυναικείο αλλά και τό γενικότερο κοινωνικό πρόβλημα τοῦ τόπου μας, πρέπει νά «διευρύνουμε» τή δράση μας. 'Ιδιαίτερα, σήμερα πού αξιόλογες πολιτικές εξελίξεις λαμβάνουν χώρα, έμείς οί γυναίκες - επιστήμονες μπορούμε μέ τή μαζική μας παρουσία σ' αυτές, νά επηρεάσουμε τή λύση καί τών λεγομένων «γυναικείων» προβλημάτων. 'Η παρουσία μας στόν πολιτικό στίβο δέν άρχίζει ούτε τελειώνει μέ τήν ψηφο μας. 'Υπήρχε καί πριν καί θά υπάρχει έντονοτερη μέ τήν ενεργή μας συμμετοχή στούς φορείς πού μάς εκπροσωπούν. 'Ας κάνουμε ν' ακούγεται πιά δυνατή ή φωνή του γιά τά δικαιώματα τῆς γυναίκας καί τοῦ πολίτη γενικότερα.

Στήν έξοηρέτηση αὐτῶν τῶν στόχων μπαίνει καί τό Δελτίο μας. Διαβάστε το σήμερα, διαδόστε το αύριο. Σέ κάθε φίλη καί συνάδελφο. Γράψτε μας τίς άπόψεις σας, δόστε μας στοιχεία γιά παραβιάσεις τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναίκας. Γιά νά γίνει τό Δελτίο βήμα έκφρασης ὄλων τῶν γυναικῶν, γιά νά διεκδικεί λύσεις.

'Η Συντακτική 'Επιτροπή

Οἱ ἐκλογές τοῦ Συνδέσμου

ΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Στίς ἐκλογές τοῦ Φλεβάρη 1981 πού ἔγιναν μέ τό σύστημα τῆς ἀπλῆς ἀναλογικῆς, οἱ ὑποψήφιες κατέβηκαν σέ δύο συνδυασμούς:

— «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ» καί

— «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ».

Ἐπί 1387 ταμειακά τακτοποιημένων μελῶν ἐψήφισαν 937. Ἐγκυρα ψηφοδέλτια: 962. Πῆραν: «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ» 785, «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ» 177.

Ἐτσι ἀπό τόν πρῶτο συνδυασμό ἐξελέγησαν οἱ παρακάτω ἐπτά:

1.— Ἀμαλία Φλέμιγκ	μέ ψήφους	743
2.— Μαρία Γκασούκα	»	673
3.— Φλώρα Καμάρη	»	667
4.— Ἀντωνία Ρόκου	»	663
5.— Ἀγγελική Ἀσημακοπούλου	»	647
6.— Αἰκατερίνη Βλαχογιάννη	»	646
7.— Εὐαγγελία Παπαντωνίου	»	619

Ἀπό τό δεύτερο ἐξελέγησαν δύο:

1.— Ἄσπα Παπαθανασοπούλου	μέ ψήφους	144
2.— Μαρία Ἀναγνωστοπούλου	»	119

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Στή πρώτη συνεδρίαση του μετά τίς ἐκλογές, τό Δ.Σ. πού πρόκυψε ἀπ' αὐτές συγκροτήθηκε σέ σῶμα ἐκλέγοντας μεταξύ τῶν μελῶν του, σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ Συνδέσμου:

Πρόεδρος:	τήν κ. Α. Φλέμιγκ.
— Α' Ἀντιπρόεδρος:	τήν κ. Ε. Παπαντωνίου
— Β' Ἀντιπρόεδρος:	τήν κ. Α. Ἀσημακοπούλου
— Γ. Γραμματέα:	τήν κ. Μ. Γκασούκα
— Ἀναπληρώτρια Γ. Γραμματέα:	τήν κ. Α. Βλαχογιάννη
— Σύμβουλο Διεθνῶν Σχέσεων:	τήν κ. Φ. Καμάρη
— Ταμία:	τήν κ. Α. Ρόκου
— Μέλη:	οἱ κ. κ. Α. Παπαθανασοπούλου καί Μ. Ἀναγνωστοπούλου

ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Στά πλαίσια τοῦ Συνδέσμου καί γιά τήν πραγματοποίηση τῶν σκοπῶν του λειτουργοῦν αὐτό τόν καιρό οἱ παρακάτω ἐπιτροπές, τῶν ὁποίων τήν εὐθύνη σύγκλησης καί λειτουργίας ἔχουν μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

- 1.— Ἐπιτροπή ΔΕΛΤΙΟΥ
- 2.— Ἐπιτροπή ΠΑΙΔΕΙΑΣ
- 3.— Ἐπιτροπή ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Στίς ἐπιτροπές μπορεί νά δουλέψει ὁποιοδήποτε μέλος τοῦ ΣΕΕ.

Πιστεύοντας πῶς ἡ συμμετοχή στίς ἐπιτροπές περισσότερων μελῶν εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν καλύτερη λειτουργία τοῦ Συνδέσμου καί τήν πρόωθηση τῶν στόχων του, περιμένουμε δηλώσεις στά γραφεῖα τοῦ Σ.Ε.Ε. (Βουλῆς 44α 1ος ὄροφος) ΤΗΛ.3234268

Ἐπὶ τῆ ζωῆ καὶ τὴν δράση τοῦ Συνδέσμου

■ Σημαντικὴ δραστηριότητα ἀνάπτυξε τοὺς τελευταίους μῆνες ὁ Σύνδεσμός μας. Ἐπίκεντρό της βέβαια ἡ πάλη (μαζὶ μὲ ὄλους τοὺς γυναικείους φορεῖς) γιὰ τὸ Οἰκογενειακὸ Δίκαιο.

■ Μὲ πρωτοβουλία τοῦ Σ.Ε.Ε. ἐπαναδραστηριοποιήθηκε ἡ Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Γυναικείων Ὀργανώσεων, πού μὲ ψηφίσματα, ἀνακοινώσεις, παραστάσεις σὲ ἀρμόδιους, συνεντεύξεις τύπου κ.λπ. καὶ μὲ ἐπιστέγασμα τῆ μεγάλης συγκέντρωση - πορεία ἀπ' τὰ Προπύλαια στὴ Βουλὴ κατ'ἀγγελία τὴν κυβερνητικὴ τακτικὴ στὸ τόσο σοβαρὸ αὐτὸ ζήτημα καὶ ἀπαίτησε ἓνα σύγχρονο Οἰκογενειακὸ Δίκαιο πού νὰ ἀνταποκρίνεται στὴν σημερινὴ πραγματικότητα. Τὸ Σύνδεσμο ἐκπροσωποῦσαν στὴ Συντονιστικὴ τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. κ.κ. Ε. Παπαντωνίου καὶ Α. Ρόκοι.

■ Ὁ Σύνδεσμος μας -παράλληλα μὲ τίς ἐνέργειες τῆς συντονιστικῆς- ἐνεργοποιήθηκε πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση: Δημοσίευσε τίς ἀπόψεις του (ἐφη., Βῆμα) ἤρθε σὲ ἐπαφὴ μὲ ἐπιστημονικοὺς φορεῖς (Τ.Ε.Ε., Ο.Α.Μ.Ε. Δικηγορικὸ Σύλλογο κ.λπ.) καὶ ζήτησε τὴν συμπαράστασή τους, ἐπισκέφτηκε τὰ πολιτικὰ κόμματα τοὺς γνωστοποίησε τίς θέσεις του καὶ ζήτησε τὴν παρέμβασή τους ὥστε νὰ ἀποτραποῦν τὰ κυβερνητικὰ σχέδια.

■ Στὶς 30 Μάρτη 1981 ὁ Σ.Ε.Ε. συμμετεῖχε στὴν ἐκδήλωση πού ὀργάνωσε ἡ Ζ' ΕΑΜΕ καὶ γυναικεῖοι φορεῖς τῆς περιοχῆς στὸ πνευματικὸ κέντρο. Ὑμνητοῦ μὲ θέμα: «Ἡ ἡμέρα τῆς γυναίκα» Κεντρικὴ ὁμιλήτρια ἡ Γεν. Γραμματεῖα τοῦ Σ.Ε.Ε. κ. Μ. Γκασούκα - Γκιόκα.

■ Ὑστερα ἀπὸ πρόσκληση τῆς Πανελλαδικῆς Ἐνώσεως γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ παιδιοῦ, ὁ Σ.Ε.Ε. συμμετεῖχε στὸ Πανεθνικὸ Συμβούλιο γιὰ τὴν καταπολέμηση τῶν ναρκωτικῶν ἐκπροσωπούμενος ἀπὸ τὴν β' ἀντιπρόεδρο κ. Α. Ἀσημακοπούλου ἐνῶ ὑπῆρξε -μαζὶ μὲ τὴν Ἐνωση καὶ ἄλλες ὀργανώσεις- συνδιοργανωτῆς τῆς ὁμορφῆς ἐκδήλωσης γιὰ τὰ παιδιά καὶ τὴν Εἰρήνη πού τόσο μεγάλη ἀπήχηση βρῆκε στὸ λαὸ τῆς Τρίπολης ἐκπροσωπούμενος ἀπ' τὴν ἀναπλ. Γεν. Γραμματεῖα κ. Βλαχογιάννη.

■ Ἐνας ἄλλος τομέας στὸν ὁποῖο ὁ Σύνδεσμος ἐνεργοποιήθηκε ἰδιαίτερα ἦταν στὸ κίνημα Εἰρήνης. Μετέχοντας στὴν γυναικεῖα ἐπιτροπὴ τῆς ΠΕΔΥΕ πῆρε δραστήρια μέρος στὶς ἐκδηλώσεις τοῦ 10ῆμερου τῆς Εἰρήνης (Μάρης 81). Τύπωσε καὶ μοίρασε στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας γράμμα - ἐκκλησιὰ στὶς γυναῖκες γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς Εἰρήνης. Ὑπεύθυνη γιὰ τίς ἐκδηλώσεις εἰρήνης ἐκ μέρους τοῦ Δ.Σ. ἦταν ἡ κ. Φλόρα Καμάρη. Ὁ Σ.Ε.Ε. μετέχει ἐπίσης στὸ Πανελλήνιο Συνέδριο Διανοομένων καλλιτεχνῶν γιὰ τὴν Εἰρήνη μὲ τὴν ἐργασία τῆς β' ἀντιπροέδρου του κ. Ἀσημακοπούλου μὲ θέμα: «Γιὰ τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν Εἰρήνη. Γιὰ τίς κοινωνικὲς λειτουργίες τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας καὶ τῆς τεχνολογίας».

■ Ἡ ἐπιτροπὴ παιδείας ἐπεξεργάστηκε τίς θέσεις τοῦ Συνδέσμου πού παρουσιάστηκαν ἀπὸ τὴν κ. Ι. Μπαμπάτσικου - Καννάβα μέλος τῆς ἐπιτροπῆς παιδείας τοῦ Σ.Ε.Ε. στὸ Συνέδριο τῆς Ο.Α.Μ.Ε. μὲ θέμα: «Ἐκπαίδευση καὶ κοινωνικοποίηση τοῦ ἀτόμου» καὶ δημοσιεύθηκαν στὸ δελτίο τῆς Ο.Α.Μ.Ε.

μὲ τὴ λήξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

■ Στὶς 12 Μαΐου 1981 μέλη τοῦ Συνδέσμου ἐπισκέφτηκαν τὴν Βρετανικὴ Πρεσβεία καὶ παράδωσαν ψηφίσμα διαμαρτυρίας γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Βορειοἰρλανδοῦ ἀγωνιστῆ Μπάμπυ Σάντσ.

■ Δραστήρια ἦταν ἡ συμμετοχὴ τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνίδων ἐπιστημόνων στὴν Προσμον Ἑλληνίδων Ἐπιστημόνων στὴν Προπαρασκευαστικὴ ἐπιτροπὴ πού προετοίμασε τὸ συνέδριο -καθὼς καὶ στὸ ἴδιο τὸ Συνέδριο- πού ἐγινε στὴν Ἀθήνα μὲ θέμα: «Ἡ παρούσα κατάσταση στὴ Μ. Ἀνατολὴ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τῆς πολιτικῆς τοῦ Νάσερ». Ὁ Σ.Ε.Ε. ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ τὴν κ. Βλαχογιάννη.

■ Ἐκδήλωση ἀφιερωμένη στὴν μητρότητα ἐγινε στὶς 13 Ἰούνη στὰ γραφεῖα μας. Κεντρικὴ ὁμιλήτρια ἡ Πρόεδρος τοῦ Σ.Ε.Ε. κ. Ἀμαλία Φλέμιγκ. Ἀπάγγειλε ὁ Χρῆστος Τσάγκας καὶ τραγούδησε δημοτικὰ τραγούδια ἡ Γιῶτα Βέη.

■ Πικετοφορῖα διαμαρτυρίας κατὰ τῆς βόμβας νετρονίου πραγματοποιήσαν στὶς 15.9.81 τὰ μέλη τοῦ Σ.Ε.Ε. στὴν Ἀμερικάνικη πρεσβεία μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐπίδοσης σχετικοῦ ψηφίσματος.

Ψηφίσματα - Διαμαρτυρίες Καταγγελίες

Τὸ Δ.Σ. στοὺς μῆνες πού πέρασαν ἀντέδρασε μὲ σειρά ψηφισμάτων, διαμαρτυριῶν κ.λπ. σὲ γεγονότα πού πρόσβαλαν τὴν ἀξιοπρέπεια

της γυναίκας και μειώνοντας τό Δημοκρατικό και Έθνικό αίσθημα του λαού.

■ Έτσι, διαμαρτυρήθηκε έντονα για την πειθαρχική δίωξη της καθηγήτριας Άντας Λαζαρίδου -πού μάζευε υπογραφές για την ειρήνη- και Έκφρασε την βαθιά του άνησυχία γιατί: «παρόμοια περιστατικά βάζουν σε δοκιμασία τούς Δημοκρατικούς θεσμούς και καταλύουν κάθε έννοια έλευθερίας και αξιοπρέπειας»

■ Κατάγγειλε την παράδοση των 4 Τούρκων Δημοκρατικών στην Τούρκικη Χούντα και άπαιτησε από την Κυβέρνηση να κάνει διάβημά στις στρατιωτικές άρχές της Άγκυρας και να άπαιτήσει έγγυήσεις για την ζωή τους.

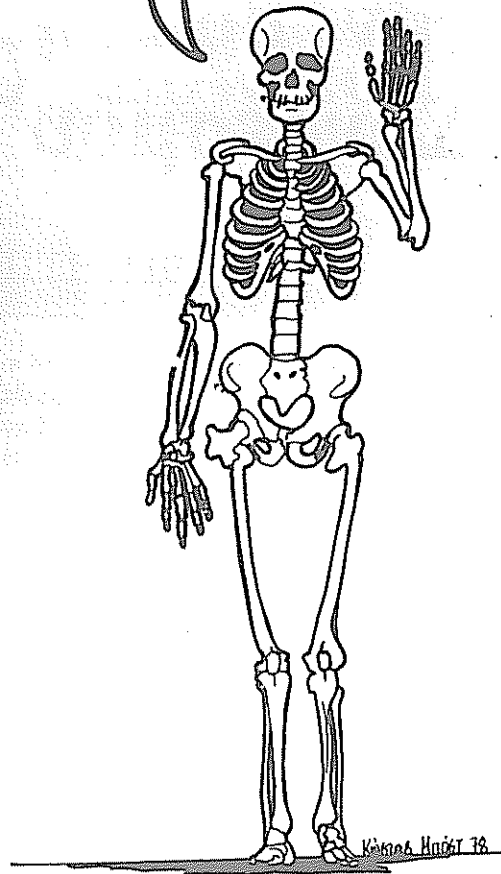
■ Μέ την εύκαιρία της 7ης έπετείου απ' την εισβολή του Άττίλα τό Δ.Σ. έστειλε θερμούς χαιρετισμούς στον Κύπριο Πρόεδρο και στον λαό της Κύπρου και μέ ψήφισμα του άπαιτησε «Νά εξασφαλιστεί μιά δίκαιη λύση χωρίς ζένες έπεμβάσεις» και «να μίν γίνει δεκτή καμμιά άνοικτή ή καλυμμένη διχοτομική λύση».

■ Ζήτησε να γίνει δεκτό τό αίτημα για άποφυλάκιση της Σοφίας Κυρίση και κατάγγειλε τις συνθήκες ζωής στα σωφρονιστικά μας καταστήματα που είχαν σαν άποτέλεσμα πολλές αυτοκτονίες κρατουμένων.

■ Μέ ψήφισμά του διαμαρτυρήθηκε για την άπαράδεκτη άπόφαση του Δ.Σ. του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Έπαλλήλων που «άντιβαίνοντας τις άρχές του δημοσιούπαλληλικού Κώδικα δέν αναθέτει τά καθήκοντα του διευθυντή του ταμείου στην δ. Έλένη Ζαχαρενάκη που προηγείται ήραρχικά και όρίζει διευθυντή του ταμείου τον δεύτερο στην ήραρχία υπάλληλό του κ. Β. Κισκήρα» και ζήτησε την άνάκληση της παράνομης αυτής άπόφασης.

■ Μέ άνακοίνωση - καταγγελία Έκφρασε τον άποτροπιασμό του για παραγωγή του τόν άποτροπιασμό του για την παραγωγή του νέου όπλου μαζικής καταστροφής της βόμβας Νετρονίου που τόσο αντίθετη είναι μέ «την έννοια της ανθρώπινης ύπαρξης εξέλιξης και αξιοπρέπειας».

Ν καθαρίζει τέλεια

Ένώσω άντιπροσωπεία του Δ.Σ. του Σ.Ε.Ε. έπισκεπτόταν την πρεσβεία για την έπίδοση της καταγγελίας 50 γυναικες, σε μιά σειρά, μέ πικέτες με συνθήματα, όπως «Όχι στη βόμβα Νετρονίου», «Ναί στις διαπραγματεύσεις για την ειρήνη», «Όχι στον πυρηνικό όλεθρο», διαδηλώσαμε σιωπηλά την άπόφασή μας να άντιταχθούμε στη βάρβαρη αυτή άπόφαση, της έγκατάστασης της βόμβας «Ν» στο ευρωπαϊκό έδαφος.

50 γυναικες, Έκφράζοντας τά συναισθήματα όλων των μελών του Σ.Ε.Ε., νοιώσαμε ότι ένώσαμε τις προσπάθειες εκατομμυρίων ανθρώπων σ' όλη τή γή. Η άπήχηση που βρήκε ή ένέργειά μας στους διερχόμενους, πεζούς και έποχούμενους, μās έδωσε τή δύναμη να προχωρήσουμε και σ' άλλες φολειρηνικές έκδηλώσεις, άπαραίτητες για την άποφυγή ενός πυρηνικού πολέμου, για τή διαφύλαξη της ειρήνης.

Γ.Ρ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ... ΣΧΟΛΙΑ...

Ἡ ἀσφάλιση τῶν παιδιῶν

Κατοχυρώθηκε ἡ δυνατότητα τῶν γυναικῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ν' ἀσφαλίζουν τὰ παιδιά τους. Ἐτσι ἂν τό ταμεῖο τῆς μητέρας εἶναι καλύτερο ἀπ' τοῦ πατέρα θά ὠφελοῦνται τὰ παιδιά μέ τήν ἀσφάλιση στό ταμεῖο τῆς μητέρας. Δικαιώνεται ἔτσι ἕνα ἀπ' τὰ χρόνια αἰτήματα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Τό πρόβλημα ὅμως παραμένει γιά χιλιάδες ἄλλες ἐργαζόμενες πού δέν εἶναι δημόσιοι ὑπάλληλοι.

Ἡ Σύμβαση πού δέν ὑπογράφτηκε

Ἡ Σύμβαση τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν γιά τήν ἐξάλειψη τῶν διακρίσεων σέ βάρος τῆς γυναίκα ἄρχισε νά ἰσχύει ἐπίσημα ἀπό τίς 3 Σεπτέμβρη. Οἱ χῶρες πού τήν ἔχουν ἀποδεχτεῖ ἀναλαμβάνουν τήν ὑποχρέωση νά «πάρουν ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα γιά τήν κατάργηση τῶν διακρίσεων ἀπέναντι στή γυναίκα στήν πολιτική καί δημόσια ζωή τῆς χώρας καί νά ἐργασθοῦν ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἐξάλειψη τῶν προκαταλήψεων καί τῶν ἐθίμων, ἡ ὁποιοδήποτε ἄλλου τύπου πρακτικῆς, πού στηρίζονται στήν ἰδέα τῆς κατωτερότητας τοῦ ἑνός ἢ τοῦ ἄλλου φύλου». Ὑπενθυμίζουμε ὅτι ἡ Ἑλλάδα, παρά τὰ ἔντονα διαβήματα τῶν γυναικῶν πρὸς τήν κυβέρνηση, δέν ὑπέγραψε αὐτή τή Διεθνή Σύμβαση, πράγμα πού θ' ἀποτελοῦσε ἕνα ἀκομῆ ἐφόδιο στόν ἀγῶνα τῆς ἐλληνίδας γιά ἰσοτιμία.

Τί γίνεται στά ΕΛΤΑ;

Ἄλλη μια παραβίαση τῆς Συνταγματικῆς ἐπιταγῆς γιά ἴση μεταχείριση τῶν φύλων σημειώθηκε, καί πάλι ἀπο κρατικό φορέα.

Στίς 30 Ἀπριλίου 1981 προκηρύχθηκε διαγωνισμός γιά τήν εἰσαγωγή σπουδαστῶν στα Τμήματα βασικοῦ Προσωπικοῦ Διοικήσεως καί ἐκμεταλλεύσεως τῶν Σχολῶν Προσωπικοῦ τοῦ ΕΛΤΑ. Οἱ προϋποθέσεις συμμετοχῆς ἔλεγαν: «Σύμφωνα με τίς κανονιστικές διατάξεις πού ἰσχύουν, στον διαγωνισμό μπορούν νά πάρουν μέρος ἄρρενες πού ἔχουν τήν ἐλληνική ἰθαγένεια...». Δηλαδή γιά γυναῖκες, οὔτε λόγος.

Καί νά σκεφτεῖ κανεῖς ὅτι ἡ παλιά -ἐδώ καί 30 χρόνια- ἀνώτερη Διετῆς Ταχυδρομική Σχολή τῆς ἐποχῆς τῶν ΤΤΤ δέν ἔκανε διακρίσεις φύλου!

Τι νά πρωτοθανιάσει κανεῖς! Τη νοοτροπία τῶν υπευθύνων τοῦ οργανισμοῦ, ἡ τήν κυβερνητική ἀδράνεια στήν υπεράσπιση τοῦ ἰδίου τοῦ Συντάγματος!

Εὐρωκοινοβούλιο - γυναῖκες

Μεταφέρουμε χωρῆς σχόλια, μερικά ἀπ' ὅσα εἶπε στή συζήτηση γιά τήν κατάσταση τῶν γυναικῶν στίς χῶρες - μέλη τῆς ΕΟΚ στό Εὐρωκοινοβούλιο, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ν. Δημοκρατίας κ. Μπουρνιάς: «ἀπό τό 1955 ἔχουμε πλήρη ἰσότητα ἀνδρῶν καί γυναικῶν καί εἰς τόν δημόσιον τομέα καί εἰς τόν

ἰδιωτικό τομέα καί εἰς τήν ἐκπαίδευσιν (!)... Μεγάλο βῆμα ἔκαναμε εἰς τήν Ἑλλάδα εἰς τό οἰκογενειακόν δίκαιον. Συνεστήθη μιᾶ ἐπιτροπή ἐπιστημόνων ὑπό τόν παλαιό καθηγητή κ. Γαζῆ, ἡ ὁποία ἐμελέτησε αὐτό τό θέμα. Αὐτό τό σχέδιο ἀναμένεται νά γίνει νόμος τοῦ κράτους».

Ἄναρμόδια γιά ἐγκαινία...

Στά πλαίσια τῆς προεκλογικῆς δουλιᾶς τοῦ κόμματός της ἡ κ. Ράλλη, σύζυγος τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἐγκαινίασε καί ἐπισκέφθηκε διάφορα ἐταγῆ ἰδρύματα, ὅπως πληροφοροῦμαστε ἀπό τόν τύπο. Ἄνεξάρτητα ἀπό τό ἂν συμφωνεῖ ἢ ἄχι κανεῖς μέ τό συγκεκριμένο καί τό πρόγραμμα τοῦ κόμμα, νομίζουμε ὅτι εἶναι ἀπαραδεκτό νά χρησιμοποιεῖται ἕνα μή κυβερνητικό πρόσωπο, ὅπως εἶναι ἡ κ. Ράλλη, γιά νά ἐγκαινιάζει ἡ νά ἐπιθεωρεῖ δημόσια ἰδρύματα. Ἡ προβολή τοῦ κόμματός της μποροῦσε νά γίνει μέ πῶς θεμιτό τρόπο...

Πῶς...Ξανάγινε νόμος ἡ ἴση ἀμοιβή

Ἄναρωτιόμαστε ὡς πότε οἱ γυναῖκες τοῦ τόπου μας θά ἐμπαίζονται ἀπ' αὐτούς πού ὠφελοῦνται ἀπ' τήν ὑποδεέστερη θέση τους στήν κοινωνία. Ὡς πότε ἡ ἀγνοία θα εἶναι τό μέσο τοῦ ἐμπαγμοῦ τους. Γιατί ἂν εἶχαν τή γνώση ὅλες οἱ γυναῖκες τοῦ ἐμπαγμοῦ, ἀσφαλῶς δέν θά ἦταν ἔτσι τὰ πράγματα.

Αναφερόμαστε συγκεκριμένα στο Προεδρικό διάταγμα που υπογράφηκε στις 16.9.81 και αφορά κύρια την ίση αμοιβή και που εξαγγέλθηκε σαν κάτι νέο, σαν κάτι που θα προωθήσει πρακτικά την Ισοτιμία των φύλων. Νά τι λέει μιά διάταξή του: «Είναι ανίσχυρες και θεωρούνται σά να μὴν ἔγιναν ποτέ ατομικές συμβάσεις ή διατάξεις συλλογικών συμβάσεων, διαιτητῶν αποφάσεων και ἑσωτερικῶν κανονισμῶν επιχειρήσεων, που είναι δυσμενέστερες ὡς πρὸς τὴν αμοιβή ή τὴν μεταχείριση τῶν εργαζομένων τοῦ ἑνὸς φύλου σέ σχέση με τοὺς εργαζόμενους τοῦ ἄλλου». Μά αὐτή ή διάταξη ἀκριβῶς, φραστικά διαφοροποιημένη κάπως, βρίσκεται και στή Διεθνή Σύμβαση γιά τὴν ἴση αμοιβή που ἔχει γίνει νόμος τοῦ κράτους ἀπὸ τὸ 1975: «Διατάξεις συλλογικῶν Συμβάσεων Ἐργασίας ή ἀποφάσεων καθορίζουσαι ἡσσονα αμοιβή λόγω διαφορᾶς φύλου, δι ἔργασίαν ἴσης ἀξίας είναι ἀνίσχυροι, θεωρούμενοι ὡς μὴ γενόμενοι» λέει ὁ νόμος. Ἄν ἔχει κάποια ἀξία τὸ Προεδρικό Διάταγμα είναι γιατί συγκεντρώνει 2 - 3 διατάξεις γιά τὴν Ισοτιμία στήν ἔργασία που μέχρι τώρα ἦταν σκόρπιες. Καμιά ἀλλαγή δέν φέρνει στή μέχρι τώρα καταστάση ὅπως θέλησαν νά τὸ παρουσιάσουν!

Ἡ δημοκοπία, δηλαδή, ἔφθασε στό ἀποκορύφωμά της: Νά εἶσαι κυβέρνηση νά ψηφίζεις ἕναν νόμο, και μετά ἀπὸ 7 χρόνια νά ἐμφανίζεσαι ὅτι...ξαναψηφίζεις τὸν ἴδιο νόμο! Ἐ, κάποια «αἰδῶς Ἀργεῖοι» ἔστω και μπροστά στίς ἐκλογές!

Ἄπολύει ἐγκύους

Διαβάζουμε στὸν τύπο τῆς 17ης Σεπτεμβρίου '81 «Καλαμάτα: Ἡ ἔγκυος ἑργάτρια Μαργαρίτα Κακούτση ἀπολύθηκε ἀπὸ τὰ κλωστήρια «Λέκκα». Τὸ γεγονός συγκλόνησε τοὺς συναδέλφους της που ἀξιώνουν τὴν ἀμεση ἐπαναπρόσληψή της». Και να σκεφτεῖ

κανείς ὅτι ὑπάρχει νόμος (1082/1980) που ἀπαγορεύει τὴν ἀπόλυση ἐγκύων. Και νά σκεφτεῖ ὅτι δεκάδες είναι οἱ ἔγκυες που ἀπολύθηκαν ἀπ' τὴς δουλιές τους μετά τὴν ψηφίση αὐτοῦ τοῦ νόμου. Και να σκεφτεῖ κανείς ὅτι σέ καμιά τέτοια περίπτωση δέν εἶχαμε κυβερνητική παρέμβαση γιά νά ἐφαρμοστεῖ ἐπιτέλους ὁ νόμος!

Ὅταν ὁ φασισμός ἀποθρασύνεται

Ἐνα δεῖγμα τοῦ πῶς ὁ φασισμός ὄχι μόνο προωθεῖ καταστρεπτικά ὄπλα, ἀλλά και σαρκάζει ξεδιάντροπα τὴν ἐπιθυμία τῶν λαῶν γιά εἰρηνική ζωή είναι και τὸ παρακάτω δημοσίευμα τῆς χουντικῆς φυλλάδας «Ἐλεύθερος Κόσμος» στίς 15.8.1981. Θαυμάστε εὐαισθησία και... ἐνδιαφέρον γιά τὸν πυρηνικό κίνδυνο που μᾶς ἀπειλεῖ. Και ἀναλογισθεῖτε... πόσο κινδυνεύουμε ἀπ' τὴς ἀρακάτω «σκεψεις»:

Σκέψεις

Η «BOMBA Ν»

Λαβῶν ὑπ' ὄψιν, ὁ Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κ. Ρήγκαν, τὰς ἐναντίον τῆς βόμβας νετρονίου ἀντιδράσεις τῆς κ. Ἀθηνᾶς Παναγούλη, τοῦ κ. Α. Παπανδρέου, τῆς «Ἐνώσεως Γυναικῶν Βριλησίων», τοῦ «Σωματείου Μαρμαράδων» και τῆς «Ἐνωσης Ἐπαγγελματιῶν και Ἐμπόρων Γκύζη», ἀπεφάσισε τὴν ἀνάκλησιν τῆς ἀποφάσεώς του, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς «βόμβας Ν»! Κατόπιν αὐτῆς τῆς... δραματικῆς ἐξελλίξεως, παρακαλοῦνται τὰ ἄλλα σωματεία οικοδόμων, μαγειρίων, παλαιῶν ΕΛΑΣιτῶν, ἑθελόδούλων και εἰρηνολόγων, νά σταματήσουν τὴν ἔκδοσιν ἀνακοινώσεων!! Περιτεύουν...

«Γυναῖκες ψηφίστε γυναῖκες»

Εἶναι ἕνα σύνθημα που πολύ εἰπώθηκε σέ τούτη τὴν προεκλογική περίοδο. Εἶναι ὅμως σωστό; Πρέπει μιά γυναῖκα νά ψηφίζει κά-

ποιον ἀπλῶς και μόνο ἐπειδὴ εἶναι γυναῖκα; Τί ὠφελήθηκαν οἱ γυναῖκες ἀπ' τὴν ἀνάδειξη π.χ. τῶν βουλευτῶν τοῦ κυβερνῶντος κόμματος; Ποῦ τὴς εἶδαν νά ὑπερασπίζονται τὰ δικαιώματα τῆς γυναῖκας; Δέν πρέπει λοιπόν, νομίζουμε νά εἶναι τὸ φύλο τὸ πρῶτο κριτήριο γιά νά ψηφισθεῖ κάποιος, ἀλλά ή πολιτική που ἀκολουθεῖ, τὸ κόμμα που ἀνήκει -ἔτσι ὅπως και ή ἴδια ή ζωή τὸ ἔχει ἀποδείξει. Πέραν αὐτοῦ βέβαια, χρειάζεται νά ἐνισχυθεῖ ή παρουσία πολλῶν γυναικῶν τόσο στήν κοινωνική ζωή γενικά ὅσο και στ' ἀξιώματά της.

4,5 δις γιά ἀμβλώσεις

Ἡ ἀποτελεσματικότητα του νόμου γιά τὴς ἀμβλώσεις που με τὴση βιασὸν ή ψηφίσε ή ἀπερχομένη κυβέρνηση τὸ 1978, και που εἶχε προκαλέσει εὐρύτερες ἀντιδράσεις τόσο γιά τοὺς ὄρους κάτω ἀπ' τοὺς ὁποίους θεωροῦσε νόμιμη τὴν ἀμβλωση (δικαιολογία ἀπὸ 2 ψυχιάτρους!), ὅσο και γιά τὸ ὅτι τὴν ἀποσυνέδε ἀπὸ τὸ γενικότερο πρόβλημα τῆς δωρεᾶν και σωστῆς περίθαλψης τῆς γυναῖκας κ.λπ ἦταν δεδομένη. Και νά τὸ ἀποτέλεσμα. 4,5 δις ἑκατομμύρια δόθηκαν ἀπ' τὴς γυναῖκες γιά παράνομες ἀμβλώσεις. Και μάλιστα ὅπως σημειώθηκε σέ ἡμερηίδα που ἀνέγραψε τὴν εἶδηση εἶναι ποσὸ ἀφορολόγητο!

Ἀλλὰ τὸ βασικότερο εἶναι ὅτι με τέτοιους τρόπους μειώνεται τὸ οικογενειακὸ εἰσόδημα, ἐνῶ ἀνθίξει τὸ ἐμπορικό κύκλωμα δίπλα σέ ὑποτίθεται, κοινωνικοποιημένους τομεῖς ὅπως εἶναι ή περίθαλψη, ή παιδεία κ.ἄ. ἐνῶ παράλληλα μπαίνει σέ κίνδυνο ή υγεία και ή ζωή ἀκόμη τῆς γυναῖκας. Σίγουρα ὁ νόμος πρέπει ν' ἀλλάξει και ή ἀντιμετώπιση τῆς ἀμβλωσης νά ἐνταχθεῖ σ' ἕνα σύστημα μέτρων σωστῆς και δωρεᾶν ἐξυπηρέτησης τῆς υγείας τῆς γυναῖκας, τῆς μητρότητας.

ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ

ΚΙΝΗΜΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΗΠΑ: σκληρός αγώνας για την νομοθετική ισότητα των φύλων

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, αυτό τον καιρό όλες οι γυναικείες οργανώσεις κινητοποιούνται για την νομοθετική κατοχύρωση της ισότητας από το αμερικανικό Σύνταγμα. Σχετική τροπολογία έχει εγκριθεί από 35 πολιτείες και υπολείπεται η έγκριση άλλων 3 πολιτειών για να εξασφαλιστεί η Συνταγματική κατοχύρωση. Δεν είναι όμως καθόλου εύκολο να εξασφαλιστεί η έγκριση των 3 πολιτειών. Ο πρόεδρος Ρόναλντ Ρήγκαν έχει δηλώσει την αντίθεσή του στην τροπολογία για την ισότητα των φύλων - όντας φανατικός έχθρος της ισότητας της γυναίκας, και πιέζει φυσικά ανάλογα τα νομοθετικά σώματα. Επίσης, μιά σειρά συντηρητικές κι αντιδραστικές γυναικείες οργανώσεις κινητοποιούνται για να μην επικυρωθεί η τροπολογία, με την δικαιολογία ότι η ισότητα αντρών - γυναικών δεν φέρνει την απελευθέρωση αλλά την καταπίεση της γυναίκας!! Έτσι, οι προοδευτικές γυναικείες οργανώσεις διεξάγουν ένα σκληρό αγώνα, με συγκεντρώσεις, πορείες, διαμαρτυρίας κ.ά., σε 2 μέτωπα: — να ενημερώσουν και κινητοποιήσουν όσο περισσότερες γυναίκες γίνεται υπέρ της τροπολογίας.
— να πιέσουν τούς αρμοδίους για την επικύρωσή της.

Όμοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας

Σύμφωνα με τον νόμο, οι πατέρες δικαιούνται όπως και οι μητέρες, 5 μέρες αδειάς μετ' άποδοχών τό χρόνο για να περιποιηθούν τα παιδιά τους μέχρι ηλικίας 8 ετών. Σύμφωνα με στοιχεία του 1978, 10.427 πατέρες πήραν τέτοια άδεια σε 31.652 περιπτώσεις άσθενειας.

Οι γυναικείες οργανώσεις ζητούν σήμερα διεύρυνση του δικαιώματος αυτού. Κάθε γονιός δηλαδή, να μπορεί να παίρνει 10 μέρες άδεια με άποδοχές και να καταργηθεί τό όριο ηλικίας των άσθενούντων παιδιών.

Οι γυναίκες της Ιαπωνίας

Η Ένωση των γυναικείων οργανώσεων της Ιαπωνίας έκανε μια καμπάνια συλλογής υπογραφών σε εθνική κλίμακα για την προαγωγή της θέσης της γυναίκας και την επαγγελματική κατοχύρωση.

Συνολικά 1,4 εκατομμύρια υπογραφών υποβλήθηκαν στο Κοινοβούλιο. Αυτή η καμπάνια έδωσε στα μέλη της Ένωσης τη δυνατότητα να συζητήσουν με γυναίκες διάφορων πολιτικών απόψεων και θρησκευτικών πεποιθήσεων, ποικίλου εκπαιδευτικού επιπέδου και κοινωνικής προέλευσης. Δυναμωμένη από την επιτυχία, η Ένωση άρχισε μια καμπάνια μεταξύ της νεολαίας και των συνδικάτων για την πραγματοποίηση του αιτήματός της να πετύχει ψηλό επίπεδο εκπαίδευσης για τις γυναίκες και αύξηση των κοινωνικών δαπανών. Η πρόθεση της Ένωσης ήταν να μαζέψει 10 εκατομμύρια υπογραφές. Ήδη έχουν μαζευτεί πάνω από 4 εκατομμύρια. Η υπεράσπιση της ειρήνης γίνεται υπόθεση όλο και περισσότερων γυναικών και γυναικείων οργανώσεων στην Ιαπωνία.

Η Όμάδα Χριστιανών Γυναικών στην Ο.Δ.Γ.

Οι «Γυναίκες για την Ειρήνη» είναι μιά ομάδα που αποτελείται κυρίως από χριστιανές γυναίκες και δρα στην Όμοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Η ομάδα αυτή, παραδειγματιζόμενη από τη δράση των Δανών γυναικών, μάζεψε υπογραφές κάτω από μιά αναφορά που απευθύνθηκε στα Ένωμένα Έθνη και που άπαιτεί «Αφοπλισμό προς χάριν της διαρκούς Ειρήνης για τόν κόσμο! Τά χιλιάδες εκατομμύρια που δαπανώνται για όπλα μπορούν να είναι τόσο χρήσιμα, ώστε κανείς στον κόσμο να μην πεινά! Όχι στον πόλεμο!»

Γυναικεία δράση για τήν άνεργία

Στή Δανία υπάρχουν 60.000 νέοι άνεργοι, κάτω τών 25 ἐτῶν, ἀπό τούς ὁποίους οἱ περισσότεροι εἶναι γυναῖκες. "Ἐτσι, ἡ άνεργία τῶν νέων εἶναι σέ μεγάλο βαθμό γυναικεῖο πρόβλημα. "Ὅταν οἱ νέες γυναῖκες μείνουν άνεργες εἶναι πολύ πῖό δύσκολο νά ξαναβροῦν ἐργασία ἢ νά ξαναρχίσουν ἕνα κύκλο ἐπαγγελματικῆς ἐκπαίδευσης, ἀπ' ὅ,τι γιά τούς νέους ἄντρες. Ἡ κατάστασή τους δυσκολεύεται καί ἀπ' τό γεγονός ὅτι ἔχουν συχνά άνεπαρκή ἐπαγγελματική ἐκπαίδευση.

Αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο τό Ἐθνικό Συμβούλιο Γυναικῶν Δανίας ζήτησε ἀπ' τήν Κυβέρνηση νά διαθέσει πιστώσεις γιά τήν ἐφαρμογή ἐνός προγράμματος «Γυναῖκες στήν ἐργασία»

Ἡ Μέρα τῶν Γυναικῶν τῆς Νότιας Ἀφρικῆς

Ἡ 9η Αὐγούστου ἔχει καθιερωθεῖ σάν ἡ Μέρα τῆς Γυναίκας τῆς Νότιας Ἀφρικῆς. Φέτος ἦταν ἡ 25η ἐπέτειος αὐτῆς τῆς Μέρας. Πρίν 25 χρόνια, 20.000 γυναῖκες ὄλων τῶν χρωμάτων πού ὑπῆρχαν στή Ν. Ἀφρικῆ, ἀντιμετώπισαν τήν Κυβέρνηση τῆς Πραιτώρια διεκδικώντας τά αἰτήματά τους καί τά αἰτήματα ὄλων τῶν δημοκρατικῶν καί εἰρηνοφίλων Νοτιοαφρικανῶν. Ἡ Εἰδική Ἐπιτροπή ἐνώστια στό Ἀπαρτχάιντ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, προσκάλεσε φέτος τή διεθνή κοινότητα νά δείξει τήν ἀλληλεγγύη της στίς καταπιεσμένες γυναῖκες τῆς Ν. Ἀφρικῆς μέ τήν εὐκαιρία τοῦ γιορτασμοῦ τῆς 25ης ἐπετείου τῆς Μέρας τῶν Γυναικῶν τῆς Ν. Ἀφρικῆς.

Πολλές γυναικεῖες ὀργανώσεις σ' ὄλο τόν κόσμο ἀναποκρίθηκαν σ' αὐτή τή πρόσκληση. Οἱ γυναῖκες τῆς Ν. Ἀφρικῆς ἔχουν σήμερα ἀνάγκη ἀπ' τήν διεθνή ἀλληλεγγύη, γιατί ἀγωνίζονται ἐνώστια σ' ἕνα σύστημα διακυβέρνησης πού ἔχει περιγραφεῖ ἀπ' τά Ἡνωμένα Ἐθνη σάν «ἕνα ἐγκλημα ἐνώστια στήν ἀνθρωπότητα»

Ελ Σαλβαντόρ: ἀπέραντη φυλακή

Τά παιδιά πίσω ἀπ' τά κάγκελα τῆς φυλακῆς - αὐτό, εἶναι τό Ελ Σαλβαντόρ σήμερα. Ἡ χούντα πού στηρίζεται ἀπ' τήν Οὐάσιγκτον θά ἔκανε ὄλη τή χώρα φυλακή καί θά ἐξαφάνιζε αὐτούς πού δέν ὑποτάσσονται σ' αὐτήν, ἄν μποροῦσε. Ὁ ἀριθμός τῶν θυμάτων τῆς χούντας σταθερά αὐξάνει καθώς ἀκόμη καί μεταξύ τῶν ἡλικιωμένων καί τῶν παιδιῶν.

Συνέδριο τῶν Γυναικῶν τοῦ Καναδά

Μέσα στά πλαίσια τῆς προώθησης τῆς γυναικεῖας ἰσοτιμίας καί ἔχοντας πλήρη συνείδηση τῆς καταπιεσμένης θέσης τῆς γυναικεῖας στήν Καναδέζικη Κοινωνία, τό Συνέδριο τῶν Γυναικῶν Καναδά ἔχει κάνει πολλές προσπάθειες νά βοηθήσει νά ξεπεραστοῦν αὐτές οἱ συνθήκες. Ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Σ.Γ.Κ. ἔχει στείλει πολλές διαμαρτυρίες καί ἀναφορές στήν κυβέρνηση τοῦ Καναδά γιά ἴσο μισθό τῶν γυναικῶν μέ τούς ἄνδρες ἐργαζομένους, γιά ἴσης ἀξίας ἐργασία, γιά τό δικαίωμα μητρότητας καί γιά τή συγκράτηση τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν, ἐπίσης ἔκανε κάλεσμα στόν Πρωθυπουργό γιά τήν χαλιναγώγηση τῶν μονοπωλίων καί τήν περικοπή τῶν δαπανῶν γιά τήν ἀμυνα.

Ἀκόμη τό Συνέδριο ὑποστήριξε τίς ἀπεργίες καί ἔστειλε ἀντιπροσώπους στίς πικετοφορίες καί στίς μαζικές ἐκδηλώσεις ὑποστήριξης τοῦ σωματείου τῶν Ὁμοσπονδιακῶν Ὑπαλλήλων (Federal Clerks) καί τοῦ Συνασπισμοῦ Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν Καναδά (σύνολο 40.000. ἄτομα, στήν πλειονότητα γυναῖκες) πού ἐπεχείρησαν καί κέρδισαν δύσκολες ἀπεργίες. Καθώς ἐπίσης καί στό σωματεῖο τῶν Ἐργαζομένων στίς Τηλεπικοινωνίες τοῦ Καναδά πού κέρδισαν μιᾶ μεγάλη νίκη ἐνώστια στήν ἐκμετάλευση ἀπό τήν Τηλ/κή Ἐταιρία Μπέλλ (Bell Telephone Company) γιά λογαριασμό τῶν τηλεφωνητριῶν τῆς Ἐπαρχίας.

Λουξεμβούργο

Τά μέλη τῆς Ἐνώσης Γυναικῶν Λουξεμβούργου μαζέψανε περισσότερα ἀπό ἕνα ἐκ. φράγκα σέ ἕνα παζάρι ἀλληλεγγύης πού ἔγινε. Τέτοια παζάρια ἀλληλεγγύης εἶναι μέρος ἀπό τίς συνεχεῖς διοργανώσεις τῆς γυναικεῖας ὀμάδας γιά περισσότερα ἀπό δέκα χρόνια.

Ἡ Ἐνωση Γυναικῶν Λουξεμβούργου, πού ὑπάρχει ἐδῶ καί 35 χρόνια, πρόσφατα εἶχε ἕνα συνέδριο γιά τήν προστασία τῆς εἰρήνης καί γιά τήν προαγωγή τῶν γυναικεῖων δικαιωμάτων. Ἡ ὀργάνωση παλεύει γιά τίς διακρίσεις σέ βάρος τῶν γυναικῶν στή δουλειά στήν άνεργία νεαρές κοπέλλες καί γιά τήν δημιουργία βρεφοκομικῶν καί παιδικῶν σταθμῶν. Σ' αὐτή της τήν πάλη προχωροῦν χέρι μέ χέρι μέ τίς γυναῖκες ὄλου τοῦ κόσμου.

Οἱ γυναῖκες και οἱ ἐκλογές

Εἴμαστε παραμονές ἀκριβῶς τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν και δέν μπορούμε να ἀποσιωπήσουμε δυό λόγια, παρ' ὄλο τόν κίνδυνο, ὄχι καλόπιστης βέβαια, παρεξήγησης.

Οἱ ἐκλογές αὐτές στη συνείδηση και τοῦ ἀπλοῦ ἀνθρώπου εἶναι κρίσιμες γιά τόν τόπο μας. Ἀνεξάρτητα ἀπό πολιτική τοποθέτηση ἢ ἀκόμα και κομματική σύνδεση, πού ἐκφράζεται μέ διαφορετικές ἐπιλογές, εἶναι διάχυτη ἡ αἴσθηση ὅτι λήγει, πρέπει νά λήξει, μιά περίοδος τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς γιά νά μποῦμε σέ μιά ἄλλη. Δέν μπορούμε νά ἀποφύγουμε τή λέξη ἀλλαγῆ δίχως βέβαια κομματικό χρωματισμό.

Σ' αὐτό τό σταυροδρόμι ἡ γυναίκα, σάν κάθε πολίτης ἔχει χρέος νά ζυγίσει πολύ τήν ψήφο της σ' αὐτές τίς ἐκλογές. Ἀλλ' ἔχει χρέος διπλό και σάν γυναίκα νά τήν ἀντισταθμίσει μέ κριτήριο τό πρόβλημα πού τή βαραίνει, τήν ἀνιση, ἀδικη, καταπιεστική θέση της στη ζωή, μέσα στην ἴδια τήν οἰκογένεια της, τήν κοινωνία, τήν δουλειά της τήν δημόσια ζωή. Αὐτό τό χρέος, πού θάπρεπε νά ἔχει συνειδητοποιήσει και ὁ κάθε προοδευτικός ἄντρας, βαραίνει κατ' ἀνάγκη, και δυστυχῶς θά βαραίνει γιά καιρό, πρό πάντων τή γυναίκα.

Ὡς τά τώρα, ἄν και τό δικαίωμα ψήφου τό ἀσκεῖ ἡ Ἑλληνίδα περισσότερο ἀπό 25 χρόνια, εἶναι βέβαιο —και θά τό ἐπιβεβαιῶνε μιά ἀνάλυση τῶν ψήφων στίς διάφορες ἐκλογές— ὅτι ἡ ψήφος τῶν γυναικῶν δέν ἔδωσε καμμιά ἰδιαίτερη ἐκφραση στά ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν πού θά μπορούσε νά ἐρμηνευθεῖ σάν μήνυμα γυναικείου, σάν μιά ἐπιλογή γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ γυναικείου προβλήματος. Και εἶναι πολύ φυσικό αὐτό ἄν σκεφθοῦμε ὅτι ἡ πολιτεία, μέ τό δικαίωμα ψήφου πού ἔδωσε στίς γυναῖκες, ἐξάντλησε τήν «ἀπλοχεριά» της και ἄφησε ἀνέπαφους ὄλους τούς ἄλλους μεσαιωνικούς θεσμούς καταπίεσης τῆς γυναίκας.

Οἱ συνθήκες ὅμως ἔχουν ἀλλάξει ριζικά μέσα στίς δυό αὐτές δεκαετίες, ἔχουν προστρέξει ἀπό τήν κατάργηση τῶν ἀναχρονιστικῶν θεσμῶν. Ἡ μόρφωση τῶν γυναικῶν

και σέ ἔκταση γυναικείου πληθυσμοῦ και σέ ἀνώτερες βαθμίδες σπουδῶν, ἡ ἐπαγγελματική ἀπασχόληση, ἡ ὄλη ἐξέλιξη τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν μέ συνδυασμό τό γυναικείο κίνημα πού τά τελευταῖα χρόνια ἐκδηλώθηκε μέ καινούργια ζωντάνια και ἀνταπόκριση στό τόπο μας, ὅλα αὐτά ἔχουν ὀριμάσει τόν γυναικείο πληθυσμό στό σύνολο του θά λέγαμε. Ὅχι μόνο οἱ νέες, οἱ ἐπιστήμονες, οἱ ἐργαζόμενες ἀλλά και ἡ ἀπλή νοικοκυρά, ἡ ἀγρότισσα ἀκόμα πού πολύ ἔχουν εὐαισθητοποιηθεῖ στό πρόβλημα τους και δέν ἀπέχουν ἀπό τό νά τό συνειδητοποιήσουν.

Σ' αὐτό πρέπει νά βοηθήσουμε ὄλες μας.

Οἱ γυναῖκες ἐπιστήμονες, σάν πού ὑπεύθυνες ἀέναντι στό αἶτημα τῆς ἰσοτιμίας τῆς γυναίκας, ἔχουν χρέος ὄχι μόνο νά σταθμίσουν μέ τό κριτήριο αὐτό τή δική τους ψήφο, ἀλλά νά διαφωτίσουν πάνω στό ἴδιο χρέος ὄσες περισσότερες γυναῖκες γύρω τους.

Πιστεύουμε ὅτι ὅταν σταθῆ ἡ γυναίκα μπρός στη κάλπη μέ συνείδηση τοῦ χρέους αὐτοῦ, θέ ξέρει τί θά ψηφίσει.

Σημειώνουμε μόνο μερικά δεδομένα:

α. Τό γυναικείο κίνημα ποτέ δέν ἄνθισε μέσα ἀπό συντηρητικά καθεστῶτα. Ὅπως κάθε κίνημα γιά ἀπελευθέρωση ἀπό τήν καταπίεση εἶναι τό κίνημα προοδευτικό. Δέν θεωροῦμε βέβαια αὐτονόητο ὅτι φυτρῶνει εὐκολα και αὐτόματα μέ τίς προοδευτικές ἀντιλήψεις.

β. Στην Ἑλλάδα ἔχουμε δεδομένη και ἀποδεδειγμένη τήν πολιτεία μιάς πολιτικῆς παράταξης πού κυβέρνησε τόν τόπο δυό τρεῖς δεκαετίες και ἔχομε πρόσφατα χτυπητό τό παράδειγμα τῆς ἀντίθεσής της στό πού βασικό γυναικείο αἶτημα μέ τήν ἐπτάχρονη περιπέτεια και τό ναύαγιο τῆς τροποποίησης τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου.

γ. Και τέλος ἐκτός ἀπό τήν νομική ἰσότητα και τῶν δύο φύλων πού παραμένει ὡς πρῶτο γυναικείο αἶτημα, ἡ οὐσιαστική ἀπελευθέρωση τῆς γυναίκας συνδέεται και πετυχαίνει μόνο μέ μιά φωτισμένη σύγχρονη κοινωνική πολιτική.

συνέχεια στη σελ. 27

ΣΚΑΝΔΑΛΟ

ΣΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΙ ΓΙΝΑΝΕ ΤΑ ΠΕΡΙΦΗΜΑ ΙΣΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΔΥΟ ΦΥΛΑ;

Τό Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ανώτατο δικαστικό σώμα ανδροκρατείται μονίμως και σήμερα σε σύνολο επιστημονικού προσωπικού 148 ατόμων μόνον τα 6 είναι γυναίκες. Όσες γυναίκες είχαν προσληφθή σε παλαιότερους διαγωνισμούς είχαν αριστεύσει ή τουλάχιστον βρισκόταν μεταξύ των πρώτων διαγωνιζομένων. Κατόπιν προσελαμβάνοντο με τον εισαγωγικό βαθμό του δικαστικού αντιπροσώπου και εκεί παρέμεναν επί δεκαετίες χωρίς ελπίδα να προαχθούν παρά τα καταφανώς ανώτερα προσόντα τους έναντι των ανδρών συναδέλφων τους. Παράδειγμα η κ. Γαλάτεια Παπαγγελοπούλου η οποία προσελήφθη το 1958 αφού ήλθε τρίτη στο διαγωνισμό του χρόνου εκείνου και έκτοτε όπως αποδεικνύεται από τις εκθέσεις της υπήρξε άριστη υπάλληλος. Ενώ δε έπρεπε από το 1971 να προαχθή σε Πάρεδρο παρέμενε στάσιμη στο βαθμό του δικαστικού αντιπροσώπου μιά ολόκληρη δεκαετία ενώ οι άνδρες συναδέλφοι της σειράς της έγιναν ήδη από το 1970 πάρεδροι και από το 1973 Νομικοί Σύμβουλοι. Η κ. Παπαγγελοπούλου όμως κατέφυγε το 1971 στο Συμβούλιο Επικρατείας που εξέδωσε την υπ' αριθμόν 2657/1975 απόφαση η οποία ακυρώνει την προαγωγή αντί αυτής άνδρα συναδέλφου της δεδομένου ότι η κ. Παπαγγελοπούλου «εκδήλως υπερέχει κατά τα ουσιαστικά προσόντα έναντι αυτού και ούτω η πρόκρισις αυτού έναντι αυτής παρίσταται ανεπαρκώς αιτιολογημένη».

Παρά την ακυρωτική αυτή απόφαση η κ. Παπαγγελοπούλου μάταια περίμενε να προαχθή σε Πάρεδρο. Το Νομικό συμβούλιο δεν συμμορφώνεται με την ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας, η αδικούμενη ξανακαταφεύγει σ' αυτό το 1976 και εκδίδεται η υπ' αριθμόν 299/1980 απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας η οποία ορίζει ότι η εμμονή του Νομικού Συμβουλίου στην μη προαγωγή της κ. Παπαγγελοπούλου συνιστά «υπέρβα-
τιν των ακραίων ορίων της διακριτικής εξουσίας του» οπότε υποχρεούται πλέον να την προαγάγη. Με την

δεύτερη αυτή ακυρωτική απόφαση και τον σάλο που δημιουργήθηκε στον τύπο για την κατάφωρη αυτή αδικία σε βάρος μιας γυναίκας εξαιρετης επιστήμονος και δημιουργήθηκε στον τύπο για την κατάφωρη αυτή αδικία σε βάρος μιας γυναίκας εξαιρετης επιστήμονος και ισχυρότατης προσωπικότητας το Νομικό συμβούλιο της δίνει επιτέλους τον βαθμό που μιά δεκαετία περίμενε να π' ρη.

Όμως το θέμα δεν τελείωσε διότι η προαγωγή της, η οποία έγινε από την Ολομέλεια του Νομικού συμβουλίου τις 2 - 5 - 1980, δεν έχει αναδρομικό αποτέλεσμα και φέρνει την κ. Παπαγγελοπούλου, από δεύτερη στην σειρά αρχαιότητας πάρεδρο που πρέπει να είναι κατά την απόφαση του Συμβουλίου επικρατείας, στην 39η σειρά επί συνόλου 41 παρέδρων. Έτσι η κ. Παπαγγελοπούλου κατέφυγε για 3η φορά στο Συμβούλιο της Επικρατείας ζητώντας την συμμόρφωση στη απόφαση του τού 1980. Η αίτηση της συζητείται στο Συμβούλιο στις 15 Οκτωβρίου 1981 και ο Εισηγητής είναι υπέρ αυτής.

Δυστυχώς όλες οι γυναίκες που διωρίσθηκαν είχανε φοβερή μεταχείριση. Από τις 6 δικαστικούς αντιπροσώπους που υπάρχουν οι δύο παραιτήθηκαν προ ετών από την υπηρεσία με τον βαθμό που εισήχθησαν, δηλαδή της δικαστικής αντιπροσώπου, διότι δεν έβλεπαν ελπίδα προαγωγής και η πικρία τους ήτανε μεγάλη, οι δε υπόλοιπες τέσσερις αναγκάστηκαν πρόσφατα από την υπηρεσία να υποβάλλουν παραίτηση αμέσως μετά την προαγωγή τους το έτος 1980 στο βαθμό του παρέδρου που έγινε μετά την δικαίωση της κ. Παπαγγελοπούλου από το Συμβούλιο της Επικρατείας.

Ός πότε θα παραβιάζονται οι νόμοι για την ίση μεταχείριση των γυναικών;

ΕΦΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΣΤΙΣ 8 - 13 ΟΚΤΩΒΡΗ

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΙΩΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΑ

Με σύνθημα «Ίσοτιμία - Έθνική ανεξαρτησία - Ειρήνη» συγκαλείται -στά πλαίσια της β' πενταετίας της 10ετίας Ανάπτυξης της Γυναίκας του ΟΗΕ (1975 - 1985) και του Παγκοσμίου Πλάνου Δράσης του ΟΗΕ για της γυναίκες- τό Παγκόσμιο Συνέδριο Γυναικών στην Πράγα.

Βήμα σημαντικό στην ανάπτυξη των αγώνων των γυναικών όλου του κόσμου, καλύπτει ένα εύρύτατο φάσμα αντιλήψεων και πρακτικής μιά και μετέχουν σ' αυτό γυναικείες οργανώσεις από τις συντηρητικότερες ως τις πιο προοδευτικές. Ένδεικτικά αναφέρουμε: Τό κέντρο για την κοινή ανάπτυξη και τις ανθρωπιστικές υποθέσεις (κλάδος γυναικών) του ΟΗΕ. Τό γραφείο της Γενεύης των μη Κυβερνητικών οργανώσεων (του ΟΗΕ). Η Διεθνής οργάνωση εργασίας. Η UNESCO. Τό AAPSO. Η διάσκεψη των Ευρωπαίων Καθολικών. Τό Διεθνές Συμβούλιο των Γυναικών. Η Διεθνή Ένωση βούλιο των Γυναικών. Η Διεθνής Ένωση Δημοσιογράφων. Η Διεθνής Οργάνωση Διδασκαλικών Ένώσεων. Ο Διεθνής Σύνδεσμος Γυναικών για την Ειρήνη και την Έλευθερία. Η Διεθνής Ομοσπονδία Επιστημόνων Γυναικών. Η Διεθνής Ένωση Σπουδαστών. Η Παγκόσμια Δημοκρατική Ομοσπονδία Γυναικών κ.λπ.

Οι παραπάνω οργανώσεις, αποτέλεσαν την Διεθνή Προπαρασκευαστική Έπιτροπή, ενώ, παράλληλα, συγκλήθηκαν σέ διεθνές Προπαρασκευαστικό επίπεδο οι έπιτροπές πού θά λειτουργήσουν κατά την διάρκεια του Συνεδρίου, οι όποιες είναι:

- 1) Γυναίκα και εργασία (συμπεριλαμβανομένης και της Αγρότισσας).
- 2) Ίσοτιμία της Γυναίκας στην κοινωνία.
- 3) Γυναίκα και Οικογένεια.
- 4) Γυναίκες - Ειρήνη - Αφοπλισμός.
- 5) Γυναίκες - Έθνική Ανεξαρτησία - Ανάπτυξη.
- 6) Συνεργασία των Γυναικών σέ επίπεδο Έθνικό, περιφερειακό, Διεθνές και σέ επίπεδο οργανώσεων συνδεδεμένων μέ τόν ΟΗΕ.

Στήν χώρα μας, ύστερα από πρόσκληση των οργανώσεων Ε.Γ.Ε., Ο.Γ.Ε., Σύνδεσμο για τά δικαιώματα της Γυναίκας σχηματίστηκε Έθνική (Έλληνική) Προπαρασκευαστική έπιτροπή στην όποια συμμετέχουν 15 Γυναικείες, επιστημονικές και επαγγελματικές οργανώσεις: Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδας (Ε.Γ.Ε.) Σύνδεσμος Έλληνίδων Έπι-

στημόνων, Συντονιστική Έπιτροπή εργαζομένων Γυναικών, Σύνδεσμος για τά δικαιώματα της Γυναίκας, Προοδευτική Ένωση μητέρων Ελλάδας, Δημοκρατική Ένωση Νεων Γυναικών, Πανελλήνια Ένωση Νοικοκυρών, Ένωση Έλληνίδων Νομικών, Έταιρεία Οικογενειακού Προγραμματισμού, Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδος, Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης, ΓΕΝΟΠ - ΔΕΗ, Σωματείο κλωστοϋφαντουργών, οι όποιες επάνδρωσαν στίς 6 έπιτροπές πού έτοιμάζουν τίς κοινές εισηγήσεις των Έλληνικών Οργανώσεων στό Συνέδριο.

Ο Σύνδεσμός μας συμμετέχει στό Συνέδριο (μέσα από την Έλληνική Προπαρασκευαστική έπιτροπή) γιατί πιστεύει πώς τέτοιες διεθνείς συναντήσεις γυναικείες, διαφορετικές αντιλήψεις κι εκτιμήσεις, όμως μέ κοινό πόθο και στόχο την κατάκτηση της ίσοτιμίας και την υπεράσπιση της ειρήνης, δυναμώνουν τούς δεσμούς και την αλληλεγγύη των Γυναικών και θωρακίζουν τό μέτωπο της ειρήνης.

Δούλεψε σέ 3 έπιτροπές (Έθνική ανεξαρτησία - Γυναίκα και εργασία - Κοινωνική ίσοτιμία) ενώ παραχώρησε τά γραφεία του σάν έδρα της Έπιτροπής. Τό Σύνδεσμο θά εκπροσωπήσει στην αντιπροσωπεία πού θά πάει στην Πράγα ή Γεν. Γραμματέας του.

Μιά πολύ ενδιαφέρουσα συνάντηση, απόλυτα κατατοπιστική για τόν χαρακτήρα και τίς επιδιώξεις του Συνεδρίου είχαν οι εκπροσώποι στή σελ. 23

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

Προκηρύχθηκαν από τή Διεθνή Ομοσπονδία Επιστημόνων Γυναικών και από τό Σύνδεσμο Επιστημόνων Γυναικών Αμερικής οι υποτροφίες για τό πανεπιστημιακό έτος 1982 - 1983.

Τά ενδιαφερόμενα μέλη μπορούν νά αποτανθούν για περισσότερες πληροφορίες στή Γραμματεία του Συνδέσμου μέχρι τίς 30.10.81

ΤΟ ΠΙΚΡΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Έφτά χρόνια παραπλανούσανε τίς Έλληνίδες

Γιά έβδομο χρόνο από τήν ψήφιση του νέου Συντάγματος όπου θεσπίστηκε ή ρητή διάταξη - έπιταγή για τήν ίσοτιμία τής γυναίκας, συνεχίστηκε από τόν Υπουργό Δικαιοσύνης τής Κυβέρνησης τό σήριαλ τής τροποποίησης του Οικογενειακού Δικαίου (ή λέξη δέν χρησιμοποιήθηκε για... χιούμορ, αλλά για νά χαρακτηρίσει τήν έλλειψη τουλάχιστον σοβαρότητας πού χαρακτήρισε τόν χειρισμό από τίς διαδοχικές κυβερνήσεις τής Ν.Δημοκρατίας ενός θέματος τόσο ζωτικού).

Στά προηγούμενα τεύχη του Δελτίου μας ενημερώσαμε τίς φίλες αναγνώστριες για όλα τά στάδια τής περιπέτειας για τήν αναμόρφωση του Οικογενειακού Δικαίου - τόσο από τήν πλευρά τής Κυβέρνησης, όσο και από τήν πλευρά μας, πού είμαστε σέ συνεχή έγρήγορη και αντίστοιχη δραστηριοποίηση είτε αυτότελώς σάν Σύνδεσμος Έλληνίδων Έπιστημόνων είτε μετέχοντας στη Συντονιστική Έπιτροπή των 16 γυναικείων σωματείων.

Τέλος του 1980 μās βρίσκει μέ τό Σχέδιο τής λεγόμενης «Έπιτροπής Γαζή» από τή μία μεριά, και από τήν άλλη, μαζί μέ τίς «έγγραφες παρατηρήσεις» πού μās ζητήθηκαν από τόν Υπουργό Δικαιοσύνης, ένα πλήρες αντισχέδιο πού καταρτίστηκε από τόν Σύνδεσμό μας, για τήν αναμόρφωση του Οικογενειακού Δίκαιου —μέ συσχέτιση και μέ τό Σχέδιο Γαζή— όπως και αντίστοιχο Σχέδιο από τήν Συντονιστική Έπιτροπή των 16 γυναικείων σωματείων.

Οί πρώτοι μήνες του 1981 πέρασαν μέ απόλυτη αδράνεια τής Κυβέρνησης και συστηματική άποφυγή άπάντησης στα διαβήματα προς τόν Υπουργό Δικαιοσύνης για κάποιον διάλογο. Έως πού διέρρευσε ή «πληροφορία» για σύσταση άλλης Έπιτροπής για τήν άναθεώρηση του Σχεδίου Γαζή πάλι, δίχως νά ζητηθεί έκπρόσω-

ψη από τίς γυναικείες όργανώσεις (πού) έμμεσα άπορρίφθηκε.

Τέλος αιφνιδιαστικά δίχως καν έπίσημη γνώση τής σύστασης και σύνθεσης τής «άναθεωρητικής» Έπιτροπής, δημοσιεύεται στον τύπο (τέλος Ιουνίου 1981) ή είδηση ότι κατατίθεται στη Βουλή Νομοσχέδιο «περί Κυρώσεως Κώδικος» για τήν τροποποίηση διατάξεων του Α.Κ. για τήν ισότητα Έλλήνων και Έλληνίδων. Στην εισηγητική έκθεση αναφέρεται ότι τό σχέδιο καταρτίστηκε από Έπιτροπή Νομικών προεδρευόμενη από τόν καθηγητή κ. Μιχαηλίδη - Νουάρο.

Η αντίδραση του Συνδέσμου μας σέ όλη τή φάση τής Συβερνητικής τακτικής ήταν συνεχής και έκδηλώθηκε ιδιαίτερα:

α. Μέ σύμπραξη της στη δραστηριοποίηση τής Συντονιστικής Έπιτροπής των 16 Γυν. Σωματείων, ή όποια όργάνωσε:

Μιά συνέντευξη τύπου, στην αίθουσα του Συνδέσμου, στις 16.4.81, μέ παρουσία εκπροσώπων όλων των γυναικείων όργανώσεων και αντιπροσωπευτικών όργανώσεων έπιστημόνων και έργαζομένων, όπου καταγγέλλθηκε ή παρελλυστική τακτική του Υπουργείου και ή άρνηση τής έπροσώπησης των γυναικείων όργανώσεων στην ύπό σύσταση «Αναθεωρητική Έπιτροπή». Και

Μιά πορεία διαμαρτυρίας (10.6.81) για τήν αιφνιδιαστική κατάθεση του Νομοσχεδίου και έπίδοση στον πρόεδρο τής Βουλής σχετικού ψηφίσματος.

β. Ο Σύνδεσμος Έλληνίδων Έπιστημόνων παράλληλα έκρινε έπιτακτικό νά καυτηριάσει μέ μία έντονη «Διακήρυξη - καταγγελία» πού έστειλε προς δημοσίευση στον

συνέχεια στη σελ. 24

Τό κράτος καί ἡ μητρότητα

Ἡ ἔλλειψη κρατικῆς μέριμνας γιά τή μητέρα, ἡ ἔλλειψη ὑπεύθυνης ἐνημεμέρωσης τῶν νέων κοριτσιῶν διαπιστώνεται κάθε τόσο μέ τραγικά παραδείγματα πού ἔρχονται στόν τύπο.

Μιά κοπέλλα 17 χρονῶν, σχεδόν παιδί ἀκόμα ἡ ἴδια, ἀμέπτου ἠθικῆς, βρίσκεται, διωγμένη ἀπό τόν ἄνδρα της μέ δυό μικρά παιδιά, ἕνα κοριτσάκι 5 μηνῶν κι ἕνα ἀγοράκι ἐνάμιση χρονῶν. Στήν ἀρχή ὁ ἄνδρας της εἶχε προσπαθήσει νά κρατήσῃ ἐκεῖνος τό ἕνα παιδί, μά ἡ καλή αὐτή διάθεση βάσταξε μόνο δυό μέρες. Δέν τάβγαλε πέρα, καί ἔδωσε καί τόν μικρό στή νεαρή μητέρα του πού τ' ἀγαπᾷ, τό θέλει καί δέχεται μέ χαρά νά τό πάρει.

Ἡ κοπέλλα καταφεύγει στούς γονιούς της. Μά κι ἐκεῖνοι ἔχουν ἄλλα ἐπτά παιδιά καί ἡ οἰκογένεια τῶν ἐνιά αὐτῶν ἀνθρώπων μένει σέ ἕνα διαμέρισμα δυό δωματίων. Δέν τούς εἶναι δυνατό νά φιλοξενήσουν ἄλλους τρεῖς κι ἀναγκάζονται νά τῆς ζητήσουν νά φύγει.

Μέ τά δυό μωρά της σ' ἕνα καροτσάκι ἡ νεαρή μητέρα πάει στά ἕνα δυό ἰδρύματα πού τυχαία ἔχει ἀκούσει ὅτι ὑπάρχουν —τίποτα ἄλλο δέν ξεύρει— καί παρακαλεῖ νά πάρουν τά παιδιά ὥσπου νά βολευτεῖ, νά βρεῖ δουλειά, νά βρεῖ στέγη. Μά δέν τά παίρνουν, παρά μόνο ἂν τά δώσει γιά υἰοθέτηση, κι αὐτό δέν τό θέλει. Στό τέλος μετά ἀπό ὥρες περιπλάνηση ἀποκαμωμένη, ἀπελπισμένη μπαίνει κρυφά στήν αὐλή τοῦ Κέντρου Προνοίας Δραπετσώνας κι ἀφίνει τό κοριτσάκι μέ τά παιδιά μπροστά στήν πόρτα του. Κρυμένη, παραμονεύ-

ει ὥσπου τό κλάμμα τοῦ παιδιοῦ φέρνει μιά κοινωνική λειτουργό πού τά παίρνει.

Δέν ἀργοῦν νά βροῦν τή μητέρα πού συλλαμβάνεται καί δικάζεται γιά ἐγκατάλειψη καί ἔκθεση ἀνηλίκων. Μπορεῖ νά κλεισθεῖ γιά χρόνια στή φυλακή ἢ σέ ἀναμορφωτήριο, μά κι ἡ ἴδια εἶναι ἀνήλικη, μά σ' αὐτή τήν καμπή τῆς χαμογελαῖ ἐπί τέλους λίγη τύχη. Οἱ δικαστές εἶναι ἀνθρώπινοι. Ἡ κοπέλλα ἀθωώνεται καί μιά, κάποια, στέγη βρίσκεται προσωρινά γιά τά παιδιά.

Τό παράδειγμα αὐτό ὅπως μᾶς τό ἔδωσε ὁ τύπος ἀφορᾷ μιά κοπέλλα πού μπορεῖ νά λογαριασθεῖ τυχερή. Γιατί δέν εἶναι μόνο πού τῆς ἔλαχαν δικαστές μέ κατανόηση. Εἶχε κι ἄλλη σπουδαία τύχη. Εἶχε παντρευτεῖ. Τά παιδιά της ἦταν νόμιμα. Δέν εἶχε ἀτιμάσει τήν οἰκογένειά της. Ὁ πατέρας ὁ ἀδελφός, ὁ ξάδελφος δέν χρειαζόταν νά τή σφάζουν γιά νά ἀποκαταστήσουν τή τιμή τους.

Ἡ κοινωνία δέν θά τή βοηθήσει βέβαια, ἀλλά δέν θά στραφεῖ σ' αὐτήν μέ, περιφρόνηση καί μέ βδελυγμία. Εἶναι ἀπό τίς τυχερές.

Μά εἶναι οἱ ἄλλες. Ἐκεῖνες πού ὁ ἄνδρας πού ἐρωτεύτηκαν τίς ἐγκατέλειψε. Ἀπ' αὐτές, ὅσες ἤξευραν ὅτι ὑπάρχουν ἀντισυλληπτικά κι ἄλλοι τρόποι γλυτώνουν μέ τόν ψυχικό πόνο μόνο. Οἱ πιά ἀθῶες φθάνουν στήν ὥρα τῆς γέννας ἔχοντας κατορθώσει μόνο νά κρύψουν ὡς τότε τήν ἐγκυμοσύνη πού δέν ἤξευραν οὔτε νά ἀποφύγουν, οὔτε νά βολέψουν.

Κι ἐκεῖνη τή στιγμή, τήν ἱερή καί μεγαλειώδη ἐκεῖνη στιγμή πού ἄλλες ἐπίτοκες βρίσκονται, σέ μιά

ατμόσφαιρα μαγείας, περιτριγυρισμένες από τή λατρεία του άνδρα τους, των γονιών τους, των φίλων τους, πού τής συμπαραστέκονται, πού τής δίνουν κουράγιο γιά νά μή φοβηθεί τούς πόνους ή κι ακόμα τόν κίνδυνο πού ίσως υπάρξει, παρ' όλη τήν κάλυψη από τήν παρουσία του γιατρού, τής μαίας, των νοσοκόμων, παρ' όλα τά μέσα πού δίνει ή κλινική. Οί ανύπαντρες νέες είναι μ ό ν ε ς, ξετρελλαμένες από τόν φόβο. Τόν φόβο όχι των πόνων όχι του κινδύνου τής μόλυνσης ή και του θανάτου πού σκέπτονται έτσι άβοήθητες από γιατρό και άπειρες πού είναι, θανάτου πού ίσως κι ακόμα νά τόν εϋχονται γιατί θά τις γλύτωνε από τόν άλλο τόν μεγάλο τρόπο. Τόν τρόπο πού ξεπερνά όλους τούς άλλους φόβους, τόν τρόπο μήπως μάθει ή οικογένεια, ή κοινωνία.

Και γεννοϋν μόνες, σέ ένα αποχωρητήριο και στον φοβερό τους πανικό πού τις τρελλώνει σκοτώνουν, γιά νά εξαφανίσουν τό τεκμήριο τής «ντροπής» τους, τό γλυκύτερο πλάσμα πού σπαρταρά στά χέρια τους.

Αυτές οί νέες, οί πιό άθώες, θά συλληφθοϋν, θά καταδικαστοϋν. Και περιφρονημένες δολοφόνισες θά δοϋνε τά νειάτα και τά όνειρά τους νά μαραινονται στις φυλακές. Κι άς ήταν τό έγκλημά τους ότι αγάπησαν κι ότι ή φύση μίλησε στά σπλάχνα τους. "Οτι έγκαταλήφθηκαν μόνες.

Κάποτε θά γίνει δυνατό νά αλλάξει ή νοοτροπία τής οικογένειας και κυρίως των άντρων τής οικογένειας. "Ας μή ξεχνάμε ότι ή έννοια τής «ατίμωσης» τής κοπέλλας μέ τήν απώλεια τής παρθενιάς είχε σχέση μέ τήν οικονομική εξάρτηση. Τό έ μ π ό ρ ε υ μ α, ή κοπέλλα, έχανε αξία, θάταν πιό δύσκολο νά τήν τοποθετήσουν, νά τήν παντρέψουν, νά απαλλαγοϋν από τό οικονομικό της βαρος. Μέ τήν οικονομική της ανεξαρτησία ή γυναίκα θά πετύχει νά τής αναγνωρισθεί αυτό πού είναι τό μεγαλύτερο δικαίωμα τής ζωής, τό δικαίωμα του έρωτα και τής μητρότητας.

Μά άσπουν νά γίνει ή αλλαγή αυτή τής νοοτροπίας και γιά νά γίνει, πρέπει τό κράτος νά φροντίσει νά υπάρχουν Συμβουλευτικοί Σταθμοί πού θά διαφωτίσουν τις νέες γυναίκες, και θά τις καθοδηγοϋν σέ περίπτωση έγκυμοσύνης, πού θά τούς βρίσκουν εργασία και στέγη, πού θά προσπαθήσουν, αν τό θέλουν οί

νέες γυναίκες, κι αν προβλέπεται κατορθωτό, νά επηρεάσουν τήν οικογένειά τούς, νά εξομαλύνουν τις σχέσεις τους.

Πρέπει νά υπάρχουν ιδρύματα στα όποια οί Συμβουλευτικοί Σταθμοί θά τις στέλνουν και όπου στο τελευταίο στάδιο τής κύησης, π.χ. από τόν έβδομο μήνα θά μπορούν νά μένουν και νά βρίσκουν θαλαπωρή, ασφάλεια, περίθαλψη γιά τις ίδιες και γιά τά βρέφη τους. "Οπου ήρεμα θά αποφασίσουν αν μπορούν, κι αν θέλουν νά κρατήσουν και νά μεγαλώσουν τό παιδί τους, ή αν θέλουν νά τό δώσουν γιά υιοθέτηση.

Υιοθέτηση πού κι αυτή θά τήν φροντίσει τό "Ίδρυμα μέ αυστηρό έλεγχο και τις καλύτερες γιά τό παιδί συνθήκες.

Τό Ίδρυμα κι αυτό θά μπορέσει νά εξομαλύνει τις σχέσεις τής νέας μητέρας μέ τήν οικογένειά της. Τό γεγονός ότι τό κράτος, ή κοινωνία τή σέβεται, τήν αγαπά, τήν φροντίζει, θά επηρεάσει τούς εξαγριωμένους άνδρες τής οικογένειας, θά τούς βοηθήσει νά καταλάβουν ότι τό μένος τους δεν έχει περιεχόμενο. "Αν πάλι ή νέα μητέρα θεωρεί τήν συμφιλίωση άδύνατη και προτιμά νά μείνει μυστική αυτή ή πτυχή τής ζωής της, θά κρατηθεί τό μυστικό της. Τό Ίδρυμα τέλος θά τή βοηθήσει νά βρή δουλειά και στέγη όταν όλα διευθετηθοϋν.

"Έχει ή Έλλάδα ένα και μόνο τέτοιο Ίδρυμα όπου λίγες γυναίκες βρήκαν και βρίσκουν αυτή τή βοήθεια όταν συμβεί κατά τύχη νά μάθουν τήν ύπαρξή του.

Τό κράτος ώφείλει νά φροντίσει νά υπάρξει ευρεία διαφώτιση. Νά γίνουν πολλοί Συμβουλευτικοί Σταθμοί. Πολλά Ίδρύματα περίθαλψης τής επιτόκου και των βρεφών. Και πολλοί βρεφοπαιδικοί σταθμοί.

Τό κράτος πρέπει κάποτε νά καταλάβει πώς ή προστασία τής μητέρας και του παιδιού είναι κυρίως δικιά του ευθύνη.

ΑΜΑΛΙΑ ΦΛΕΜΙΓΚ Πρόεδρος του Σ.Ε.Ε.

Ο Σ.Ε.Ε. ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Πολλές οι εκδηλώσεις για την ειρήνη φέτος με σημαντικότερες εκείνες που διοργάνωσε η Έλληνική Έπιτροπή για την Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη (Ε.Ε.Δ.Υ.Ε.) και εκείνες που θα αποτελέσουν σε λίγες μέρες το Πανελλήνιο συνέδριο Διανοομένων (και καλλιτεχνών) για τον Πολιτισμό και την Ειρήνη.

Και πάντα παρών και συμμετέχων ο Σ.Ε.Ε. για να ακούσει και να πει, να κινητοποιήσει και να κινητοποιηθεί.

Και πώς θα μπορούσε να ήταν αλλιώς όσο ξέρουμε πώς κάθε μέρα: στην Ίρλανδία πεθαίνουν από άπεργια πείνας για... καλύτερες συνθήκες φυλάκισης, στο EL SALVADOR μαινεται ο άνταρτοπόλεμος ενάντια στο ξενοκίνητο τυραννικό καθεστώς, στα πιο πολλά από τα υπόλοιπα κράτη της Λατινικής Αμερικής δεν ξέρει κανείς καλά-καλά σε πιο σημείο βρίσκεται ή σκυταλοδρομία ανάμεσα στην εγκαθίδρυση δικτατορίας και στην ανάκτηση της Έθνικής ανεξαρτησίας, στη χιλή γιορτάζουν την δηπέτειο της στρατιωτικής άπολυταρχίας και στην Τουρκία την πρώτη. Και παντού η σφραγίδα του ήθικου ατύτουγού, του αμερικανικού Ιμπεριαλισμού.

Και μείς, που είμαστε γυναίκες, αυτό τον σπαραγμό δεν μπορούμε να τον άντέξουμε. Όχι μόνο γιατί αύριο μπορεί να είναι ο δικός μας σπαραγμός γιατί χθές ακόμη ήταν ο δικός μας θρήνος, αλλά και γιατί σήμερα τίσως δεν έχουμε κάνει αρκετά για να τον άποτρέψουμε για λογαριασμό εκείνης της γνωστής ή άγνωστης, της κοντινής ή μακρινής γυναίκας που σπανάζει.

Και μείς, που εκτός από γυναίκες είμαστε και έπιστήμονες, αυτό τον σπαραγμό τόν

ντρεπόμαστε και τόν νοιώθουμε να μās πιέζει ακόμη πιο πολύ από τις άλλες γυναίκες γιατί είναι πολύς καιρός που η έπιστήμη, αυτή που σπουδάσαμε και ύπηρετούμε έχει μπει για καλά και μπαινει κάθε μέρα και πιο πολύ στο χορό και στο χώρο της βίας και της καταστροφής είτε με θεωρίες (!) είτε με τεχνικά έπιτεύγματα (!)

Μά να που οι θεοί (βλέπε οι Αμερικανοί) μās λυπήθηκαν και μās έστειλαν τή βόμβα νετρονίου (!). Τώρα θα σκοτώνονται μόνο τα πληρώματα των τάνκς και θα σώζεται η κοντινότερη σε άπόσταση δέκα χιλιομέτρων πόλη.

Θά ξαναγυρίσουμε στο θρήνο πάνω από τό τσακισμένο κορμί του παλικαριού για να σώσουμε τους άμαχους στα μετόπισθεν (πρώτο έπιχειρήμα) και για να σώσουμε τους Παρθενώνες (δεύτερο έπιχειρήμα). Γι' αυτά άραγε η τόση εϋσπλαχνία (!) ή για την γρήγορη και άσφαλή προέλευση στο βομβαρδισμένο έδαφος; για την οικειοποίηση του έξοπλισμού του άντιπάλου; για την εκμετάλευση της βιομηχανίας και της οίκονομίας του έχθρου; Και ποιός είναι αυτός που άποφασίζει να ξεχωρίσει τή μοίρα του πατέρα από εκείνη του γιού; Ποιός διαλέγει ήλικίες και φύλο και ειδικότητες για μακελειό; Ποιός ζητά από ποιές και πόσες μάνες να δώσουν τή ζωή του παιδιού τους για ποιούς Παρθενώνες; Ποιός διατιμά τις ανθρώπινες ζωές σε σχέση με τα μνημεία Τέχνης;

Όλα αυτά που σκεφτόμαστε καθώς παρακολουθούμε και συμμετέχουμε στις διάφορες εκδηλώσεις για την ειρήνη. Όλα αυτά είναι που λέγονται και ακούγονται τούτη τή

χροιά και θα ξαναειπωθούν και ξανακουστούν τούτο τό Φθινόπωρο.

Σκοτεινό και άπειλητικότερο τό μέλλον. Και οι φωνές, όπως είπαμε, δεν διαπερνούν τις θωρακισμένες πόρτες των προεδρικών μεγάρων και των αίθουσών συσκέψεων. Δεν κλονίζουν τις άποφάσεις εκείνων που έλπίζουν να σωθούν οι ίδιοι στα καλά προστατευμένα και έφοδιασμένα καταφύγια τους.

Άς μην άπελιζόμαστε όμως. Τό ξέρουμε πώς «για να γυρίση ο ήλιος θέλει δουλειά πολλή θέλει νεκρούς χιλιάδες να ναι στους τροχούς θέλει κι' οι ζωντανοί να δίνουν τό αίμα τους»

Κι' οι χιλιάδες νεκροί ύπάρχουν και δεν πρέπει να τους προδώσουμε. Και τό αίμα τρέχει πάντα και πρέπει να τό σταματήσουμε.

Γυναίκες έμεις και έπιστήμονες έχουμε τις μεγαλύτερες δυνατότητες μά και εύθινες: Νά «γενήσουμε» οι ίδιες τους αδριανούς ήγέτες και ειρηνοποιούς. Νά γαλουχίσουμε αυτούς που έχουν ήδη γεννηθεί. Νά χτυπήσουμε τό κακό στη ρίζα του. Νά κινητοποιηθούμε, να διαφωτίσουμε να προσηλυτίσουμε.

Η κάθε μιά όπου και όπως μπορεί. Με τό παράδειγμα, με την πειθώ, με την ανθρωπιά, με την έπιστήμη μας. Στο σπίτι μας, στη γειτονιά μας, στην δουλειά, στην όποια παρουσία μας. Με πίστη στον άνθρωπο με πίστη στις δυνατότητές μας, με άφοσίωση στο σκοπό μας, με έμπιστοσύνη για τό μέλλον ένα μέλλον ειρηνικό για όλους και για όλα.

Άγγελική Άσημακοπούλου
Β' Άντιπρόεδρος Σ.Ε.Ε.

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΜΒΑ ΝΕΤΡΟΝΙΟΥ

Μετά απο την πικετοφορία του Συνδέσμου ενάντια στη βόμβα «N» που έγινε στις 15 Σεπτ. 1981, αντιπροσωπεία του Διοικητικού Συμβουλίου επέδωσε στον εκπρόσωπο της Αμερικάνικης Πρεσβείας ψήφισμα διαμαρτυρίας για την κατασκευή και χρησιμοποίηση του νέου αυτού καταστροφικού όπλου.

Είναι αξιοσημείωτο ότι ο εκπρόσωπος της πρεσβείας έδωσε με τη σειρά του στην επιτροπή επίσημο έγγραφο με τίτλο «ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΑΠΟΨΗ» και υπότιτλο «ΤΟ ΟΠΛΟ ΝΕΤΡΟΝΙΟΥ: Γιατί και γιατί τώρα» υπογραμμένο απο το Γραμματέα Άμυνας των ΗΠΑ Gaspar Weinberger.

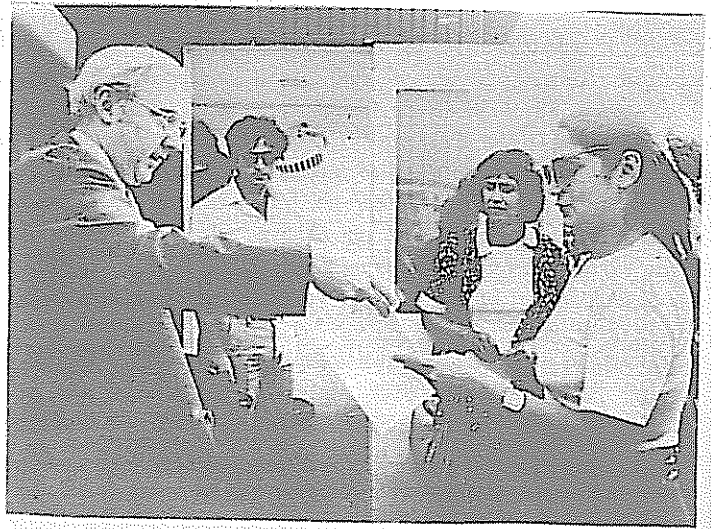
Πρέπει να το πούμε απο την αρχή:

- 1.— Ενώ στο έγγραφο αποφεύγεται να αναφερθεί οτιδήποτε για τα καταστροφικά αποτελέσματα της βόμβας, είναι διάσπαρτο απο τα πιο χοντροκομμένα ψέματα σχετικά με τα... «πλεονεκτήματα» της.
- 2.— Διαπνέεται απο φοβερο κυνισμό και βαθειά περιφρόνηση για τους λαούς της Ευρώπης αλλά και γενικότερα για την ανθρωπίνη ζωή.
- 3.— Η...«Αμερικάνικη άποψη» έχει απεγνωσμένα απολογητικό ύφος.

Πραγματικά ο Γραμματέας Άμυνας των ΗΠΑ αποφεύγει να μας πει σ' ολόκληρο το κείμενο, αυτό που όλος ο κόσμος ξέρει (και γι' αυτό κύρια ξεσηκώνεται εξ' άλλου). Ότι δηλαδή Η ΒΟΜΒΑ «N» είναι ΠΥΡΥΝΙΚΟ και ΕΠΙΘΕΤΙΚΟ ΟΠΛΟ.

Έτσι, ενώ παραδέχεται ότι με τη χρησιμοποίηση της «η στρατιωτική αποτελεσματικότητα στο πεδίο της μάχης μπορούσε νάναι σημαντικά αυξημένη», ισχυρίζεται ασύστολα ότι «θα μειωνόταν δραματικά ο αριθμός των πολιτών που θα σκοτωνόταν απο τη χρήση της».

Ενώ οι ειδικοί επισημαίνουν: «Σε μια ακτίνα 500 μέτρων γύρω απο το επίκεντρο της έκρηξης η υδρογονική αυτή βόμβα εξαφανίζει τα πάντα έμψυχα και άψυχα. Μετά απ' αυτή την απόσταση και μέχρι 1.500 μέτρα οι μεν

Η Γενική Γραμματέας του Συνδέσμου μας Μαρία Γκασούκα - Γκίόκα δίνει σέ εκπροσώπους της Αμερικάνικης Πρεσβείας τό ψήφισμα γιά τήν βόμβα Νετρονίου.

υλικές ζημιές είναι ελάχιστες, ενώ οι άνθρωποι, χτυπημένοι απο τη ραδιενέργεια, αργοπεθαίνουν με τρομερά βασανιστήρια και φοβερή αγωνία, μέσα σε μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα, ανάλογα με τη (μικρή ή μεγάλη) απόσταση απο το σημείο της έκρηξης».

Είναι σημαντική η προσπάθεια που καταβάλλει ο συντάκτης του «καταπληκτικού» αυτού κειμένου για να μη μας αφήσει αμφιβολία ότι η βόμβα «N» είναι αμυντικό όπλο. Σταχυολογούμε:

«Ένα όπλο που σχεδιάστηκε για να σταματήσει τη μαζική εισβολή των εχθρικών τάνκς», «να σταματήσει μια εισβολή στην Ευρώπη», «το όπλο «N» είναι μια άμυνα στον πόλεμο», «θα μπορούσε να μειώσει την πιθανότητα ότι ακόμα και σε μια κρίση, οι Σοβιετικοί θα δελεάζονταν να εκτοξεύσουν μια επίθεση ενάντια στους συμμάχους των ΗΠΑ στην Ευρώπη» κ.λπ.

Αλλά ποιά είναι η αλήθεια;

Ο πραγματικός ρόλος της βόμβας N που ενώ «διαφημίζεται» για «αμυντικός», είναι στην πραγματικότητα καθαρά επιθετικός.

Πρόκειται αναντίρρητα για επιθετικό όπλο και μάλιστα ιμπεριαλιστικής μορφής. Καταστρέφει τα έμψυχα όντα και ο επιτιθέμενος καταλαμβάνει τις εχθρικές εγκαταστάσεις, τα εργοστάσια και όλα τα υλικά αγαθά που παραμένουν ανέπαφα απο τή δράση της βόμβας N, ώστε οι κατακτητές να συνεχίσουν ανενόχλητοι το έργο τους.

Σαν επιθετικό όπλο θα προκαλέσει αντίστοιχες αντιδράσεις των αμυνομένων που με τη σειρά τους θα χρησιμοποιούσαν τα ίδια ή αντίστοιχα πυρηνικά όπλα. Ο «περιορισμένος» (δηλαδή ο «ευρωπαϊκός») αυτός πυρηνικός πόλεμος θα οδηγήσει λογικά σε κλιμάκωση κτυπημάτων με αποτέλεσμα γενίκευση της πυρηνικής σύρραξης στην Ευρώπη και αλλού.

Αλλά ο Μτ. Weinberger περνά και σε αντεπίθεση. Εκλιπαρεί να τον πιστέψωμε οτι το νεο όπλο «είναι καθοριστικό στοιχείο στην υπεράσπιση των ελευθεριών της Δύσης! Χωρίς ντροπή, ποντάροντας στην αντίθεση μας για τα πυρηνικά όπλα, μας βεβαιώνει πως «μειώνεται...η πιθανότητα οτι τα πυρηνικά όπλα θα χρησιμοποιηθούν ποτέ στην Ευρώπη ενώ, ξέροντας πως οι λαοί είναι υπέρ του αφοπλισμού, μας λέει σοβαρά - σοβαρά πως η αθώα βόμβα του «θα αντικαθιστούσε παλαιότερα όπλα σε αναλογία ενός προς ένα, ούτως ώστε ο τελικός αριθμός των όπλων θα μειωνόταν πράγματι». Κυνισμός ή και υποτίμηση της νοημοσύνης μας;

Βέβαια οι ΗΠΑ ήξεραν και ξέρουν για τις αντιδράσεις των Ευρωπαίων: «Η παραγωγή των όπλων Νετρονίου ήταν βέβαιο ότι θα προκαλούσε αντιδράσεις, ειδικά στην Ευρώπη», αλλά δηλώνουν θρασύτατα πως η απόφαση

τους είχε σα σκοπό «να σπάσει την ήρεμη ισορροπία ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή ευαισθησία (Σ.Σ.απέναντι στη βόμβα «N») και στην αναγκαιότητα να πάρουν οι Αμερικανοί δύσκολες αποφάσεις που επηρεάζουν τις δικές τους αξίες».

Αποκαλυπτική η ομολογία μας φέρνει στο νου κάτι ανάλογο που είχε πεί σε μια σπάνια στιγμή... ειλικρίνειας ένας Αμερικανός ναύαρχος: «Οι Αμερικάνοι πολέμησαν στον Α' και Β' Παγκόσμιο πόλεμο στην Ευρώπη και πιστεύουν ότι θα κάνουν και τον επόμενο πόλεμο σε Ευρωπαϊκό έδαφος». Τα σχόλια, νομίζομε, περιττεύουν...

Πλήρης περιφρόνηση για τους λαούς της Ευρώπης που εξάλλου είναι —κατά τόν Weinberger— θύματα «μιας καλά ενορχηστρωμένης καμπάνιας με βάση τη Μόσχα» Αλήθεια ποιά είναι αυτή «η καλά ενορχηστρωμένη καμπάνια;» Ποια είναι η «αδυσώπητη Σοβιετική διαφήμιση» που χαλάει τα σχέδια των Αμερικάνων στην Ευρώπη; Μήπως το γεγονός ότι οι Ευρωπαίοι όλο και περισσότερο ενοχλούνται απο τον χαρακτηρισμό των χωρών τους σαν «Αμερικάνικη Επικράτεια» και «ζώνη ζωτικών συμφερόντων των ΗΠΑ; Ή μήπως οι συγκεκριμένες προτάσεις για τον αφοπλισμό και την ειρήνη που έχει κάνει η Σοβιετική Ένωση επανηλλειμένα;

Οι εγκέφαλοι της Wall street πρέπει να το καταλάβουν: Πέρασε πια ο καιρός που με το μύθο της Σοβιετικής διείσδυσης μπορούν να...«πειθούν» τους Ευρωπαίους να παίζουν κορώνα - γράμματα την ειρήνη στην περιοχή τους, την ασφάλεια, την υγεία και τή ζωή τους την ίδια.

Αλίκη Φραγκάκη, Δικηγόρος

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ

ΜΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ Σ.Ε.Ε. ΣΤΗΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ο Σ.Ε.Ε. πραγματοποίησε με μεγάλη επιτυχία σεμινάριο με θέμα τό κακοποιημένο παιδί τό Δεκέμβρη του 1980 στό Έθνικό Ίδρυμα Έρευνών.

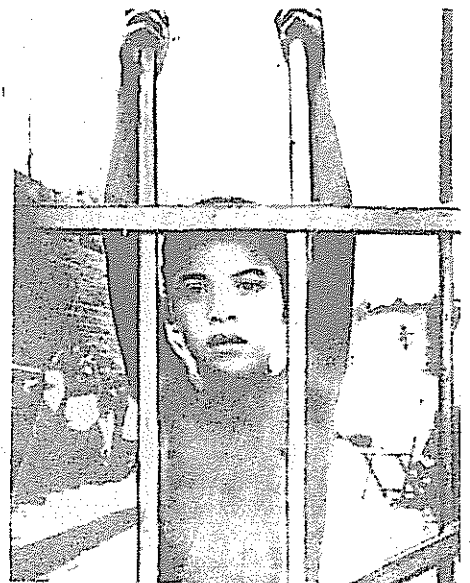
Στό σεμινάριο άκούστηκαν ένδιαφέρουσες άπόψεις άπό Έλληνες καί Ξένους διαπρεπείς ειδικούς διεθνούς κύρους πάνω στό θέμα τής κακοποίησης του παιδιού. Οί εισηγήσεις καί ή συζήτηση γενικά δέν περιορίστηκαν μόνο στό σωματικά κακοποιημένο παιδί αλλά καί σέ άλλες μορφές κακοποίησης καί τό καυτό αυτό κοινωνικό πρόβλημα εξετάστηκε καί τεκμηριώθηκε έπιστημονικά άπό ιατρικής, κοινωνικής, παιδαγωγικής, ψυχολογικής καί νομοθετικής πλευράς.

Έκτός άπό τούς ειδικούς, πάνω στό θέμα τής κακοποίησης του παιδιού μετέφεραν τήν έμπειρία τους νέοι εργαζόμενοι άπό διάφορα σωματεία, άπόφοιτοι όρφανοτροφείων πού μέ τίς μαρτυρίες τους παρουσίασαν άνάγλυφα τήν κατάσταση τής κακοποίησης πού ύφίσταται έννα παιδί στην χώρα μας.

Μέ επικεφαλής τήν κυρία Φλέμιγκ ή όργανωτική έπιτροπή συνέβαλε στην δημιουργία έπιτροπών άπό μέλη του Συνδέσμου πού πλαισιώθηκαν άπό προσωπικότητες διαφόρων ειδικοτήτων πού δέν είναι μέλη του Σ.Ε.Ε.

Οί περισσότερες εισηγήσεις ήταν άποτέλεσμα μιάς συλλογικής δουλειάς τών ομάδων εργασίας καί κατέληξαν σέ συμπεράσματα καί προτάσεις γιά τήν αντιμετώπιση του προβλήματος τής κακοποίησης του παιδιού.

Γενικά τό σεμινάριο, ήταν έννας σταθμός στην ιστορία του Συνδέσμου, μιά δουλειά πού προσέλκυσε τόσο τό ένδιαφέρον τών έπιστημόνων - μελών του Συνδέσμου (έξού καί ή μεγάλη τους συμμετοχή τόσο στις έπιτροπές όσο καί στην παρακολούθηση τής διεξαγωγής του σεμινα-

ριου— τό άμφιθέατρο του Ε.Ε.Ι ήταν συνεχώς γεμάτο— όσο καί του τύπου πού μέ έκτενή άρθρα κάλυψε όλες τίς μέρες του σεμιναρίου.

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

1.— Θεωρούμε ότι οι συνθήκες σχολικής δουλειάς όπως εφαρμόζεται σήμερα στη χώρα μας, αποτελεί κακοποίηση των παιδιών.

—Ο Σ.Ε.Ε. όσον αφορά τα θέματα Παιδείας πρέπει να παίρνει γενικά υπόψη τη θέση των αρμοδίων φορέων Επιστημονικών καί συνδικαλιστικών δηλ. (Δ.Ο.Ε., Ο.Λ.Μ.Ε., Ο.Ι.Ε.Λ.Ε, Μαθηματική Εταιρεία, Ένωση Φυσικών, Ένωση Χημικών, κ.λπ.) καθώς καί τη γνώμη των μαθητών (που δέν έχουν αυτή τη στιγμή δυνατότητα επίσημης εκπροσώπησης απο δικό τους φορέα) καί των γονέων.

— Η κακοποίηση ισχύει κατά μείζονα λόγο για τους εργαζόμενους μαθητές, ιδιαίτερα στην Τεχνική Εκπ/ση.

2. ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

— Οι δαπάνες για την παιδεία στην Ελλάδα είναι σε τόσο χαμηλό επίπεδο ώστε να μην υπάρχει ούτε σκέψη για βελτίωση τής υλικότεχνικής υποδομής χωρίς την αύξηση των κονδυλίων.

— Στόν τομέα των κτιρίων η κατάσταση είναι απο απλά υποφερτή για ωρισμένες επαρχίες μέχρι απόλυτα απαράδεκτη κύρια για τα μεγάλα αστικά κέντρα. Εδώ συντείνει καί η έλλειψη προγραμματισμού στη χώρα σχε-

τικά με την οικονομική ανάπτυξη που συνεπάγεται ανεξέλεγκτες μετακινήσεις πληθυσμού. Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι δεν φτάνει να βρίσκονται κτίρια αλλά θα πρέπει να είναι και κατάλληλα για σχολεία.

— Τα κτιριακά προβλήματα όπως και τ' αναλυτικά προγράμματα που θ' αναφερθούμε πιο κάτω κάνουν προβληματική τη χρησιμοποίηση των εποπτικών μέσων όπου και όταν υπάρχουν.

— Μέσα στα πλαίσια του προβλήματος της υλικότεχνης υποδομής θέλουμε να τονίσουμε ότι η επίλυση των επαγγελματικών προβλημάτων των εκπαιδευτικών θα επιτρέψει σ' αυτούς να συμμετέχουν με μεγαλύτερες πρωτοβουλίες στο πραγματικά επιστημονικό έργο του σχολείου.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

— Ο χαρακτήρας της εκπαίδευσης μας είναι αναχρονιστικός.

— Η έλλειψη προσανατολισμού των σπουδών. Η έλλειψη προγραμματισμού της ζωής των παιδιών. Η πληθώρα των εξετάσεων σε συνδυασμό με την τεράστια ποσότητα της ύλης που όμως είναι χαμηλής ποιότητας δημιουργούν στο παιδί άγχος διαβάσματος και βαθμοθηρίας και περιορίζουν στο μηδέν τον ελεύθερο χρόνο του.

— Εδώ συντείνουν η λειψή παιδαγωγική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, η ιδεολογική τους καταπίεση (που έχει σαν αποτέλεσμα και την ιδεολογική καταπίεση των παιδιών), και βέβαια το υποβαθμισμένο βιοτικό επίπεδο, εξ αιτίας των χαμηλών τους αποδοχών, των εκπαιδευτικών.

— Τα αναλυτικά προγράμματα δεν καταστρώνονται ύστερα απο συνολικό προγραμματισμό, ούτε ύστερα απο συζήτηση με τους ενδιαφερόμενους φορείς. Φτιάχνονται βιαστικά, αποσπασματικά (είναι αποκομμένα μεταξύ τους — απο μάθημα σε μάθημα και απο τάξη σε τάξη) και φορτώνονται με πολλές άχρηστες λεπτομέρειες, που δεν ενδιαφέρουν τη σημερινή εξελισσόμενη κοινωνία. Δέ δίνεται σημασία στον τρόπο δουλειάς και τη μέθοδο, αλλα σε λεπτομερειακές γνώσεις που μπορεί αύριο να ξεπεραστούν.

— Τά σχολικά βιβλία είναι άθλια απο περιεχόμενο αν και υπάρχει κάποια ελάχιστη βελτίωση στην εμφάνιση (π.χ. τα βιβλία μαθηματικών είναι φορτωμένα απο υπερβολικό συμβολισμό που απωθεί τα παιδιά ενώ τα βιβλία των Φυσικών έχουν πολλά λάθη.

— Ενδεικτικά για την σημερινή ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα δίνουμε την πιο κάτω βιβλιογραφία.

1. Πορίσματα Συνεδρίου Ο.Ι.Ε.Α.Ε.
2. Κ.Μ.Ε.: Θέματα Παιδείας Ι και ΙΙ.
3. Ο.Λ.Μ.Ε.: Λογος και Πράξη.
4. περιοδικό Διάλογοι (Ε.Μ.Ε.Π. και Δ).

και πρόκειται να εκδοθούν.

5. Κ.Μ.Ε.: Θέματα παιδείας ΙΙΙ.

6. Ε.Μ.Ε.: Εκπαίδευση και Επιστήμη.

7. Ε.Ε.Φ.: Πρακτικά Β' Συνεδρίου Φυσικής.

4. ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

‘Η 7η αρχή της Διακήρυξης του ΟΗΕ για τὰ δικαιώματα του παιδιού μιλάει για «μια παιδεία για όλα τὰ παιδιά που νά αναπτύσσει τήν γενική καλλιέργεια και νά δίνει τίς δυνατότητες στον μαθητή ν' αναπτύξει τήν προσωπική του κρίση και τό αίσθημα της ήθικης και κοινωνικής ευθύνης».

Σίγουρα, οί μαθητικές κοινότητες είναι μια από τίς εκφράσεις αυτής της 7ης αρχής, της διακήρυξης του ΟΗΕ για τὰ δικαιώματα του παιδιού, μια και σκοπός τους είναι α) ή καλλιέργεια βιωματικών εμπειριών κοινωνικής δράσης και ζωής, β) ή πνευματική ανάπτυξη κι εξέλιξη των μαθητών.

Μέσα από τίς Μ.Κ. αναπτύσσεται ή συλλογική προσπάθεια και, μέσα απ' αυτήν, ή προσωπικότητα ή δημιουργικότητα του μαθητή, το ελεύθερο φρόνημά του. ‘Εξω από τή συλλογικότητα, με τήν παλιά νοησιαρχική άγωγή, έχουμε μονόπλευρη ανάπτυξη της βούλησης. Κι αυτό, όπως ξέρομε, συνεπάγεται στροφή στον εγωκεντρισμό και τάση όμφαλοσκοπίσης, (με τὰ γνωστά πιά συμπτώματα άντικοινωνικής συμπεριφοράς των εφήβων, τὰ ναρκωτικά, τή σπατάλη του ελεύθερου χρόνου τους στις καφετέριες και τὰ καφενεϊα... που είναι άντικείμενο άλλης συζήτησης του συνεδρίου).

‘Η Μ.Κ. δίνει ακόμη πιθανότητες για ξεπέραςμα και των ψυχολογικών, ήθικων και οικογενειακών προβλημάτων των παιδιών.

Κάθε εκπαιδευτικός με σύγχρονο πνεύμα έχει κατά νου ότι δέν πρέπει νά υπάρχει διαστολή ανάμεσα στην θεωρία και τήν πρακτική, αλλά ένότητα. Μέσα από τήν κοινωνική πρακτική αναπτύσσεται σωστά ή προσωπικότητα κι αυτό θά πρέπει νά λαβαίνεται ύπόψη και σε σχέση με τήν κοινωνία του σχολείου.

Οί Μ.Κ. άκριβώς εδώ στηρίζονται στην ανάγκη του παιδιού εφήβου νά εκφραστεί με τήν πράξη, με το λόγο και με τή συμμετοχή στο κοινωνικό γίνεσθαι.

‘Εφόσον λειτουργούν σε πνεύμα άνθρωπισμού, αναπτύσσουν και ολοκληρώνουν τον μαθητή, συμβάλλουν στη δημοκρατική διαπαιδαγώγησή τους (προϋπόθεση ή ισότητα), καλλιεργούν τό πνεύμα της συμμετοχής στην κοινωνική ομάδα, τό πνεύμα συλλογικότητας, τό πνεύμα συνεργασίας με τούς γονείς και τούς καθηγητές.

‘Η Ελλάδα, σά μέλος του ΟΗΕ, θά έπρεπε νά ακολουθεί μια εκπαιδευτική πολιτική άντίστοιχη προς τίς αρχές

πού διαπνεύουν την διακύρυξη πού αναφέραμε πριν. Δυστυχώς, όμως, ή πολιτεία δείχνει νά άγνοεί όλα αυτά. Διαιωνίζοντας τό πνεύμα αυταρχισμού πού χρόνια ό Διαιωνίζοντας τό πνεύμα αυταρχισμού πού χρόνια ό κληρα καταπονεί την εκπαίδευση, όχι μόνο δέν προσπάθησε νά ενθαρρύνει τό θεσμό τών Μ.Κ. αλλά αντίθετα, μέ την έγκύκλιο του 78 πρός τά σχολεία τής χώρας, τόν χειραγωγεί καί σχεδόν καταργεί κάθε πρωτοβουλία καί δημοκρατική δραστηριότητα τών κοινοτήτων. Ο κανονισμός πού ισχύει σήμερα έχει τά παρακάτω χαρακτηριστικά.

1. Καταργεί τόν διεκδικητικό χαρακτήρα τών μαθητικών άπαγορεύοντας ρητά κάθε συνδικαλιστική ένασχόληση.
2. Καταργεί τό Γ.Σ. διασπώντας καί κατακερματίζοντας έτσι κάθε συνδιασμένη δραστηριότητα τών μαθητών.

Επίσης επιβάλλει στόν καθηγητή —σύμβουλο τό ρόλο όχι του παιδαγωγού καί συνεργάτη, αλλά του χωροφύλακα καί κάποιες φορές του καταδότη, αναγκάζοντας από την άλλη τόν μαθητή νά υποτάσσεται στην δοσμένη αυθεντία του.

3. Θεωρεί ως εκλόγιμους μόνο τούς μαθητές εκείνους μέ διαγωγή «κοσμωτάτη». Αλλά ξέρουμε πόσο εύκολο καί γιά πόσους διαφορετικούς λόγους είναι δυνατό νά μειωθεί ή διαγωγή τών μαθητών...

4. Θεσπίζει τή διάλυση τών ΜΚ. «άν έκτραπου» από τούς σκοπούς τους μέ απόφαση του αρμόδιου επιθεωρητή. Δίνει στόν διευθυντή του σχολείου τό δικαίωμα νά σταματήσει τή δραστηριότητα τής ΜΚ έφόσον δέν είναι τής προσωπικής του άρεσκείας.

5. Οί σκοποί τών ΜΚ ύπαγορεύονται όμοιόμορφα γιά όλες τίς κοινότητες, άγνοούνται οί τοπικές ιδιομορφίες κι έτσι αναχαιτίζεται οποιαδήποτε δημιουργική πρωτοβουλία. (Επιτρέπονται μόνο οί δενδροφυτεύσεις, οί έρανοι, οί φιλανθρωπίες κ.λπ).

Σίγουρα αυτά κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικά είναι.

Ωστόσο, ό κανονισμός του ύπουργείου δέν μπορεί νά σβύσει τό γεγονός ότι ή κοινή δράση τών παιδιών μαζί μέ τούς δασκάλους τους καί τούς γονείς, έχει σε μεγάλο βαθμό γίνει πραγματικότητα.

“Οτι ό θεσμός τής ΜΚ έχει καθιερωθεί από την δράση τών μαθητών. “Οτι οί ΜΚ είναι άνεκτίμητης αξίας φορείς πολιτιστικής δουλειάς, ανάπτυξης τών ιδιαιτέρων κλίσεων κι ενδιαφερόντων τών μαθητών, ανάπτυξης διαλόγου, ενεργής συμμετοχής στη διαδικακασία τής μόρφωσης, τής προώθησης τών προβλημάτων, ότι συμβάλλουν στην προσπάθεια τών παιδιών γιά άντικειμενική καί πολύπλευρη γνώση κι ότι πάνω άπ’ όλα τά προετοιμάζουν γιά μιά υπεύθυνη κι αξιοπρεπή ένήλικη ζωή.

Το σύστημα επιλογής στα Α.Ε.Ι φέρνει καταπίεση καί ενισχύει τό άγχος επειδή δέν υπάρχουν ουσιαστικά εφόδια καί προοπτικές. Ενισχύεται ή κοινωνική ανισότητα με το να δίνονται στους οικονομικά ισχυρούς μεγαλύτερες εύκαιρίες καί δημιουργούνται οριστικοί φραγμοί γιά την Ανώτατη μόρφωση των νέων.

Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

“Αν επέκτεινουμε την έννοια «κακοποιημένο παιδί» καί στις πράξεις εκείνες πού χωρίς νά έξασκούν σωματική ή ψυχολογική βία κακοποιούν τό παιδί - ύπουλα καί επικίνδυνα— θά,μπορούσαμε ν’ αναφερθούμε σε μιά άλλη κακοποίηση πού δέχεται τό παιδί:

Τή βίαιη κι άνελέητη καταστροφή ή στέρηση του φυσικού περιβάλλοντος καί την αισθητική παραμόρφωση του χώρου, περίγυρου άπ’ τόν όποιο έχουν άνάγκη τά παιδιά γιά την ισορροπημένη άνάπτυξη τους.

Τήν έλλειψη δυνατότητας ελεύθερης έκφρασης, δημιουργικής άπασχόλησης, πολιτιστικών εύκαιριών —τή βίαιη παρέμβαση στην όργάνωση τής ζωής του— τή ψυχαγωγία χωρίς περιεχόμενο καί γνώση τών αναγκών του, χωρίς φαντασία καί δυνατότητα συμμετοχής.

“Οταν οί ψυχαγωγικές έκδηλώσεις, μετατρέπουνε τό παιδί σε καταναλωτή καί δέν του προσφέρουν την εύκαιρία γιά ενεργοποίηση όλων τών δυνατοτήτων του μέ την ουσιαστική πολυεπίπεδη συμμετοχή του, τότε «κακοποιείται» ή φυσιολογική, έξελικτική του πορεία καί άλλοτροπώνεται ή αντίληψη τής γύρω πραγματικότητας.

Ανατρέχοντας στό ιστορικό κακοποιημένων παιδιών βλέπουμε ότι τά παιδιά αυτά κακοποιήθηκαν καί γιατί στερήθηκαν τής δυνατότητας νά έχουν ψυχαγωγικές ή πολιτιστικές εύκαιρίες μέσα ή έξω από τό σχολείο καί αναζητήσαν μορφές ψυχαγωγίας πού άποπροσανατολίζουν καί άπομονώνουν άπό τό κοινωνικό σύνολο, καλλιεργούν τόν άτομισμό, την ήθικη άλλοτρίωση καί διάβρωση, καί την παράδοση της τελικά στά κυκλώματα τής διαφθοράς καί ναρκωτικών.

“Υστερα από τά παραπάνω επιβάλλεται ή ευαισθητοποίηση καί δραστηριοποίηση γύρω άπό τά θέματα ψυχαγωγίας τών κρατικών φορέων (Υπουργεία Παιδείας, Πολιτισμού) μέ την άναθεώρηση του εκπαιδευτικού συστήμα-

τος, τήν εκπαίδευση και μετεκπαίδευση του διδακτικού προσωπικού, τήν αύξηση των κονδυλίων.

Παράλληλα επιβάλλεται ή ενημέρωση, ή ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση των ίδιων των λειτουργών της εκπαίδευσης καθώς και των γονιών.

Η αισθητική άγωγή σά διαρκής παρουσία μέσα στο σχολείο πρέπει να συμπεριληφθεί στο «ώρολόγιο πρόγραμμα» σαν κορμός των μαθημάτων με τά όποια θά απασχολιόταν τό παιδί στά πρώτα 4 χρόνια της προσχολικής και σχολικής του φοίτησης.

Σέ κάθε σχολείο όπως και σε κάθε γειτονιά θά μπορούσε να δημιουργηθεί ένα εργαστήρι δημιουργικής απασχόλησης όπου διάφοροι καλλιτέχνες - τεχνίτες - παιδαγωγοί συμβεβλημένοι με τό κράτος να εργάζονται όρισμένες ώρες μαζί με τά παιδιά πάνω σε πλήθος δημιουργικών απασχολήσεων και δραστηριοτήτων.

Ειδικότερες προτάσεις για τήν Ένεργητική Ψυχαγωγία του παιδιού

α) Βιβλίο και έντυπο για παιδιά: Ένημέρωση του κοινού μέσω του τύπου και της τηλεόρασης για τίς νέες εκδόσεις βιβλίων, έντύπων.

■ Αποδέσμευση των δασκάλων από τόν κατάλογο του Έπ. Παιδείας.

■ Δανειστικές, κατάλληλα οργανωμένες βιβλιοθήκες στά σχολεία, παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία, πολιτιστικά κέντρα νεότητας, δήμους και κοινότητες, συνοικίες, τόπους εργασίας αλλά και δημιουργία κινητών βιβλιοθηκών.

■ Δυνατότητα και ύποστήριξη εκδόσεως και άλλων ελληνικών περιοδικών και «κόμικς» με σωστό θεματολογικό περιεχόμενο και εικονογράφηση.

β) Τό Θέατρο να μπει στο σχολείο:

— Δυνατότητα να έτοιμάζουν τά παιδιά θέατρο ή άπλως να παίζουν θεατρικά παιχνίδια.

— Παραστάσεις θιάσων στά σχολεία.

— Δυνατότητα παρακολούθησης παραστάσεων με τό σχολείο.

— Έπιχορήγηση των ιδιωτικών παιδικών σκηνών και όμάδων.

— Δημιουργία κρατικών παιδικών σκηνών

γ) Κινηματογράφος: ■ Έφοδιασμός των παιδικών σταθμών, σχολείων, με μηχανές προβολής και ταινίες κατάλληλες για παιδιά. ■ Παρόμοιες προβολές σε αίθουσες δήμων, κοινοτήτων, πολιτιστικών κέντρων νεότητας, λεισχών κ.λπ. ■ Δημιουργία Έλληνικού παιδικού κινηματογράφου.

δ) Τηλεόραση ■ Αύξηση των ελληνικών παιδικών εκπομπών που θά προβάλλουν και θά εξοικειώνουν τό παιδί με τόν ελληνικό χώρο, τά σύγχρονα προβλήματα. ■ Αύστηρος έλεγχος και αναζήτηση καλών ξένων ταινιών και σωστά μεταγλωττισμένων. ■ Έξιοποίηση, βελτίωση και εμπλουτισμός της εκπαιδευτικής τηλεόρασης και χρησιμοποίησή της στά σχολεία.

ε) Γυμναστική - Έθλητισμός: Δημιουργία πραγματικών προϋποθέσεων ώστε τά παιδιά να άθλούνται και να γυμνάζονται ■ Προοδευτική ίδρυση γυμναστηρίων σε άναλογία με τούς κατοίκους στους δήμους και κοινότητες.

στ) Παιχνίδι. Δημιουργία προϋποθέσεων ώστε τό παιχνίδι (όμαδικό, άτομικό, έλεύθερο ή οργανωμένο) να άποτελεί μία ουσιαστική δραστηριότητα της προσχολικής και της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Δημιουργία παιχνιδότοπων λειτουργικών σε υπαίθριους και στεγασμένους χώρους.

ζ) Είκαστικά. Χρησιμοποίηση πολλαπλών και πολυδύναμων υλικών για έκφραση και δημιουργία του παιδιού. Έναμόρφωση του κανονισμού της λειτουργίας των Μουσείων ώστε να προσφέρουν στα παιδιά πραγματική επικοινωνία με τά έργα τέχνης.

η) Μουσική - Χορός. Έ Η Μουσική άγωγή να βασίζεται στην ευαισθητοποίηση και δημιουργικότητα του παιδιού και στην έπαφή με τό μουσικό έργο.

Έξασφάλιση υλικοτεχνικής ύποδομής στή προσχολική στοιχειώδη και μέση εκπαίδευση.

Συνεργασία του σχολείου με Μουσικούς Έργανισμούς και συγκροτήματα, ώστε το παιδί να έχει μία ζωντανή έπαφή με τή μουσική παραγωγή.

Έ ίδρυση Μουσικής Παιδαγωγικής Έκαδημίας. Έλος ή Πολιτεία να δημιουργήση με τή συνεργασία ειδικών προσώπων, πολιτιστικά κέντρα για παιδιά και νέους, και στά ήδη υπάρχοντα Πνευματικά κέντρα να μήν ξεχνιέται τό παιδί.

Η ΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΣ

- Νά με συμπαθάτε, αφεντάδες, γιά τό θάρρος πού παίρνω νά σᾶς παρουσιάσω μόνη μου τόν εαυτό μου. Έτσι δά μέ τή συνηθισμένη καθημερινή του μορφή, πού όμολογῶ ἔχει τά χάλια της: Χάρις σ' αὐτά τά χάλια εἶναι πού δέν καταδέχτηκαν ν' ἀσχοληθοῦν, ποτέ, μαζί μου «οἱ σοβαροί» ἄνθρωποι. Κι ἐδῶ πού τά λέμε ἔχουν δίκιο. Τί νά βγάλει, ἀλήθεια, κανένας ἀπό ἕνα πλάσμα, πού οἱ κουτές ἀσχολίες τοῦ νοικοκυριοῦ τοῦ ἀφάρεσαν κάθε ἐνδιαφέρον;

Θά μαντέψατε, βέβαια, ποιά εἶμαι:

- Ταπεινή σας δούλη, ἡ Νοικοκυρά: Ἡ μέση Νοικοκυρούλα τῆς ἀγροτιάς, τῆς ἐργατιάς, καί κείνων τῶν ἀλλουτῶν, πού βολοδέρνουν νά δέσουν τήν μιάν ἄκρη μέ τήν ἄλλη, ὥσπου δένεται κόμπος ἡ ψυχή τους καί κάνουν ἀπεργίες.

- Μά δέ γίνεται νά μήν ἔχετε ἀκούσει κάτι καί γιά τό «παράπονο τῆς Νοικοκυράς». Αἰῶνες τώρα ὅλες οἱ νοικοκυρές κάτι κρυφολέμε μεταξύ μας. Καί... ντροπή πού μοιράζεται, ντροπή δέν εἶναι. Κουτσομπολεύουμε τή μοίρα μας τήν κακή καί τήν ψυχρή μας. Ἀλλά αὐτό δέν μᾶς ἐμποδίζει νά ἐξακολουθοῦμε νά κυλάμε σάν εὐεργετικό ποτάμι τῆς ζωῆς. Κι ἂν αἰσθανόμαστε πικραμένες κι ἀδικημένες, ὁμως ποτέ δέν γίναμε χείμαρρος καταστρεπτικός καί ποτέ δέν κάναμε ἐπανάσταση, ὅπως κάνουν ὅλοι οἱ ἀδικημένοι. Εἶμαστε οἱ ἐργατικές μέλισσες πού, μᾶς παίρνουν τό μέλι κι ἀπό πάνω μᾶς λένε καί «παράσιτα τοῦ ἀνδρα». Ἡ μᾶς πετοῦν κατάμουτρα: «Ὅλο ἀπ' τήν τσέπη μου κρέμεσαι!».

- Σέ τρέφω! Ἄκουε! «Σέ τρέφω!» Ἄν ἤμουνα καμά γλωσσού θά τοῦ ἀπαντοῦσα!

«Κι ἐγώ, βρέ ἐκμεταλλευτή, σέ δουλεύω τζάμπα!»

- Βέβαια, τό ξέρω πῶς ἡ δουλειά μου εἶναι νά σᾶς ἐξυπηρετῶ. Κι αὐτό σᾶς δίνει τό θάρρος μόλις μπαίνεται μέσα στό σπίτι νά παίρνεται τόν ἀέρα τοῦ ἀφέντη πού διατάζει. «Ἀκόμα δέν εἶναι ἔτοιμο τό φαγητό;» Τί σοῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος! Τρώει, χορταίνει, πεινάει, ξαναπεινάει. Καί πῶς βρωμίζουν τά ροῦχα τους! Πῶ, πῶ, πῶς τά βρωμίζουν! Νά περιποιέσαι καί νά ζυπηρετεῖς ἄνθρώπους, νά μιᾶ δουλειά πού δέν τελειώνει ποτέ. Καμιᾶ φορά λέω μέ τό νοῦ μου, πῶς καί τήν ὥρα πού θά ξεψυχῶ θά σκέφτομαι: «Τί θά φᾶνε αὔριο;...»

- Εἶπα, νά τά πῶ νά ξεθυμᾶν, ἀπό τή στιγμή πού κατάλαβα πῶς εἶμαι τό πᾶν, γιά τοὺς σπιτικούς μου ἀνθρώπους, ἂν φύγω, κι εἶμαι τό «τίποτα», γιά μένα τήν ἴδια, ἂν μείνω. Κι οὔτε φύγω, οὔτε μένω. Ἡ κατάσταση μου εἶναι κουλουσβάχατα!

- Δῶ πού τά λέμε φταίω και γώ ἡ ἴδια, γιά τήν κατάντια μου. Ἐκανα τό σφάλμα νά κάνω τίς δουλειές τοῦ νοικοκυριοῦ μοναδικό σκοπό τῆς ζωῆς μου. Κι ἀπό ἀγάπη στοὺς δικούς μου, ἐγίνα ἡ ψυχὴ τοῦ νοικοκυριοῦ κι ἡ ψυχὴ τῶν πραγμάτων. Κι ἐγώ δέν εἶμαι πιά «ἐγώ». Ὅλη τή μέρα σκέφτομαι τίς δουλειές πού ἔκανα ἢ θά κάνω. Κι ἔτσι, εἶμαι ὁ μουσακάς, ὁ βράχος πού πάνω τοῦ ξεσπᾶνε τά νεῦρα τοῦ συζύγου, τοῦ πατέρα, τοῦ ἀδερφοῦ, τοῦ γιοῦ. Εἶμαι τό σιδερωμένο πουκάμισο, τό κλειδωμένο στόμα, τό ἀστραφτερό τζάμι, τό ἀκούραστο κορμί, τό ροῦχο πού στεγνώνει στό σκοινί τῆς αὐλῆς, τό σφουγγαρόπανο πού ποτέ δέν στεγνώνει.

Εἶμαι τό πιστό μαντρόσκυλο, ὁ φύλακας ἄγγελος τοῦ σπιτιοῦ, ὁ φύλακας ἄγγελος τῆς τιμῆς, τῆς περιουσίας καί τῆς ὑπόληψης ὄλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας μου.

- Ἐξαντῶ ὅλες μου τίς δυνάμεις, κι ὅλο μου τό χρόνο, γιά νά ἐξυπηρετῶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ μου. Ἀλλά γιά νά μὴν πληρώνομαι, ἡ δουλειά πού κάνω χάνει τήν ἀξία της. Κι ὁμως ὅλες μαζί οἱ οἰκογένειες ἐξυπηρετοῦν τό κοινωνικό σύνολο πού ἐξυπηρετοῦνται ἀπό μᾶς, τίς ἀπλές νοικοκυροῦλες. Ἀλλά νά πού ἐξακολουθεῖτε νά μᾶς ἀγνοεῖτε, νά μᾶς περιφρονεῖτε, νά μᾶς ἀδικεῖτε καί μέ τή σκέψη καί μέ τήν πράξη.

- Ἀφοῦ λοιπόν δουλεύω γιά λογαριασμό ἄλλων, ἄρα παράγω, καί κάτι οἰκονομολόγοι πού λένε πῶς εἶμαι καταναλωτής καί παράσιτο εἶναι γιά δέσιμο. Ὑπάρχουν ἐπαγγέλματα πού δέν εἶναι παραγωγικά ἀλλά εἶναι ἀναγκαῖα. Παράδειγμα: Ὁ μάγειρας πληρώνεται. Ἐγώ, ἡ νοικοκυρά, μαγειρεύω σ' ὄλη μου τή ζωή, χωρίς ἀμοιβή. Ὁ ὁδοκαθαριστής πληρώνεται. Σκουπίζω καί καθαρίζω τό σπίτι καί κανένας οὔτε θαυμάζει οὔτε ξαφνιάζεται ἀπ' τ' ἀποτέλεσμα τῆς δουλειᾶς μου, κάνω τή δουλειά τῆς νοσοκόμας τῆς νηπιαγωγοῦ, τῆς παιδαγωγοῦ, τῆς ράφτρας, τῆς σιδερώστρας καί τόσων ἄλλων ἐργαζομένων, πού πληρώνονται γι' αὐτές τίς δουλειές, τίς μὴ παραγωγικές, ἀλλά τόσο ἀναγκαῖες στίς οἰκογένειες καί στό κοινωνικό σύνολο. Γράφω σ' ἕνα τετράδιο καί τά καθημερινά ἔξοδα καί γίνομαι, θέλω δέ θέλω, καί λογιστής πρώτης. Κι ἔτσι μέ τήν πρώτη γκρίνια παρουσιάζω τό τετράδιο. Εἶμαι σά νά λέμε πολυτεχνίτισσα, κάτι σάν

κι αυτό που γράφουν, καμιά φορά, οι έφημερίδες «Μοναδική ευκαιρία!»

- Είπα να τα πω να ξεθυμάνω. Μέσα μου υπάρχει κάτι πολύ πικρό και πολύ στιφό. Τόμασάω και μορφάζω. Κάνω να τό καταπιώ και δέν κατεβαίνει. Ριζώνει στο μυαλό μου σά θλιμμένη σκέψη, καρφώνεται στην καρδιά μου σάν άγκάθι, κρεμιέται απ' τή χείλη μου σάν παράπονο μικρού παιδιού και σφραγίζει τή ζωή μου σά νόσος άνιάτος.

- Ξεκίνησα κι εγώ, κάποια μέρα, να γίνω κάτι. 'Αλλά, άραξα μπροστά στις κατασρόλες και στόν νεροχύτη, μέ τήν ποδιά στη μέση, πιστεύοντας πώς έξυπηρετώντας τίς ανάγκες του στομαχιού σας θά σκλάβωνα αιώνια και τήν καρδιά σας. Κι αυτή πιά, θά αναλάμβανε να μου άνοίξει τήν πόρτα του παράδεισου.

- "Αμ δέ! Τήν κατάντια μου τή βλέπετε. Παραμορφώθηκα, παριστάνοντας τήν τεθλασμένη γωνία πάνω απ' τή σκάφη τής πλύσης. Τά μάτια μου χάσανε τή λάμψη τους, κλαίγοντας για μικρές και μεγάλες αιτίες και μένοντας ξάγρυπνα πάνω από κούνιες άρρωστων παιδιών. "Έγινα άφανής ώσπερ κώνωψ, κυνηγώντας όλη τήν ήμέρα, μέ τή σκούπα και τό σφουγγαρόπανο, τή σκόνη και τά μικρόβια, μή λάχει και βλάψουν τήν υγεία σας. Και καθώς οι άτέλειωτες φροντίδες του νοικοκυριού, κι ή έγνοια σας μέ σέρνουν πίσω απ' τό άρμα τους, κατάντησα

να τό βρίσκω πιά κι εγώ ή ίδια φυσικό, κανέναν να μνήν μου άναγνωρίζει τό δικαίωμα να ζήσω για μένα.

- "Ίσως να σκεφτείτε πώς λέγω πράματα άερώδη μέ ύφος μελοδραματικό και πώς θέλω να παραστήσω τήν ήρωίδα - θύμα κάποιου μυθιστορηματος που διαδραματίζεται εν στενω οικογενειακώ κύκλω. "Η άρμονία του κάποτε ταράσσεται σά λάχει και γκρινιαζώ λίγο για τήν κούραση μου ή για κάποιες στενοχώριες μου προσωπικές, που για δαύτες κανέναν ποτέ δέν ενδιαφέρεται. Και τότε κάποιος μου πετάει εκείνο τό περίφημο!

-Και τί κάνεις όλη τήν ήμέρα, μέσ στό σπίτι;

-Χορεύω συρτό! τούς άπαντώ, άν έχω κέφια.

- Μέ συρτό άρχίζω τό προΰ και μέ τό «θάνατο του κύκνου» τελειώνω τό βράδυ. Μόνο, που σάν έρτάψυχη που είμαι -έτσι δέ λένε για μās τίς γυναίκες;- άνασταίνομαι τήν άλλη αυγή και ξαναρχίζω τόν άτελείωτο χορό τής προσφοράς προς τούς άλλους, χωρίς καμιά άμοιβή και πολλές φορές -άλλήμονο!- χωρίς ούτε ένα ευχαριστώ από όλον εκείνον τόν κόσμο του σπιτιού. Δέν παριστάνω τήν ευεργέτισσα τής άνθρωπότητας. 'Αλλά καθώς στάθηκα σήμερα αντίκρυ στόν καθρέφτη ρώτησα! «Ποιά είσαι;» «Και σύ, ποιά είσαι;» Λές κι ήταν βαλτή να μέ

συγχίσει.. Και τότε είπα, άς σκεφτώ λίγο και μένα τήν ίδια...

- Μά κάθε φορά που δοκιμάζω να σκεφτώ σοβαρά, έμένα τήν ίδια και να μιλήσω για τή ζωή μου, να έτσι όπως σκέφτονται και μιλοϋν οι άντρες πάνω σ' όλα τά δύσκολα θέματα τής ζωής, και που τούς άκούγω χάσκοντας από θαυμάσμό, δέν τά καταφέρνω. καθώς άρχίζω να σκέφτομαι κάτι σκυμμένη πάνω απ' τήν κατασρόλα που βράζει, οι άτμοι παίρνουν τό νόημα τής σκέψης μου και... τρέχα πιάστο. Κι άν δοκιμάσω να σκεφτώ κάτι σοβαρό τήν ώρα που σαπουνίζω ένα ρούχο, ή σκέψη μου ξεστρατίζει. Κι άντι ό νοϋς μου να δουλέψει για λογαριασμό του τρέχει πίσω απ' τά χέρια που δουλεύουν. «Νά, έδω είναι, μέ είδοποιεί, ένας λεκές. Πρέπει να τόν ξανατριψεις ώσπου να φύγει. Κοίτα δώ, πάλωσε αυτό τό ρούχο. Μετά από δυό - τρία πλυσίματα, πάει, τόχασες. Κι έχω τον δίκιο αυτοί που λένε σ' όποιον σκέφτεται κουτά: «Μωρέ, ντίπ γυναικεία μυαλά έχεις!» Γι' αυτό σάν άκούω πώς σήμερα πολλές γυναίκες διαπρέπουν σε δύσκολες επιστήμες άπορώ και θαυμάζω. «Μωρέ μπράβο! Λέω μέ τό νοϋ μου! Κοίτα που έχουν κι οι γυναίκες μυαλό!...»

ΠΕΠΗ ΔΑΡΑΚΗ

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΙΩΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΑ

συνέχεια από σελ. 11

σωποι των οργανώσεων που μετέχουν στην 'Εθνική Προπαρασκευαστική 'Επιτροπή μέ τήν κ. Φρέντα Μπράουν, Πρόεδρο τής Παγκόσμιας Δημοκρατικής 'Ομοσπονδίας Γυναικών (που είχε και τήν πρωτοβουλία τής σύγκλησης του Συνεδρίου) κατά τήν διάρκεια του Συνεδρίου τής Ο.Γ.Ε.

'Η κ. Μπράουν αναλύοντας τούς λόγους που ώδήγησαν στό να γίνει τό Συνέδριο, τόνισε, πώς, μπροστά στους κινδύνους που αντιμετωπίζει σήμερα ή άνθρωπότητα, μέ σημαντικότερο έναν πιθανό πυρηνικό πόλεμο, οι γυναίκες μπορούν και πρέπει ν' αντιδράσουν. Είναι τόσα πολλά που τίς ένώνουν ώστε να κάνουν να φαίνονται άδημίαντα αυτά που τίς χωρίζουν. Οι γυναίκες που, θά συναντηθούν στην Πράγα τόν 'Οκτώβρη έχουν

μιά κοινή άποδοχή: τήν άνάγκη για πλήρη ίσοτιμία τής γυναίκας και τήν βασική προϋπόθεση για τήν έπιτυχία της δηλ. τήν έξασφάλιση τής ειρήνης.

Στή συνέχεια ή κ. Μπράουν περιέγραψε τό τρόπο διεξαγωγής του συνεδρίου τίς διαδικασίες του, τή φιλοξενία των συνέδρων από τήν 'Ενωση Γυναικών Τσεχοσλοβακίας και κατέληξε πώς θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική τήν παρουσία τής 'Ελληνικής αντιπροσωπείας και έξ' αιτίας τής εύρύτητας των άπόψεων που εκφράζει, αλλά και έξ' αιτίας τής ανάπτυξης που παρουσιάζουν τά τελευταία χρόνια οι άγώνες των γυναικών στην χώρα μας όχι μόνο για τά γυναικεία ζητήματα αλλά και για όλα τά λαϊκά και 'Εθνικά προβλήματα του τόπου μας και κατά συνέ-

πεια μπορεί να μεταφέρει αυτή τής τήν πείρα στό Συνέδριο.

'Αξίζει να σημειωθεί πώς από τήν Π.Δ. Ο.Γ. στάλθηκε προσωπική πρόσκληση στην Πρόεδρο του Σ.Ε.Ε. κ. 'Αμαλία Φλέμιγκ να παρακολουθήσει τίς εργασίες του Συνεδρίου.

Τό Συνέδριο τής Πράγας πλησιάζει. 1000 γυναίκες απ' όλο τόν κόσμο θά δώσουν τό παρόν και θά τό μετατρέψουν σε βήμα καταγγελίας αυτών που ύπονομεϋουν τήν ειρήνη. Σε βήμα άλληλεγγύης και πάλης για τήν ίσοτιμία των γυναικών όλόκληρης τής γής σε βήμα φιλίας και άδελφοσύνης των λαών.

ΜΑΡΙΑ ΓΚΑΣΟΥΚΑ - ΓΚΙΟΚΑ
Γεν. Γραμματέας Σ.Ε.Ε.

τύπο (βλ. «βήμα» 23.5.81) τήν ὄλη μ ε θ ο δ ε υ -
μ έ ν η τακτική παρέλκυσης καί παραπλάνησης τῆς
κοινῆς γνώμης, πού ἀκολούθησαν οἱ διαδοχικές κυβερνή-
σεις ἀπό τήν ψήφιση τοῦ Συντάγματος —καί κατά τήν
ψήφιση— μέχρι καί τή λήξη τῆς δευτέρας Βουλῆς μετά
τήν μεταπολίτευση, μέ στόχο τήν καταστρατήγηση τῆς
συνταγματικῆς ἐπιταγῆς γιά τήν ἰσονομία τῶν δύο φύλων
ὅπως καί τῶν ἄλλων σχετικῶν συνταγματικῶν διατάξεων
πού ἀπαιτοῦσαν τήν ἀναμόρφωση ὄλου τοῦ οἰκογενεια-
κοῦ δίκαιου.

Μέ ἓνα δεύτερο κείμενο μία «Ἀνακοίνωση» τοῦ
Συνδέσμου μετά τήν ὑποβολή στή Βουλή τοῦ Νομοσχε-
δίου (βλ. Βῆμα 1.7.81) καταγγέλεται ὁ αἰφνιδιασμός τῆς
ὑποβολῆς τοῦ νομοσχεδίου μέ ἀποκλειστικό σκοπό τή
φαλκίδευση τοῦ ὄριμου αἰτήματος τῆς ἰσονομίας, δίχως
δυνατότητα συζήτησης οὔτε κἄν μέσα στή Βουλή.

Τά δύο αὐτά κείμενα, πού θά ἀποτελοῦν γραπτές

μαρτυρίες τῆς ὄλης πολιτείας τῶν κυβερνήσεων τῆς
Νέας Δημοκρατίας ἀπέναντι στό αἴτημα τῆς ἰσονομίας
τῆς γυναίκας μέσα στήν οἰκογένεια, δημοσιεύομε στή
συνέχεια.

Ὅπως εἶναι γνωστό ἐληξαν οἱ ἐργασίες τῆς Βουλῆς
καί τό πυροτέχνημα τοῦ Νομοσχεδίου «γιά τήν ἐφαρμογή
ἰσότητος Ἑλλήνων καί Ἑλληνίδων», πού δουλευότανε
ἐπί ἑπτά χρόνια, ἔσβησε ἄδοξα.

Τό πικρό συμπέρασμα ἀπό ὄλη αὐτή τήν περιπέτεια
εἶναι ὅτι χάσαμε αὐτά τά ἑπτά χρόνια, ἀλλά ἀποχτήσαμε
γνώση. Ὁ ἀγώνας θά συνεχιστεῖ ἀπό τήν ἀρχή, ἐλπίζου-
με μέ καλύτερες συνθήκες, ἀλλά δίχως νά χάσουμε οὔτε
μιά ἡμέρα. Καί ἴσως πρέπει νά ἀρχίσει ἀπό σήμερα πρῖν
ἀπό τίς ἐκλογές.

Ε. Παπαντωνίου

Α' Ἀντιπρόεδρος τοῦ Σ.Ε.Ε.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ - ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Ὁ Σύνδεσμος Ἑλληνίδων Ἐπιστημόνων θεωρεῖ ἐπιτα-
κτική ὑποχρέωση, αὐτή τήν τελευταία ὥρα, καθώς συμ-
πληρώνεται ἡ θητεία καί τῆς δευτέρας Βουλῆς μετά τήν
μεταπολίτευση καί, μαζί, ἕξη ὀλόκληρα χρόνια ἀπό τήν
ψήφιση τοῦ νέου Συντάγματος, νά καταγγεῖλει στή κοινή
γνώμη —λαό καί τύπο— τήν προγραμματισμένα, ὅπως
ἀποδείχθηκε, παρελκυστική καί παραπλανητική πολιτική
τῶν κυβερνήσεων τῆς Νέας Δημοκρατίας, μέ ἐκπρόσωπο
καί ἐφαρμοστή τόν Ὑπουργό Διακαιοσύνης, ἀπέναντι
στό θεμελιακό αἴτημα τῆς ἐξασφάλισης τῆς ἰσονομίας
τῆς γυναίκας, σύμφωνα μέ τή ρητή συνταγματική ἐπιταγή.

Εἶναι γνωστό τό ἀποτέλεσμα τῆς ἐξάχρονης κυβερνη-
τικῆς δραστηριότητος: «μηδέν». Ἀλλά αὐτό πού θέλουμε
νά ἐπισημάνουμε δέν εἶναι μόνο αὐτό καθεαυτό τό ἀποτέ-
λεσμα —σάν συνέπεια ἔστω μιᾶς βαρύτατης ἀμέλειας τῶν
μεταπολιτευτικῶν κυβερνήσεων σέ μία ζωτική ὑποχρέω-
ση πού ἀπορρέει ἀπό τό ἴδιο τό Σύνταγμα—, ἀλλά ἡ
συνειδητή π ρ ό θ ε σ η γιά τή ματαιώση, πού
ἐκδηλώθηκε ἀπό τήν ἀρχή, στή μ ε θ ό δ ε υ σ η τῆς
διαδικασίας, γιά τήν προσαρμογή τῆς νομοθεσίας στή
συνταγματική ἐπιταγή τῆς ἰσότητος. Μιά διαδικασία πού
ἀποσκοποῦσε, ἀπλά καί μόνο νά φαίνεται ὅτι γίνεται κάτι
ἀλλά νά μή γίνεται τίποτα.

Ἡ κάποια ἀναδρομή εἶναι ἀναγκαία ὄχι μόνο γιά νά
καταδείξουμε τήν κακοπιστία μιᾶς κυβέρνησης, αὐτονο-
μαζόμενης «δημοκρατικῆς», ἀλλά πρό πάντων γιά νά μᾶς
χρησιμεύσει σάν δίδαγμα γιά τό μέλλον.

Ἡ παραπλανητική μεθόδευση ἀκολούθησε τά ἐξῆς
στάδια:

α. Ἀρχισε μέ τίς συζητήσεις μέχρι καί τήν ψήφιση,
τοῦ ἴδιου τοῦ Συντάγματος. Εἶναι ἐπιτυχία ὅτι θεσπίστη-
κε στό νέο Σύνταγμα ἡ ρητή καί ἀναντίρρητη διάταξη
τοῦ ἄρθ. 4 παρ. 2 ὅτι «Ἕλληνες καί Ἑλληνίδες ἔχουν
ἴσα δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις». Ἡ διάταξη αὐτή
ἐνεργοποίησε καί γιά τή γυναίκα τή γενική ἀρχή τῆς
ἰσότητος ὄλων τῶν Ἑλλήνων, πού ὑπῆρχε σέ ὅλα τά
Ἑλληνικά Συντάγματα ἀπό τήν ἀπελευθέρωση, πού ὅμως
εἶχε περιπέσει σέ ἀχρησία σχετικά μέ τίς γυναῖκες. Ἐτσι
ἡ νέα διάταξη ἦταν σύγχρονα καί ἐ ν τ ο λ ῆ τοῦ
συνταγματικοῦ νομοθέτη γιά τήν ἄμμεση συμμόρφωση τῆς
νομοθεσίας.

Τί ἔκανε ὅμως τό κόμμα τῆς πλειοψηφίας στήν
Ἀναθεωρητική Βουλή γιά νά νοθεύσει αὐτή τή διάταξη;
Πρῶτο, κατ' ἐξαιρεση τοῦ γενικοῦ κανόνα (ἄρθ. 111) ὅτι
κάθε διάταξη νόμου πού ἀντιβαίνει στή διάταξη τοῦ

Συντάγματος καταργείται, για τό θέμα τής ισότητας ψηφίζεται ειδική εξαιρετική διάταξη (άρθ. 116 παρ. 1) πού δίνει έπτά χρόνια ζωή στην αντισυνταγματική νομοθεσία πού έχει θεσμοθετήσει τήν ανισότητα. Καί ακόμα, μέ άλλη διάταξη (άρθ. 116 παρ. 2) φαλκιδεύεται και τό ουσιαστικό περιεχόμενο τής διάταξης περί ισότητας, όταν όρίζεται, ούτε λίγο ούτε πολύ, ότι «αποκλίσεις» από τούς όρισμούς τής παρ. 2 του άρθ. 4 επιτρέπονται «διά αποχρώντας λόγους» κ.λπ. κ.λπ. Πραγματικά τέτοιο παράδειγμα κακοπιστίας και μάλιστα από συνταγματικό νομοθέτη αποτελεί μοναδικό εύρημα τής ελληνικής δεξιάς:

β. Τό άμέσως ύστερα στάδιο ήταν ή σύσταση από τόν 'Υπουργό Δικαιοσύνης μιās ειδικής 'Επιτροπής πού έγινε αρχικά τό 1975, αντικαταστάθηκε τό 1976 και ολοκληρώθηκε τό 1977 μέ δέκα έπτά έν όλω μέλη. 'Επί τρία χρόνια λοιπόν καθυστέρησε ή διαδικασία για τή σύσταση τής 'Επιτροπής.

Πέρα από τήν καθυστέρηση:

— 'Η σύνθεση τής 'Επιτροπής —δίχως νά θίγεται τό κύρος τών μελών— μόνο από νομικούς, παρά τήν ευρύτητα και συνθετότητα του θέματος, και ακόμα δίχως εκπροσώπηση τών γυναικείων οργανώσεων, περιόρισε τό ζωντανό διάλογο και τή διεύρυνση σ' όλη τήν έκταση του προβλήματος τής ανισότητας. Σύγχρονα ή επιβεβλημένη μυστικότητα σ' όλη τή διάρκεια τών εργασιών στόχευσε χωρίς και νά πετύχει τήν κατασίγαση «μέχρι τής ύποβολής του σχεδίου τής 'Επιτροπής» κάθε συζήτησης και διεκδίκησης τών γυναικείων οργανώσεων και κάθε ενημέρωσης τής κοινής γνώμης.

— 'Αλλά και ό αυθαίρετος περιορισμός του έργου τής 'Επιτροπής, τόν οποίο δυστυχώς και δέχθηκε και τήρηση σχολαστικά ή 'Επιτροπή «στή διατύπωση σχεδίου νόμου» για τήν προσαρμογή μόνο τών διατάξεων του Α.Κ. πού αντιβαίνουν ρητά στή διάταξη για τήν ισότητα, έπεδιώξε και πέτυχε και τό περιορισμένο αποτέλεσμα, αφού έμειναν έξω από τά 177 άρθρα του σχεδίου τής 'Επιτροπής Γαζή βασικώτατα θέματα πού ή αντιμετώπισή τους επιβάλλονταν και για τήν ουσιαστική προσαρμογή προς τήν άρχή τής ισότητας και κατ' έπιταγή άλλων συνταγματικών διατάξεων πού αναφέρονται στην έλευθερία τής θρησκευτικής συνείδησης, τόν σεβασμό τής προσωπικότητας, τήν προστασία τής παιδικής ηλικίας κ.λπ.

γ. Τό τρίτο στάδιο τής «διαδικασίας» άρχισε από τήν ύποβολή στον 'Υπουργό Δικαιοσύνης (1979) του σχεδίου πού καταρτίστηκε από τήν 'Επιτροπή. Καί ένω πίστευε κανείς ότι επί τέλους θά άρχιζε ένας άνοιχτός διάλογος για τήν όριστική κατάρτιση του νομοσχεδίου, χρειάστηκε νά κινητοποιηθούν άγωνιστικά οί γυναικείες οργανώσεις για νά λάβουν γνώση του σχεδίου Γαζή και πολύ άργότερα (άρχες πλέον 1980) τής Εισηγητικής Έκθεσης.

Γιά νά κερδηθεί κι άλλος χρόνος, ζητήθηκαν γραπτές απόψεις.

'Ο Σύνδεσμος και αυτοτελώς και συντονίζοντας τή δράση του μέ τίς άλλες γυναικείες οργανώσεις έθεσε ύπ' όψη του 'Υπουργού Δικαιοσύνης όχι μόνο απόψεις πού ζητήθηκαν για τό σχέδιο Γαζή αλλά και π λ η ρ ε σ αντίσχεδιο, στο ταχύτερο δυνατό χρόνο.

Τό 'Υπουργείο απέφυγε συστηματικά νά άπαντήσει στις διαμορφωμένες προτάσεις τών γυναικείων οργανώσεων.

Τό «στίγμα» τής τελευταίας ώρας —στά μέσα του 1981— και παραμονές εκλογών είναι μιá νέα «'Επιτροπή» (άναθεωρητική;) πού συστάθηκε (ή όχι;) δίχως εκπροσώπηση πάντως τών γυναικείων οργανώσεων, δίχως ενημέρωση επίσημη για τίς εργασίες της, μέ μυστικές ίσως συνεδριάσεις.

'Ο Σύνδεσμος 'Ελληνίδων 'Επιστημόνων, καταγγέλει τήν κυβέρνηση γι' αυτό τόν εξάχρονο έμπαιγμό, πού παγίδευσε τό μεγάλο αίτημα τής ίσονομίας. Καί δηλώνει προκαταβολικά, ότι δυσπιστεί στά τυχόν τεκταινόμενα στά τυχόν αϊφνιδιαστικά σχέδια πού είναι φανερό —μέ όλη αυτή τήν προϊστορία— πώς δέν θά έχουν άλλο σκοπό παρά, μέ ρητές ή ύπονοούμενες διατυπώσεις, θά φαλκιδεύσουν και γι' αυτή δυστυχώς τή γενεά τών γυναικών, τό στοιχειώδες ανθρώπινο δικαίωμα τής ισότητας.

'Ο Σύνδεσμος άπευθύνεται στά πολιτικά κόμματα και ζητά νά λάβουν θέση σαφή πάνω στο θεμελιακό αίτημα τής ίσονομίας τής γυναίκας, στην οικογένεια, στην εργασία και όλους τούς τομείς τής οικονομικής και πολιτικής ζωής.

Ειδικά για τό οικογενειακό δικαίο —τό συντηρητικό αυτό κατασκευάσμα, πού νεκρανάστησε μέ τή σφραγίδα τής Μεταξικής δικτατορίας θεσμούς του Ρωμαϊκού Δικαίου στο ζωντανό κύτταρο τής οικογένειας— τό βασικό αίτημα είναι: 'Αναμόρφωση στο σύνολο του, ώστε νά αποτελέσει ένα πρότυπο τμήμα του Α.Κ., στή δημοτική, μέ στόχο τήν ουσιαστική εξασφάλιση τής ισότητας τής γυναίκας στην οικογένεια και τήν προσαρμογή προς τίς άλλες συνταγματικές έπιταγές τής άνεξιθρησκείας, τής προστασίας τής μητρότητας και τής παιδικής ηλικίας, μέ καινούργια θεσμικά πλαίσια σύμφωνα μέ τίς σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες.

'Αλλά τά άμεσα έπείγοντα αίτήματα πού περιμένουμε νά μάς έγγυθηθούν τά προεκλογικά προγράμματα ότι θά εισαχθούν στην πρώτη σύνοδο τής νέας Βουλής είναι:

— 'Η κατάργηση τής περίφημης διάταξης ότι «ό άνήρ είναι ή κεφαλή τής οικογένειας».

— 'Η καθιέρωση τής κοινής ευθύνης τών δύο συζύγων.

— 'Η κατάργηση τής πατρικής εξουσίας και ή αντικατάσταση μέ τή μέριμνα και τών δύο γονιών.

— Η κατάργηση της προίκας.

— Η καθιέρωση του πολιτικού γάμου, με προαιρετική τήν ιερολογία όπως επιβάλλει ή συνταγματική διάταξη που καθιερώνει ρητά τήν ανεξιθρησκεία.

— Η καθιέρωση του συναινετικού διαζυγίου και του «αντικειμενικού κλονισμού» ως λόγους διαζυγίου, μεταβολές που επιβάλλονται και στο πνεύμα της θεμελιακής διάταξης του άρθ. 5 του Συντάγματος.

Αθήνα 22.5.81

Η Κυβέρνηση ολοκλήρωσε τήν αντιδημοκρατική της διαδικασία, που με συνέπεια επί εξη χρόνια ακολούθησε παραπλανώντας τήν κοινή γνώμη (όπως έγκαιρα ο Σύνδεσμος είχε καταγγείλει βλ. «Βήμα» τής 23.5.81), με τόν τελεσιγραφικό αίφνιδιασμό —μιά ώρα πριν τή λήξη τής ζωής τής Βουλής— τής υποβολής Νομοσχεδίου «περί Κυρώσεως του Κώδικος» περί τροποποιήσεως διατάξεων Α.Κ. κ.λπ. για τήν ισότητα Ελλήνων και Ελληνίδων.

Μόλις μπορέσαμε να έχουμε ένα επίσημο αντίτυπο του Νομοσχεδίου και τής Αιτιολογικής Έκθεσης του Υπουργού δικαιοσύνης.

Φανερός σκοπός: να φαλκιδεύσει στά μέτρα τής συντήρησης, θεσμοθετώντας και για τήν έρχόμενη γενιά, τό ώριμο αίτημα τής ανάπλασης του οικογενειακού Δικαίου, σύμφωνα με τίσ συνταγματικές επιταγές και τίσ σύγχρονες συνθήκες.

Δίχως δυνατότητα διαλόγου μέσα στά άδηρίτα χρονικά όρια ούτε καν μέσα στο ίδιο τό Κοινοβούλιο!

Η αυτό τό χωλό νομεθέτημα ή τίποτα!

Καταγγέλλουμε στην κοινή γνώμη αυτή τήν πρωτοφανή συμπεριφορά δημοκρατικής Κυβέρνησης - πρωτοφανή, όχι βέβαια για τήν ίδια τήν κυβέρνηση!

Αλλά τί τέλος πάντων «ρυθμίζει ο υπό ψήφιση Κώδικας, στην άπταιστη καθαρεύουσα και τά 188 άρθρα του; Καί τί δέν ρυθμίζει επικυρώνοντας έτσι με καινούργια δύναμη τούς αντίστοιχους αναχρονιστικούς θεσμούς;!

Σέ γενικώτερες γραμμές:

1. Βέβαια δέν διστάζουμε να εξάρουμε ότι —επί τέλους!— ή Κυβέρνηση τής Ν. Δημοκρατίας, άργά - άργά, μέσα στα επτά χρόνια από τήν ψήφιση του νέου Συντάγματος, κατενόησε ότι «ό άνήρ» δέν μπορεί να είναι αιωνίως «ή κεφαλή τής οικογένειας» και ο άπόλυτος έξουσιαστής των παιδιών! Είναι αλήθεια μεγάλη πρόοδος αυτή. Αλλά πλανάται ο κ. Υπουργός αν πιστεύει ότι ή κατάργηση αυτή τής μεσαιωνικής διάταξης —πού βέβαια κατ' ανάγκη οι γυναίκες οργανώσεϊς τήν προβάλλουν ως πρώτο αξίω-

μα— οδηγεί, μόνο αυτή, και στη λύση τής ανισότητας. Είναι μία άναγκαία προϋπόθεση, μία εκκαθάριση εδάφους άπαραίτητη για τή θετική, ουσιαστική αναμόρφωση του οικογενειακού Δικαίου, με σκοπό τήν προσαρμογή στην άρχή τής ισότητας και τίσ άλλες συνταγματικές επιταγές. Τό νομοσχέδιο εξαντλεί τήν τόλμη του σ' αυτήν τήν κατάργηση.

2. Ακόμα και στο θέμα τής προίκας —τό άλλο άναντίρρητο αίτημα— ναί μόν τήν καταργεί για τό μέλλον αλλά με τίσ μεταβατικές διατάξεις, «μετά ώριμοτέραν σκέψιν» όπως γράφει ή Αιτιολογική Έκθεση, καταλήγει στο να διατηρήσει άνέγγιχτο τό καθεστώς για τούς ήδη συνεστημένους γάμους - δηλαδή μέχρι... θανάτου και τής παρούσης γενιάς!

3. Για τά άλλα βασικά θέματα όπως τό επώνυμο, τίσ περουσικές σχέσεις των συζύγων κ.ά., δίνει «συμβατικές» λύσεις, δίχως ν' αντιμετώπιζει τίσ συγκεκριμένες προτάσεις, αφήνοντας σε τελευταία άνάλυση να διατηρηθεί σχεδόν ή ύφιστάμενη κατάσταση.

4. Τέλος ή τά «έξώγαμα», —διατηρείται βέβαια ο τίτλος αυτός όπως και ο τίτλος του «γεννήτορος» αντί για πατέρα (βλ. άρθ, 6 του Σχ. κ.λπ.)— Αιτιολογική Έκθεση είναι χαρακτηριστική του όλου πνεύματος: «Αν και παραδέχεται (σελ. 51) ότι τό άρθ. 21 του Συντάγματος, που επιτάσσει τήν προστασία τής παιδικής ήλικίας δέν κάνει διάκριση «νομίμων» και «έξωγάμων» και αναφέρει (ή Αιτιολ. Έκθεση) και σχετικές Διεθνείς Διακυρήξεις, όμως «λόγω άμφιβολιών» (SIC!) δέν τολμά τόν «έξοβελισμό», όπως γράφει, του όρου «έξώγαμο» και τήν έξομοίωση όλων των παιδιών και περιορίζεται, όλο και όλο, στην κατάργηση κατά πλειοψηφία... «τουλάχιστον» τής διάκρισης μεταξύ πλήρους και άτελου δικαστικής άναγνώρισης τής πατρότητας (σελ. 31)!

Πέρα από αυτές, βασικά, τίσ «ρυθμίσεις» τό Νομοσχέδιο:

5. Δέν καθιερώνει τόν πολιτικό γάμο, άρα επικυρώνει τήν ύποχρεωτικότητα του θρησκευτικού και αφήνει άνέγγιχτα τά αναχρονιστικά κωλύματα γάμου, που έχει επιβάλλει από αιώνων ή κυριαρχία τής εκκλησίας στα τής πολιτείας και που είναι σήμερα ευθέως άντισυνταγματικά. Χαρακτηριστικά ότι, για λόγους ίσως... άντίστροφης «έν τή άδικία» ισότητας του άνδρα προς τή γυναίκα, προσθέτει και τό κώλυμα γάμου τής αναδόχου με τόν πατέρα του άναδεκτού!

6. Δέν καθιερώνει τό συναινετικό διαζύγιο και τόν αντικειμενικό κλονισμό σά λόγο διαζυγίου και έτσι επικυρώνει τό σημερινό καθεστώς, που ύποχρεώνει άντρες - γυναίκες (και πού πολύ λόγω συνθηκών τίσ γυναίκες) να διαλέξουν άνάμεσα στην πίεση τής προσωπικότητας μέσα στη δουλεία των καταδικασμένων γάμων και τήν έξευτελιστική για όλη τήν οικογένεια διαδικασία -

πολεμική του διαζυγίου ή την παρωδία δικών που δικηγόροι και δικαστές έχουν υποχρεωθεί να σκηνοθετούν εις βάρος του κύρους και της ίδιας της δικαιοσύνης.

7. Τέλος τίποτα βέβαια τό καινούργιο γιά τίς σχέσεις γονιών και παιδιών, τήν προστασία τών παιδιών από τούς ίδιους τούς γονείς, από τούς κηδεμόνες (πέρα από τά «περυσιακά» θέματα) από τά «Ίδρύματα» —αυτούς τούς «SUI GENERIS» αυτόκλητους «κηδεμόνες» παιδιών άπροστατευτών και άναπήρων— θέματα που άποκτούν νέα θεσμικά πλαίσια μέσα στό ίδιο Οικογενειακό Δίκαιο.

Αυτό είναι τό «περίγραμμα» του Κώδικά Οικογενειακού Δικαίου που υποβάλλει γιά ψήφιση ή Κυβέρνηση!

Αυτό είναι που από τό έτος 1981 θά διδάσκονται οί φοιτητές μας σάν τήν τελευταία λέξη της προοδευτικότητας στην πατρίδα τους και θά εφαρμόζουν οί νομικοί και οί δικαστές μας.

Ήπευθυνόμαστε στην κοινή γνώμη, σ' όλους τούς φορείς, γυναικείους, επιστημονικούς, συνδικαλιστικούς γιά νά καταγγείλλουμε αυτή τήν πραξικοπηματική άποπειρα της Κυβέρνησης.

Ήπευθυνόμαστε στά κόμματα γιά τήν έντονη κριτική μέσα στό Κοινοβούλιο και φυσικά τήν καταψήφιση του.

Ο Σύνδεσμος Έλληνίδων Επιστημόνων θά συνεχίσει τόν άγώνα μέ όλα τά μέσα ως τήν πλήρη δικαίωση.

Άλλά μή ξεχνάμε: οί θεσμικοί νόμοι έχουν μιά φυσική διάρκεια. Δύσκολα μεταβάλλονται. Και γι' αυτό είναι επικίνδυνοι όταν είναι λειψοί και άσύγχρονοι.

Αθήνα 29.6.81

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

συνέχεια από σελ. 9

Μέ βάση ή μέ άφετηρία αυτά τα δεδομένα κάθε γυναίκα μπορεί νά σταθμίσει μέ τά δικά της κριτήρια ποιές δυνάμεις άληθινά και ειλικρινά εκφράζουν και μπορούν νά άγκαλιάσουν τό γυναικείο ζήτημα.

Τίς διεκδικήσεις μας τίς ξέρουμε:

- ισότητα της γυναίκας στην οικόγενεια
- Αναμόρφωση όλου του Οικογενειακού Δικαίου
- άναγνώριση της μητρότητας σάν κοινωνικό λειτουργήμα ωστε νά μή βαραίνει στους ώμους μόνο της μητέρας και τήν στερεί από κάθε προσωπική επαγγελματική και κοινωνική εξέλιξη

— ισότητα στη δουλειά (άμοιβή και επαγγελματική εξέλιξη)

— συμμετοχή στα κέντρα λήψεως αποφάσεων

Δέν μένει παρά νά συνειδητοποιήσει κάθε γυναίκα πώς είναι χρέος της νά συμβάλλει μέ τήν ψήφο της στον άγώνα γιά τήν ισότητα. Οί εκλογές αυτές προσφέρονται γιά νά εκφράσουν γιά πρώτη φορά στον τόπο μας τό γυναικείο μήνυμα.

Ε. Παπαντωνίου

Α' Αντιπρόεδρος Σ.Ε.Ε.

«Καταβολές του γυναικείου ζητήματος στην Προϊστορία».

Ομιλία με το παραπάνω περιεχόμενο, έγινε στο Σ.Ε.Ε. στις 17.4.1980 από την κ. Αθηνά Βουγιούκα - Γιόκαρη.

Στο τεύχος αυτό δημοσιεύουμε το δεύτερο μέρος της (το πρώτο μέρος δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο δελτίο).

Αλλά τι σημάδι απόμεινε, στους κατοπινούς καιρούς, απ' όλο αυτό το μεγαλείο της μητριαρχικής γυναίκας; Όπως λέει η Simone de Beauvoir στο κλασικό πια βιβλίο της, «Το Δεύτερο Φύλο» αν αυτές οι μακρινές εποχές δε μας άφησαν κανένα γραπτό μνημείο, ωστόσο οι μεγάλες πατριαρχικές εποχές διατηρούν στη μυθολογία τους, στα μνημεία τους, στις παραδόσεις τους, την ανάμνηση μιας εποχής όπου οι γυναίκες είχαν υψηλότερη θέση. Άς πάρουμε για παράδειγμα την αρχαία ελληνική κοινωνία, μια κοινωνία συγγνά, θα λέγαμε, πατριαρχική. Κι όμως, τί μεγαλειώδεις γυναικείες μορφές μας άφησε στους μύθους στα έπη, στην Τραγωδία! Άς θυμηθούμε, έτσι πρόχειρα, την Καλυψώ, την Κίρκη, την Ναυσικά, την Αρήτη, την Πηνελόπη, την Άλκηστη, την Ηλέκτρα, την Αντιγόνη, την Κλυταιμνήστρα κι ακόμη τη φοβερή, μα μεγαλόπρεπη Μήδεια. Καί τόσες άλλες λαμπερές μορφές που είναι το καθρέφτισμα ενός κόσμου μητριαρχικού που έσβησε για πάντα, χωρίς όμως να ξεχαστεί η λάμψη του.

Η λάμψη αυτή μας θαμπώνει στα μινωικά μνημεία τέχνης. Ότι ο μινωικός πολιτισμός ήταν κατά κάποιον τρόπο μητριαρχικός, είναι γενικά άγνωστο. Στις νωπογραφίες, στους εγχάρακτους λίθους και στις σφραγίδες, σ' όλα τα έργα τέχνης που έφεραν στο φώς οι ανασκαφές του Evans, βλέπουμε τις γυναίκες ν' ασχολούνται μέ ζήλο σαν πυγμάχοι, ταυρομάχοι, ακροβάτες, αρματοδρόμοι, κυνηγοί, αγγειοπλάστες. Όλες, η σχεδόν όλες, οι κρητικές θεότητες είναι θηλυκές μ' επικεφαλής τη μεγάλη Μητέρα Θεά και μονάχα γυναίκες παρουσιάζονται σάν ιέρειες στις θρησκευτικές τελετουργίες. Χαρακτηριστική είναι η αντίθεση που φαίνεται στα μινωικά μνημεία ανάμεσα στις σπουδαίες λειτουργίες της γυναίκας και στις ταπεινές δουλειές που κάνει ο άντρας: παριστάνεται σα βαστάζος, ναυτικός, στρατιώτης, θεριστής, μουσικός.

Άλλά και πλήθος επιβιώσεις στην ιστορία των αρχαίων λαών μιας παλιάς μητριαρχικής τάξης μαρτυρούν

για την αλλοτινή θέση της γυναίκας. Οι αρχαίοι Κρήτες λέγανε την πατρίδα τους μητρίδα, πράγμα που δείχνει αρχαιότερη μητρωνυμία. Στο δίκαιο της Γόρτυνας, τήν κατάσταση του τέκνου την ορίζει, ανάλογα μέ τον τύπο του γάμου, η κατάσταση της μάνας. Ο γεννημένος απο ελεύθερη και δουλοπάροικο είναι ελεύθερος αν ο πατέρας του μείνει στο σπίτι της μάνας του και δουλοπάροικος αν η μάνα του μείνει στο σπίτι του πατέρα. Έχουμε επιβίωση εδώ της παλιότερης μητρικής γενεαλόγησης που συνδυαζόταν και με μητροτοπικό γάμο. Οι Λύκιοι, οι κάτοικοι της μικρασιατικής Λυκίας, έπαιρναν το όνομα της μάνας τους κι η μητρική γενεολόγηση όριζε και την κληρονομική διαδοχή και την κοινωνική θέση του καθενός. Οι Ετρούσκοι ή Τυρρηνοί ακολουθούν κι αυτοί τη μητρωνυμία κι οι γυναίκες τους ζούν ελεύθερα, γυμνάζονται μαζί με τους άντρες, παίρνουν μέρος στα συμπόσια και κάνουν παρέα μ' όποιον θέλουν. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι ακολουθούν τη μητρωνυμία μέχρι τον 7ο μ.Χ. αιώνα. Σ' αυτούς υπάρχουν κι άλλα έντονα σημάδια μιας αληθινής γυναικοκρατίας: η γυναίκα είναι η κεφαλή της οικογένειας, εκείνη έχει στη ιδιοκτησία της το σπίτι και την περιουσία που μεταβιβάζεται κληρονομικά στις θυγατέρες κι όχι στους γιούς. Γι αυτό και στην Αίγυπτο ανθεί η δελφογαμία (η μητριαρχική ενδογαμία), δηλαδή ο αδελφός παντρεύεται την αδελφή του για να εξασφαλίσει τη νομή της οικογενειακής του περιουσίας που άλλιώς θα την χαιρόταν ο γαμπρός του. Το ίδιο κι ο γιός του βασιλιά παντρεύεται την αδελφή του για να εξασφαλίσει τη νομιά παντρεύεται την αδελφή του για να εξασφαλίσει το θρόνο του, γιατί η βασιλεία μεταβιβαζόταν κατά τη θηλυφωντική γραμμή. Στα συμβόλαια των γάμων που βρέθηκαν ο άντρας υπόσχεται υπακοή κι υποταγή στη γυναίκα του με πρωτοφανή δουλοπρέπεια. Ακούστε τι λέει ένα τέτοιο συμβόλαιο: «Σου αναγνωρίζω τα δικαιώματα της συζύγου· από τούτη τη μέρα δε θα εναντιωθώ σε καμιά σου αξίωση. Μπροστά στους άλλους ανθρώπους θα σε ανα-

γνωρίζω για γυναίκα μου, μα δε θα τολμήσω ποτέ να σου πω: γυναίκα μου είσαι. Απο τη μέρα που θα γίνω άντρας σου δε θα μπορέσω να σου πω όχι όπου κι αν θέλεις να πάς. Δε θα μου πέφτει λόγος για καμιά συναλλαγή που θα κάνεις απο δω και πέρα». Η αρχαία Κίνα ήταν, επίσης, ολοκληρωτικά μητριαρχική, καθώς και τό Βόρειο θιβέτ.

Στην αρχαία Σπάρτη, η γυναίκα γυμνάζεται απο μικρή στα γυμναστήρια έχει εξαιρετική κοινωνική θέση, μεγάλη ερωτική ελευθερία και ζηλευτό γόητρο και κύρος σα μάννα. Σ' αυτήν πρώτη αντανακλά η δόξα του νικητή γιού κι αυτή πρώτη τον ντροπιάζει αν δείλιασε στη μάχη. Επίσης στη Λέσβο, αρχαιότατη αιολική αποικία, η γυναίκα είχε υψηλή κοινωνική θέση και μεγάλη ελευθερία. Έπαιρνε μέρος στην πολιτική ζωή και είχε πνευματική καλλιέργεια. Δεν είναι τυχαίο που απο τέτοια γενιά ελευθέρων γυναικών βγήκε μια μεγάλη ποιήτρια, η Σαπφώ. Στους Επιζεφύριους Λοκρούς, μια ελληνική αποικία στην Ιταλία, επικρατεί η μητρονυμία, η ερωτική ελευθερία των γυναικών και η ιεροδουλεία, τα δε εκατό αριστοκρατικά γένη της αποικίας τιμούν την καταγωγή τους απο γυναίκες προμήτορες.

Άφησα τελευταίον ένα πολύ ενδιαφέροντα και λίγο γνωστό αρχαίο λαό: τους Κέλτες. Στην εποχή του Σίδερου, οι Κέλτες κατείχαν όλη σχεδόν τη Δυτική Ευρώπη. Κέλτες ήταν οι αρχαίοι Βρεταννοί, οι αρχαίοι Ιρλανδοί, οι Ουαλλοί, οι Σκώτοι, οι Γαλάτες (που κατείχαν τη σημερινή Γαλλία, το Βέλγιο, τη Γερμανία του Ρήνου, την Ελβετία και την πεδιάδα του Πάδου), οι κάτοικοι της Β.Δ. Ισπανίας. Οι Κέλτες ήταν κι αυτοί Ινδοευρωπαίοι που είχαν κατακλύσει κατα διαδοχικά κύματα την Ευρώπη. Εκεί αναμίχθηκαν με λαούς αυτόχθονες, οι οποίοι κατοικούσαν στους τόπους αυτούς απο τα προϊστορικά χρόνια. Οι Κέλτες δεν ήταν πολυάριθμοι, αλλ' αποτελούσαν απλώς μια πνευματική και πολεμική élite που επιβλήθηκε στους αυτόχθονες και τούς αφομοίωσε χάρη στην ανώτερη τεχνική της. Με τη σειρά τους όμως κι αυτοί, επηρεάστηκαν βαθιά απο τον προϊστορικό πολιτισμό που βρήκαν στις χώρες αυτές. Κι αυτή η επίδραση άφησε τα ίχνη της στη θρησκεία των Κελτών, στην πολιτική τους οργάνωση, καθώς και στους οικογενειακούς τους θεσμούς και, ειδικότερα, στη θέση που είχε η γυναίκα στις κελτικές κοινωνίες.

Βέβαια η κοινωνία των Κελτών, πού ήταν μιά φυλετική κοινωνία, ήταν οργανωμένη κατά το πατριαρχικό σύστημα με βασική μονάδα της την ινδοευρωπαϊκή gens, το γένος. Το γένος περιλάμβανε όλους τους συγγενείς απο την πατρική γραμμή, μέχρι τον 9ο βαθμό, κάτω απο την εξουσία ενός πατριάρχη ανάλογου με τον λατινό pater familias. Πολλά γένη, σχημάτιζαν μια φυλή επικεφαλής της οποίας ήταν συνήθως άντρας βασιλιάς, αν και έχουμε μερικά ιστορικά παραδείγματα με βασίλισσες επικεφαλής

ορισμένων φυλών: π.χ. η βασίλισσα Bodicea που πολέμησε γενναία κατά των Ρωμαίων ή η βασίλισσα Cartimandua που, αντίθετα, πρόδωσε τό λαό της.

Ωστόσο, αν και το αξίωμα της βασιλείας το είχαν οι άντρες, η βασίλισσα, η γυναίκα του βασιλιά παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Επίσης στην οικογένεια η γυναίκα δεν έχει καθόλου ταπεινωτική θέση. Πρώτα - πρώτα έχει το δικαίωμα να διαλέξει τον άντρα που θα παντρευτεί και ούτε είναι δυνατό να παντρευτεί χωρίς την συγκατάθεσή της. Αντίθετα με τη Ρωμαιο που με την coemptio πέφτει in manu mariti, δηλαδή ανήκει πια στην οικογένεια του συζύγου της και παύει να είναι ιδιοκτήτρια, να έχει δική της περιουσία, η κέλτισσα εξακολουθεί και μετα το γάμο της να κατέχει την περιουσία της και να είναι σχετικά ανεξάρτητη. Το διαζύγιο ήταν εκπληκτικά εύκολο στους Κέλτες, ακόμη και στη χριστιανική εποχή. Γιατί ο γάμος ήταν μια χαλαρή ένωση που προστατεύταν απλώς απο τους νόμους χωρίς να έχει ιερό κι υποχρεωτικό χαρακτήρα. Δεν ήταν παρά ένα συμβόλαιο που περιείχε ρήτρες: αν οι ρήτρες δεν γίνονταν σεβαστές, το συμβόλαιο μπορούσε ν' ακυρωθεί κι ο γάμος νά λυθεί, τόσο απο τη μεριά του άντρα, όσο κι απο τη μεριά της γυναίκας. Κι αυτό σε μια εποχή όπου στη Ρώμη κυριαρχούσε ο θεσμός της geruditio, της αποπομπής, που λειτουργούσε, φυσικά, πάντα σε βάρος της γυναίκας και ποτέ σε βάρος του άντρα.

Επιπλέον, αν ο άντρας είναι ο αρχηγός της οικογένειας με την ευρεία έννοια δηλαδή του κελτικού γένους, ωστόσο δεν είναι πάντα ο αρχηγός της οικογένειας με τη στενή έννοια, δηλαδή του συζυγικού ζεύγους. Οι νόμοι της αρχαίας Ιρλανδίας διακρίνουν τρεις περιπτώσεις στην κατάσταση των συζύγων: 'Αν η σύζυγος έχει την ίδια περιουσία κι ανήκει στην ίδια κοινωνική τάξη με το σύζυγο τότε έχει απόλυτη ισότητα μαζί του. 'Αν είναι κατώτερή του ως προς την κοινωνική τάξη και προπάντων ως προς τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει τότε τα δικαιώματά της είναι πολύ περιορισμένα. 'Αν όμως η γυναίκα έχει μεγαλύτερη περιουσία απο τον άντρα της, τότε εκείνη, κι όχι ο άντρας της, είναι αρχηγός της οικογένειας, χωρίς να είναι δυνατή καμία αμφισβήτηση. 'Εχουμε εδώ, χωρίς καμιά αμφιβολία, την ανάμνηση μιας προγενέστερης κοινωνικής κατάστασης, όπου η γυναίκα έπαιζε στην κοινωνική γενικότερα ζωή ένα πιά σημαντικό ρόλο, την ανάμνηση κάποιας πρωτόγονης μητριαρχικής τάξης. Η ανάμνηση αυτή φανερώνεται επίσης στην κληρονομική προτίμηση που δίνεται στην οικογένεια της γυναίκας σε περίπτωση εξαφάνισης του άντρα, καθώς και στο παμπάλαιο έθιμο που το βρίσκουμε σ' όλη την ιρλανδική κι ουαλλική φιλολογία να παίρνει ο ήρωας το όνομα της μάννας του κι όχι το όνομα του πατέρα του, δείγμα μιας αρχαιότερης μητρογονικής διαδοχής.

Έξ άλλου, η Κέλτισσα, παντρεμένη ή όχι, είχε πολλές

κοινωνικές δραστηριότητες. Είχε πρώτα - πρώτα σχεδόν ιερατικά καθήκοντα σαν προφήτισσα και μάγισσα. Μάλιστα, στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες ιερολογούσε στους ναούς, πράγμα που σκανδάλιζε ορισμένους επισκόπους της εποχής. Έπειτα έπαιζε πολύ σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση όχι μόνο των παιδιών, μα και των νέων, που τους εκπαίδευε ακόμα και στα όπλα. Έχουμε άλλωστε ιστορικές μαρτυρίες για την πολεμική αρετή και την ρωμαλεότητα της Κέλτισσας. Ο Διόδωρος της Σικελίας αναφέρει ότι στους Γαλάτες οι γυναίκες έχουν το ίδιο σχεδόν ανάστημα με τους άντρες και τους συναγωνίζονται στην ανδρεία. Ένας άλλος συγγραφέας, ο Αμμιανός Μαρκελλίνος, λέει για τις Κέλτισσες τα εξής νόστιμα: «Πρέπει κανείς να δει αυτές τις αντρογυναίκες με φουσκωμένες τις φλέβες του λαιμού τους απο το φρένιασμα, να κουνάνε τα ρωμαλέα τους μπράτσα, κατάλευκα σαν το χιόνι και να μοιράζουν κλωτσιές και γροθιές, δίνοντας τέτοια χτυπήματα, σα να ήταν βολές απο καταπέλτη».

Επιπλέον η Κέλτισσα είχε μεγάλη ερωτική ελευθερία αδιανόητη για τη σύγχρονή της Ρωμαία η Ελληνίδα.

Όλα αυτά δείχνουν φανερά την επιβίωση μιας αρχαιότερης μητριαρχικής τάξης που την κληροδότησαν στους Κέλτες οι αυτόχθονες λαοί, αυτοί που ζούσαν απο τα βάθη ακόμη της προϊστορίας στις ευρωπαϊκές χώρες, πριν απο την κελτική κατάκτηση. Δεν είναι, λοιπόν, παράξενο πως οι Κέλτες, που δεν άφησαν γραφτά μνημεία, μας αφήσαν μια πλουσιότερη μυθολογία όπου κυριαρχεί η μορφή της γυναίκας. Απο τους Κελτικούς μύθους ο ωραιότερος ίσως είναι ο γνωστός μύθος του Τριστάνου και της Ιζόλδης, που χρησιμοποιήσε ο Βάγκνερ για λιμπρέττο στην ομώνυμη όπερα. Θα ήθελα να σας διηγόμουνα το μύθο αυτόν, στην αρχική κελτική του έκδοχή χωρίς το σοπενχαουερικό και βουδιστικό επίχρισμα που του έδωσε ο Βάγκνερ. Δυστυχώς όμως δε με παίρνει η ώρα. Θα σημειώσω μόνο πως ο μύθος πλέκεται γύρω απο μια υπέροχη γυναικεία μορφή, την Ιζόλδη, αληθινή μητριαρχική γυναίκα, μυστηριακή μα ελεύθερη, που θέλει να κρατάει στα χέρια της τη μοίρα της, αλλά που συντρίβεται απο τις επιταγές μιας πατριαρχικής κοινωνίας που δεν ανέχεται στη γυναίκα την ελευθερία.

Άς φύγουμε όμως απο τους αρχαίους λαούς κι ας πάμε στους σύγχρονους. Πάρα πολλοί πρωτόγονοι λαοί, σ' όλη την οικουμένη, βρέθηκαν με μητριαρχικό σε διάφορες φάσεις εξέλιξης, καθεστώς. Ορίστε μερικοί απο τους λαούς αυτούς: Στη βόρεια Αμερική, οι Ινδιάνοι του Μισσούρι, οι Ιροκέζοι, οι Χιούρονς, οι Αλγκόνκουϊνς, οι Μιούσκογκες, οι Τσέροκες, οι Νάτζες, οι Πουέμπλος. Στην Νότια Αμερική οι Τούμποι, οι Καράϊβοι, οι Αρουάκ, οι Μπορόρος. Ορισμένοι Μαλαίσιοι οι κάτοικοι των νησιών Νικόμπαρ και Πηλιού, ορισμένες φυλές τις Φορ-

μόζας. Αρκετές φυλές της νότιας Κίνας. Πολλές φυλές της Ινδίας (Κάοι, Γκάροι, Πάνι - Κούχ, Κουλού). Στη Μελανησία, οι κάτοικοι των νησιών Τρομπριάνδ, οι Τρομπριάνδοι. Γι αυτούς τους τελευταίους, που τους ανακάλυψε και πού τους μελέτησε ο πολωνικής καταγωγής Άγγλος ανθρωπολόγος Bronislaw Malinowski, έχουμε τη μαρτυρία του τελευταίου ότι, χάρη στην μητριαρχική τους οργάνωση που χαρακτηρίζεται απο την ανυπαρξία της πατρικής εξουσίας και απο έλλειψη κάθε σεξουαλικής καταπίεσης στην παιδική και εφηβική ηλικία, δεν παρατηρείται σ' αυτούς καμιά σεξουαλική διαστροφή ή γενικότερα νεύρωση. Δεν έχουν ούτε καν τό οιδιπόδιο σύμπλεγμα που ο Φρόντ τó θεωρεί οικουμενικό χαρακτηριστικό του ανθρώπου και που, όπως αποδεικνύει ο Malinowski, ανθίζει μόνο στην πατερναλιστική κοινωνία, σαν αντίδραση προς την σεξουαλική καταπίεση που επιβάλλει η κοινωνία αυτή σε αντίθεση με την ερωτική ελευθερία της μητριαρχικής κοινωνίας.

Απο τους παραπάνω λαούς, θα ήθελα να σας περιγράψω με δυο λόγια τους Βογοτοω, μιά φυλή της κεντρικής Βραζιλίας που μελέτησε ο διάσημος Γάλλος εθνολόγος Claude Lévi-Strauss. Κι' αυτό γιατί παρουσιάζουν μερικά πολύ ενδιαφέροντα αρχαϊκά χαρακτηριστικά. Η φυλή αυτή χωρίζεται σε 2 εξώγαμα μισά, τους Τσέρα και τους Τουγκαρέ που παντρεύονται σταυρωτά μεταξύ τους, ποτέ όμως ο γάμος δε γίνεται μέσα στο ίδιο μισό. Η καταγωγή κι η κληρονομική διαδοχή είναι μητρογραμμική κι αυτό δίνει στις γυναίκες κύρος και γόητρο. Οι άντρες ζούνε στο κέντρο του χωριού σε μια μεγάλη κοινή καλύβα, ενώ οι καλύβες τών γυναικών είναι τοποθετημένες κυκλικά στην περιφέρεια γύρω απο την κεντρική καλύβα. Κάθε καλύβα της περιφέρειας στεγάζει ένα μητρικό γένος. Οι άντρες έρχονται στις καλύβες των γυναικών μόνο σαν επισκέπτες. Έρχονται όμως και παίρνουν την τροφή που τους ετοιμάζουν οι γυναίκες για να τη μοιραστούν, στην κεντρική καλύβα, με τους άλλους άντρες όλοι μαζί. Οι Βογοτοω, πού είναι μόνο κυνηγοί και ψαράδες δεν έχουν άλλον, εκτός απο τον στοιχειώδη, ανάμεσα στα φύλα, καταμερισμό εργασίας που είδαμε προηγουμένως. Τεχνίτες δεν υπάρχουν. Ο καθένας φτιάχνει μόνος του τα αντικείμενα που χρειάζεται και μάλιστα με εξαιρετική δεξιοτεχνία και γούστο. Η όλη εικόνα πού δίνει η κοινότητά τους είναι μια εικόνα πληρότητας και αρμονίας.

Όλοι οι παρατηρητές συμφωνούν πως οι μητριαρχικές κοινωνίες πού βρέθηκαν στην εποχήμας, παρουσιάζουν μια εικόνα ισότητας κι αρμονικής συνεργασίας των φύλων. Και μ' αυτήν την ισότητα και την αρμονία έζησαν τα δυό χρόνια, όσο βαστούσε το συλλεκτικό ή κυνηγετικό στάδιο, όπου ο άνθρωπος ζούσε απο τη συλλογή των καρπών, το κυνήγι, το ψάρεμα, και την

κηποκαλλιέργεια. Μα οι οικονομικές αυτές συνθήκες που είχαν εκθρέψει την μητριαρχία άλλαξαν. Σιγά - σιγά ο άνθρωπος έμαθε να εξημερώνει τα ζώα που έπιαναν ζωντανά στο κυνήγι. Κι έτσι δημιουργήθηκε η κτηνοτροφία που μένει απο την αρχή στα χέρια του άντρα, αφού και το κυνήγι ήταν πάντα στα χέρια του. Μέσα στο μητρικό γένος, ο άντρας αλλάζει τώρα θέση. Πρώτα δεν κατείχε παρά μονάχα το προϊόν του κυνηγιού που το έφερνε για να το μοιραστεί με τα άλλα μέλη του γένους, καθώς και τα ατομικά του αντικείμενα, τα όπλα του, τα εργαλεία του τα ρούχα του. Με την κτηνοτροφία όμως γίνεται ιδιοκτήτης κοπαδιών. Καί την ιδιοκτησία αυτή θέλει να μπορεί να τη μεταβιβάζει στα παιδιά του, γιατί τώρα ξέρει πια το ρόλο του στην αναπαραγωγή. Ή η μητριαρχική οργάνωση του στέκει εμπόδιο. Όσο τα περιουσιακά του στοιχεία ήταν ασήμαντα, δεν τον ένοιαζε που τα κληρονομούσε το μητρικό γένος, δηλαδή τ' αδέρφια του και τα ανήψια του. Μα τώρα που έχει κοπάδια, θέλει ν' ανατρέψει την παλιά σειρά διαδοχής προς όφελος των παιδιών του που ακόμα κληρονομούν μέσα στο γένος της μάνας τους. Ο Morgan ρώτησε κάποτε ένα Ινδιάνο της Β. Αμερικής πώς ήταν ο κανόνας της κληρονομικής διαδοχής στη φυλή του. Κι ο Ινδιάνος του αποκρίθηκε: «Αν πέθαινα, τ' αδέρφια μου και τ' αδέρφια της μάνας μου θά λήστευαν την περιουσία μου απο την γυναίκα μου και τα παιδιά μου. Έχουμε τώρα την ελπίδα πως τα παιδιά μας θα κληρονομήσουν την περιουσία μας, μα δεν είναι βέβαιο. Ο παλιός νόμος δίνει την περιουσία μου στους πιο στενούς μου συγγενείς, που δεν είναι τα παιδιά μου μα οι αδερφοί μου κι οι αδερφές μου κι οι θείοι μου, απο το μέρος της μάνας». Ο άντρας, λοιπόν, σαν πρώτο βήμα για την απόσπασή του απο το γένος της γυναίκας του, εξοραίζει την ανεξαρτησία του, πληρώνοντάς το μια και καλή για τις υπηρεσίες που του όφειλε. Η πληρωμή αυτή εξελίσσεται αργότερα σε αγορά της ίδιας της γυναίκας που πέφτει έτσι στο επίπεδο της σκλάβας. Σαν δεύτερο βήμα, ανατρέπει την καταγωγή απο τη γυναικεία γραμμή και το μητρικό κληρονομικό δίκαιο και εγκαθιστά τη γραμμή καταγωγής απο τον άντρα και το πατρικό κληρονομικό δίκαιο. Σε κάθε κοινωνία που περνάει απο το κυνηγετικό στο κτηνοτροφικό στάδιο, η μητριαρχία καταλύεται με γοργό ρυθμό. Είναι η περίπτωση των αρχαίων Σημιτών και των Ινδοευρωπαίων. Ο γοργός ρυθμός καταλύσεως της μητριαρχίας στους ποιμενικούς λαούς επιβεβαιώνεται κι απο τη στατιστική μελέτη του Murdock, που είδαμε προηγουμένως, πάνω σε 577 πρωτόγονες κοινωνίες. Επικρατεί, λοιπόν, πολύ γρήγορα, η πατριαρχία στους ποιμενικούς λαούς και μάλιστα, σε πολυγαμική μορφή και με πολλά παιδιά, γιατί απο τη μια ο άντρας χρειάζεται όσο γίνεται περισσότερους βοηθούς για να συντηρεί τα κοπάδια του, κι απο την άλλη, επειδή τα κοπάδια είναι απεριόριστα

διαιρετά, έχει τη δυνατότητα να τον κληρονομήσουν όλα του τα παιδιά.

Όσο για τη γεωργία, είπαμε ότι, όσο διατηρείται σαν σκαλιστική η κηποκαλλιέργεια, μένει στα χέρια των γυναικών. Μα με την εφεύρεση του αλετριού που απαιτεί μεγάλο μόχθο για την καλλιέργεια της γης, η γεωργία περνάει κι αυτή στα χέρια του άντρα. Ωστόσο, επειδή απο την αρχή η γεωργία ήταν γυναικεία δουλειά κι επειδή, απο την άλλη, συνδέεται με τη γονιμική μαγεία των γυναικών, κρατάει μονιμότερο το σύνδεσμο της με τη γυναίκα και γι αυτό όπως το επιβεβαίωσε κι ο Murdock, στις κοινωνίες που περνάνε κατ' ευθείαν απο το κυνηγετικό στάδιο στην γεωργία, διατηρείται για πολύ η μητριαρχική οργάνωση της κοινωνίας, ή, για να πούμε αντίστροφα, γιατί περί αυτού πρόκειται, καταλύεται η οργάνωση αυτή με πολύ πιο αργό ρυθμό. Έτσι έγινε στους Ινδιάνους της Β. Αμερικής, στη Μικρονησία στη Μεγαλονησία, στην Ινδονησία, στην Αφρική, καθώς και στους αρχαίους μεσογειακούς λαούς, και μάλιστα της Μικράς Ασίας, της Αιγύπτου και του Α.γαίου. Στην περίπτωση μάλιστα αυτή, όπου η συλλεκτική οικονομία περνάει άμεσα στο γεωργικό στάδιο, επειδή η γη δεν είναι απεριόριστα διαιρετή για τους κληρονόμους κι επειδή το γένος διατηρεί ακόμη το μητριαρχικό χαρακτήρα του, το γένος κομματιάζεται σε πολλές και μικρές μονογαμικές οικογένειες για να γλυτώσει ο άντρας απο το μητριαρχικό νόμιμο να τον κληρονομήσουν τα παιδιά της αδελφής του. Μα με αργό ή όχι ρυθμό στο οικονομικό στάδιο που μπήκε τώρα η ανθρωπότητα με την κτηνοτροφία και τη γεωργία, το παραγωγικό, όπως το λέμε, στάδιο, που είναι και το στάδιο της ατομικής ιδιοκτησίας, η μητριαρχία πεθαίνει. Ο άντρας δε χρειάζεται πια να λείπει στο κυνήγι, μακριά απ' το νοικοκυριό του. Άν έχει κοπάδια και ζεί νομαδικά, μετακινείται μαζί μ' όλο του το σπιτικό. Άν πάλι έχει για κύρια ασχολία του τη γεωργία, εγκαθίσταται μόνιμα στον οικισμό και καλλιεργεί τη γη του, που είναι τώρα ατομικά δική του. Με την ολοένα ανάπτυξη της παραγωγής γίνεται ολοένα και πιο σύνθετος ο καταμερισμός της εργασίας. Μια - μια οι τέχνες της γυναίκας περνουν σε αντρικά χέρια. Παύει έτσι η γυναίκα να είναι παραγωγός, χάνοντας κάθε οικονομική αξία. Αυτό είναι και μοιραίο γι αυτήν. Λίγο - λίγο ο άντρας της αφαιρεί την κοινωνική της υπεροχή: η μητρική γενεαλόγηση των παιδιών γίνεται, όπως είδαμε, πατρική και το μητρικό κληρονομικό δικαίωμα, πατρικό. Ο μητροτοπικός γάμος γίνεται πατροτοπικός κι η γυναίκα ξεριζώνεται απο το γένος το δικό της και μπαίνει στο σπιτικό του άντρα της. Ο ομαδικός γάμος, που κι απο πριν είχε αρχίσει να πέφτει σε αχρηστία, γίνεται τώρα αυστηρά ατομικός και μαζί καταλύεται κι η ερωτική ελευθερία της γυναίκας, με σκοπό την εξασφάλιση για τον άντρα

του γνήσιου κληρονόμου. Μα για τον εαυτό του, για την ευφροσύνη του, ο άντρας κρατάει όλες τις ερωτικές ελευθερίες χωρίς να δίνει σε κανένα λογαριασμό. Μια - μιά ξεπέφτουν όλες οι μητριαρχικές αξίες της γυναίκας και της μένει μόνο η ηδονιστική ή η αξία της σαν οργάνου συμβατικής τεκνοποιίας. Καί κάτω απο το ζ. γό του αφέντη άντρα γίνεται πια ένα πράγμα, *res* όπως την έλεγαν οι Ρωμαίοι, ένα εμπόρευμα που ο άντρας φυλάει ζηλότυπα για δική του και μόνο χρήση και που ό,τι μεγαλώνει την αξία του λογαριάζεται πολύ. Εδώ ανήκει κι η αξίωση για την παρθενική αγνότητα της γυναίκας πριν απο το γάμο. Αξίζει στο σημείο αυτό, να παρακολουθήσουμε τις ταλαιπωρίες της λέξης «παρθένας». Η λέξη αυτή, αρχικά, καθόλου δε σημαίνει την ανατομικά παρθένο γυναίκα, αλλά μόνο την ανύπαντρη. Μα οι αρχαίες παρθένας, δηλαδή οι ανύπαντρες, είναι και μητέρες συνάμα γιατί κανένας πατριαρχικός κανόνας δεν τους απαγορεύει τον έρωτα πριν απο το γάμο. Το ίδιο νόημα έχει κι η λατινική λέξη *virgo* που χρειάζεται, για ν' αποκτήσει το ανατομικό της νόημα, το επίθετο *intacta*: *virgo intacta*. Ανάλογες περιπέτειες πέρασε κι ο αντιστοιχος εβραϊκός όρος στη Βίβλο μέχρι να καταντήσει να σημαίνει τη *virgo intacta*. Παρθένοι, με την αρχική έννοια, ήταν κι όλες οι Μεγάλες Θεές, οι Μητέρες - Θεές που είχαν παιδιά χωρίς να είναι διόλου παντρεμένες. Τέτοια ήταν η Εφέσια ή η Σκυθική Άρτεμη, τέτοια κι η πελασγική Αθηνά. Με την απαίτηση της πατριαρχίας γι' αγνότητα της ανύπαντρης κόρης, η λέξη παίρνει πια το γνωστό στενό της νόημα κι οι καημένες οι παλιές Μητέρες - Θεές, η Άρτεμη κι η Αθηνά, ξαναποκτούν τον υμένα τους και γίνονται παρθένας με τη σημερινή σημασία.

Μια και επιβάλλει ο άντρας την αγνότητα στην ανύπαντρη γυναίκα την αποστειρώνει απο τη μητρότητά της. Μα και για την παντρεμένη, η μητρότητα συρρικνώνεται και χάνει την παλιά της πληρότητα, όταν το παιδί έπαιρνε όλη την ουσία της ύπαρξής του —το όνομα, την περιουσία, την κοινωνική θέση— απο τη μάνα του. Οι μεγάλες πατριαρχικές εποχές βλέπουν τη μάνα όργανο, σαν ένα μέσο γιά ν' αποκτάει παιδιά ο πατέρας. Στις «Ευμενίδες» του Αισχύλου ο Απόλλωνας βροντοφωνάζει: «Ουκ έστι μήτηρ η κεκλημένη τέκνου / τοκεύς, τροφός δ' ο θρώσκων, η δ' άπερ ξένω ξένη / έσωσεν έρνος» (Δέν είναι η μάνα αυτή που κάνει το παιδί, θρέφει μονάχα το νιόριχτο σπέρμα. Είναι ο σπορέας που γεννά, κι εκείνη, ξένη για έναν ξένον, ανασώζει το βλαστάρι) (η μετάφραση του Παναγή Λεκατσά).

Έτσι, η ανατροφή της μητριαρχικής τάξης γίνεται ολοκληρωτική κι είναι αυτή η «κοσμοϊστορική ήττα του γυναικείου φύλου» που διακυρήσσει ο Ένγκελς. Ποιά ήταν τ' αποτελέσματα απο την αντικατάστασή της με τη νικήτρια πατριαρχική τάξη; Άς ακούσουμε τι λέει πάνω

σ' αυτό ο κοινωνιολόγος και φιλόσοφος Εριχ Φρόμμ: «Η μητριαρχική κουλτούρα έχει σα γνώρισμά της την έμφαση στους δεσμούς του αίματος, στους δεσμούς με το έδαφος, καθώς και μιά παθητική αποδοχή όλων των φυσικών φαινομένων. Αντίθετα, η πατριαρχική κοινωνία έχει σα γνωριμότητα της ορθολογικής σκέψης και την προσπάθεια του ανθρώπου για την αλλαγή των φυσικών φαινομένων. Σε ό,τι αφορά αυτές τις αρχές είναι ολοφάνερο ότι η πατριαρχική κουλτούρα αποτελεί αποφασιστική πρόοδο σε σχέση με τό μητριαρχικό κόσμο. Ωστόσο, από άλλες απόψεις, οι μητριαρχικές αρχές ήταν ανώτερες απο τις νικήτριες πατριαρχικές αρχές. Σύμφωνα με τη μητριαρχική αντίληψη, όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, καθώς όλοι τους είναι παιδιά μητέρων κι ο καθένας παιδί της Μάνας Γης. Μια μητέρα αγαπάει όλα τα παιδιά της το ίδιο και χωρίς όρους, αφού η αγάπη της βασίζεται στο ότι είναι παιδιά της κι όχι σε κάποιο ιδιαίτερο χάρισμα η κατόρθωμά τους. Σκοπός της ζωής είναι η ευτυχία των ανθρώπων και δεν υπάρχει τίποτα πιο σημαντικό ή πιο αξιόλογο απο την ανθρώπινη ύπαρξη και την ανθρώπινη ζωή. Το πατριαρχικό σύστημα απο το άλλο μέρος θεωρεί την υπακοή στην εξουσία σαν την κύρια αρετή. Αντί της αρχής της ισότητας βρίσκουμε την έννοια του αγαπητού γιού και την ιεραρχική τάξη στην κοινωνία». Έτσι λέει ο Φρόμμ. Και, θα προσθέσω εγώ, βρίσκουμε επίσης την καταπίεση, τις νευρώσεις κι όλα τα ψυχολογικά δράματα που αναστατώνουν τις πατερναλιστικές κοινωνίες.

Μια τέτοια όμως βαθύτατη αλλαγή, μιά τέτοια ριζική ανατροπή, δεν ήταν δυνατό να γίνει απο τη μια μέρα στην άλλη και χωρίς συγκρούσεις. Η μεταβατική εποχή ήταν μακρότατη κι η σύγκρουση σφοδρή. Ειδικά στον Ελλαδικό χώρο η σύγκρουση αυτή πέρασε απο πολλές φάσεις και παλινδρομήσεις, μα τελικά ο δυνατός άνεμος της πατριαρχίας ξεγύμνωσε κι απο τα τελευταία του φύλλα το πανάρχαιο δέντρο της αιγαιακής μητριαρχίας που είχε αρχίσει κι απο μόνο του να ξεφυλλίζει. γιατί, στο γεωργικό στάδιο όπου βρίσκονταν τα προελληνικά φύλα, η μητριαρχία είχε μπει πια στη φάση της προοδευτικής της διάλυσης.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος.